

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ПЕТО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ
Први дан рада
20. септембар 2017. године

(Седница је почела у 10.10 часова. Председава Маја Гојковић, председник Народне скупштине.)

*
* *

ПРЕДСЕДНИК: Поштоване даме и господо народни посланици, отварам седницу Петог ванредног заседања Народне скупштине Републике Србије у Једанаестом сазиву.

На основу службене евиденције о присутности народних посланика констатујем да седници присуствује 115 народних посланика.

Ради утврђивања броја народних посланика присутних у сали, молим народне посланике да убаце своје идентификационе картице у посланичке јединице електронског система за гласање.

Констатујем да је применом електронског система за гласање утврђено да су у сали присутна 133 народна посланика и да имамо услове за рад.

Сагласно члану 86. став 2. Пословника Народне скупштине, обавештавам вас да је ова седница сазвана у року краћем од рока утврђеног у Пословнику због потребе да Народна скупштина што пре размотри предлоге закона из дневног реда ове седнице.

Поштоване даме и господо народни посланици, уз сазив седнице Петог ванредног заседања Народне скупштине Републике Србије у Једанаестом сазиву, која је сазвана на захтев Владе, сагласно члану 106. став 3. Устава Републике Србије, члану 48. став 3. Закона о Народној скупштини и члану 249. Пословника, достављен вам је захтев за одржавање ванредног заседања са одређеним дневним редом садржаним у том захтеву.

Као што сте могли да видите, за седницу Петог ванредног заседања Народне скупштине Републике Србије у Једанаестом сазиву одређен је следећи

Дневни ред:

1. Предлог закона о основама система образовања и васпитања,
2. Предлог закона о високом образовању.

Народни посланик др Александар Мартиновић, на основу члана 92. став 2. и члана 157. став 3. Пословника Народне скупштине, предложио је да се обави заједнички начелни претрес о Предлогу закона о основама система образовања и васпитања и Предлогу закона о високом образовању.

Да ли предлагач жели реч? (Не.)

Захваљујем.

Стављам на гласање овај предлог.

Закључујем гласање и саопштавам: за 131, против 14, уздржан један, није гласало 25 посланика.

Констатујем да је Народна скупштина прихватила овај предлог.

Прелазимо на рад по дневном реду.

Прелазимо на тачке 1. и 2. дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА и ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ (заједнички начелни претрес).

Сагласно члану 90. став 1. Пословника Народне скупштине, обавештавам вас да сам позвала да данашњој седници присуствују: Младен Шарчевић, министар просвете, науке и технолошког развоја, др Златибор Лончар, министар здравља, Анамарија Вичек, државни секретар у Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Весна Недељковић, др Александар Пајић и проф. др Весна Мандић, вршиоци дужности помоћника министра просвете, науке и технолошког развоја, Биљана Лајовић, саветник министра просвете, науке и технолошког развоја, Александар Марковић, шеф Одсека за правне послове у Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Наташа Мујагић и Љиљана Тодоровић, виши саветници у Министарству просвете, науке и технолошког развоја и Владимир Бојковић, самостални саветник у Министарству просвете, науке и технолошког развоја.

Молим посланичке групе, уколико то већ нису учиниле, да одмах поднесу пријаве за реч са редоследом народних посланика.

Сагласно члану 157. став 2. Пословника Народне скупштине, отварам заједнички начелни претрес о Предлогу закона о основама система образовања и васпитања и Предлогу закона о високом образовању.

Пре него што дам реч министру, желим да вас обавестим да сте примили оставке народних посланика проф. др Милована Бојића и Александре Ђуровић на функцију народног посланика у Народној скупштини Републике Србије и Извештај Одбора за административно-буџетска и мандатно-имунитетска питања Народне скупштине поводом разматрања ових оставки, који је утврдио да је подношењем оставки наступио случај из члана 88. став 1. тачка 2. Закона о избору народних посланика и предлаже да Народна скупштина, у смислу члана 88. ст. 3. и 4. истог закона, констатује престанак мандата овим народним посланицима.

Сагласно члану 88. став 1. тачка 2. и ст. 3. и 4. Закона о избору народних посланика, Народна скупштина, на предлог Одбора за административно-буџетска и мандатно-имунитетска питања Народне скупштине, констатује да је престао мандат пре истека времена на које су изабрани народним посланицима проф. др Миловану Бојићу и Александри Ђуровић, даном подношења оставке.

Сагласно Закону о избору народних посланика, извршиће се попуњавање упражњених посланичких места у Народној скупштини.

Да ли представник предлагача жели реч?

Изволите.

Дајем реч министру Младену Шарчевићу.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Поштована председнице Народне скупштине, поштована господо посланици, у кратком обраћању даћу само главне црте ових нових закона који обухватају системске промене у просвети и високом образовању.

Предлог закона о основама система образовања и васпитања је нешто што се наставља на важећи закон, који је донет 2009. године а који пак има корене из 2003. године. Изради овог предлога закона о основама система образовања и васпитања приступило се са циљем да се концепција развоја целокупног система образовања и васпитања прилагоди условима у којима се одвија овај процес у Републици Србији.

Наиме, задржане су тенденције исказане у важећем закону, које су усмерене ка општем развоју, унапређивању и трансформацији образовања и васпитања у складу са потребама друштва, остваривању услова за реализацију пуних капацитета и потенцијала сваког појединца, уз поштовање традиционалних вредности нашег образовног и васпитног система, истовремено уважавајући потребу за иновацијама, усаглашавањем,

прихватањем тенденција развоја европског и других развијених система школства.

Предлог закона омогућује да се уз систематичан и рационалан приступ променама образовно-васпитног система сагледа свеобухватан процес од почетка до краја предуниверзитетског образовања; постизање оптималних резултата у свакој од етапа образовања и васпитања, било да је у питању образовање и васпитање за наставак школовања или за ступање у процес рада.

Основни разлози за доношење оваквог закона су: усклађивање са новим прописима ради несметаног функционисања система образовања и васпитања с обзиром на то да је у међувремену наступило доста измена и допуна Закона о високом образовању, Закона о прекршајима, Закона о раду, Закона о општем управном поступку, Закона о инспекцијском надзору, као и да је 2015. године закључен Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика, те да је донета Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године; искуства запослених и уочени проблеми у пракси, те процена запослених о потреби доношења новог закона и важним сегментима које је потребно уредити на другачији начин од постојећег закона (свеобухватне анкете су за то послужиле у образовно-васпитним установама у Републици Србији); коришћење примера добре праксе, искуства утврђена на основу компаративне анализе образовно-васпитних система у државама у окружењу, као и у другим државама које показују добре резултате на релативно јаким светским проверама и анализама.

Новим законом нуде се нова решења која треба да допринесу повећању одговорности свих кључних фактора, учесника у образовно-васпитном систему, унапређивању квалитета образовања и васпитања, повећању ефикасности свих нивоа система и остваривању веће економичности.

Нека од најважнијих решења системског закона о образовању и васпитању јесу: редефинисање општих принципа, циљева, исхода и компетенција, односно дефинисање кључних компетенција за целоживотно учење и општих међупредметних компетенција ради усклађивања са постављеним принципима, циљевима, компетенцијама и исходима европских земаља које имају висока постигнућа у области образовања и васпитања, али и са Стратегијом развоја образовања до 2020. године, као и успостављање нових, измењених механизма ради њиховог осигуравања кроз квалитет образовно-васпитних програма; уређење националног оквира образовања и васпитања, који је основ и даје само смернице за даљу изравну

планова и програма наставе и учења; самовредновање, праћење и независно вредновање рада наставника, васпитача, стручних сарадника, директора и секретара, као и рада целокупне установе, на основу дефинисаних стандарда квалитета и квалитета образовно-васпитних процеса.

Затим, уређивање уписне политике у складу са најбољим интересом и остварењем права детета и ученика; упис детета у предшколску установу према месту пребивалишта; упис прераслог детета у разред који одговара његовом образовном, а не узрасном нивоу; дефинисање јасне разлике између обавезних, изборних, факултативних активности, а у складу с тим уведен је и нови појам „време које дете проводи у школи“ уместо „оптерећење ученика“.

Даље, прецизније и јасније стручно профилисање послова Завода за унапређивање образовања и васпитања, као и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, у циљу побољшања целокупног квалитета образовања; измене одредаба које се односе на Национални просветни савет и Савет за стручно образовање и васпитање одраслих тако што ће се ова тела уредити на ефикаснији начин, како у погледу надлежности и врсте послова, рокова за поступање, тако и у погледу састава, броја чланова и органа који их именују. Чланове именује Влада, а дужина мандата је четири године. Смањен је број чланова; надлежност постаје саветодавна; дефинисана је обавезност сарадње и припреме заједничког обједињеног мишљења приликом разматрања питања која су у надлежности оба савета, чиме се повећава њихова ефикасност.

Проширује се аутономија сваке установе, у складу са Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године. То су тзв. педагошке аутономије, аутономије наставника, васпитача и стручних сарадника, уз истовремено дефинисање одговарајуће одговорности свих актера који учествују у установи, у раду и који квалитетно раде да би стекли ту додатну аутономију.

Увођење новог, модерног јединственог информационог система просвете (да не набрајам шта ће све то донети, мислим да је то општепознато); такође, увођење јединственог образовног броја који ће имати сваки уписани ученик, од предшколског образовања до краја студија. Значи, информациони систем просвете ће бити усавршен и даваће јасне одговоре укупном грађанству о квалитету и свим другим вредностима сваке установе.

Затим, јасно дефинисање одговорности и надлежности директора установе и свих запослених; уређивање састава, надлежности, одговорности органа управљања установе; увођење веће одговорности, укључености

родитеља и других законских заступника у образовно-васпитни процес, рад установе, али и права и обавезе деце и ученика. Јасно се прописује одговорност родитеља; јасно се прописује одговорност ученика, наставника и других запослених. Зарад заштите интереса деце где не постоји одговорност родитеља, предлаже се да се именује заступник ученика, односно најчешће школски психолог, који ће моћи да помогне у процесима доношења квалитетних одлука у интересу ученика.

Ефикасније осигурање квалитета наставничке професије, а тиме и образовно-васпитног процеса и постигнућа ученика, регулисано је увођењем исхода образовања и васпитања које ће помоћи наставницима да квалитетније планирају и остварују рад када постоје јасни описи шта се очекује да ученик зна, разуме и да је способан да покаже, односно уради након завршеног одговарајућег нивоа образовања и васпитања. Као такви, представљају основ за планирање рада, праћење и вредновање образовања и васпитања.

Појачана улога стручних сарадника је јако важна у свакој установи; последњих година се дешава управо супротно. Успостављање вежбаонице, модела да млади будући професори могу у школама да стичу праксу како би могли лакше да се укључе у процес рада.

Рedefинише се и прецизније организује тзв. индивидуални образовни план за децу која имају тешкоће у учењу и развоју јер су досадашњи модели остали врло ригидни, да свугде уђе искључиво инклузија, а имамо и специјалне школе где је заиста та проходност деци од једне ка другој установи боље решење него старо решење, само један модел, или садашња решења – инклузија по сваку цену. Наравно, то је све у договору са струком.

Систематично дефинисање и унапређивање начина и облика оцењивања и напредовања ученика, одређивање васпитно-дисциплинског поступка, увођење друштвенкорисног и хуманитарног рада када дође до ситуације да ученик није свој посао одрадио како треба, већа безбедност и други разлози по овом питању разрађени су детаљно.

Уводи се поступност приликом узимања лиценце, јер је ту постојао проблем да људи којима се лако одузме лиценца остају без посла доживотно. Установили смо процесе који служе за постепено категорисање, али и чекање да суд донесе коначну одлуку, што до сада није био случај.

Другачије је уређен избор директора установе, на начин како се појављује сада и Влада, односно министарство, не само министар (министар је овде стилска фигура), односно одговорност да се не изаберу лоши руководиоци и да онда дугим процесима покушамо то да лечимо,

идемо на захтеве за високим компетенцијама за људе који ће руководити установама. Ако је процедура прошла све инстанце (од самог колектива, конкурса, школског одбора, локалне самоуправе, покрајине), не видимо да смета да се, као у многим европским земљама, нарочито у Немачкој, појави само изузетно и министар, односно тимови који ће то сагледати и дати сада и неку значајнију верификацију у том случају. До сада је био случај да се само то потпише, без утицања и удубљивања у процес.

Такође, јасно је дефинисано разрешење директора. Доста тежишта је у закону стављено на улогу директора, јер је то основна фигура од које зависи квалитет процеса рада у установи. Предвидели смо да директор у малом проценту обавља и послове наставника, као што у високом образовању то раде декани. Не желимо да се професионализује тај позив, него да оног часа када се врате у наставу могу то да ураде веома квалитетно. Наравно, осмишљен је и надзор над радом директора, са посебним тимовима.

Формирање образовно-васпитних центара је јако значајна тема. Већ имамо у пракси неке појаве које желимо да легализујемо, у дванаест градова, и шириће се та мрежа центара за стручно усавршавање наставника, који могу бити, и јесу, делимично и центри за промоцију науке и друге процесе.

Ако у високом образовању има негде смисла продужавати радни век запослених, у просвети то свакако, и да има смисла, не можемо – због малог наталитета, пада броја одељења и наставника, тако да је горња граница пензионисања 65 година. Сада у систему имамо близу 900 људи који не желе у пензију а раде преко 65. године.

Јасно смо са синдикатима договорили политику преузимања запослених. То је нешто што смо регулисали, ту радну групу и подгрупе, које на терену, ево, већ другу годину успешно раде. Имамо заједнички циљ да се скривена радна места појаве, да за њих прво аплицирају људи који су остали без посла као тзв. технолошки вишкови. Имамо један велики проблем, а то је 17.000 људи у систему који имају статус повремених и привремених послова због забране запошљавања из закона који то регулише, тако да ћемо дуго година имати ову категорију и заиста је морамо легализовати. Мислим да ћемо кроз расправу још говорити о свему.

Даћу вам кратак осврт зашто је битно да данас разговарамо и о нацрту закона о високом образовању. Знате и сами да је последњи тај закон, важећи, донет 2005. године и да је било јако много измена и допуна, углавном због сличних разлога. Највећи и најчешћи разлог је био дефинисање нивоа поена које студент мора да оствари да би уписао годину

на буџету. Констатована је потреба да се одређене ствари усаврше и усагласе са законом и Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године, као и другим прописима у области образовања, заштите података о личности и финансирања јавног сектора, као и да се ради решавања уочених проблема утврде нова и унапреде важећа законска решења.

Основни циљеви доношења новог закона о високом образовању су: унапређивање и континуирано усаглашавање са европским стандардима у области система контроле и обезбеђивање квалитета у високом образовању; повећање релевантности високог образовања како за привреду тако и за друштво у целини; стицање функционалних знања и компетенција; повећање запошљивости свршених студената у земљи и иностранству; унапређивање информационог система у области високог образовања, као и континуирано праћење перформанси система високог образовања.

Истовремено, Предлогом закона о високом образовању обезбеђује се да се развој високог образовања и даље заснива на усклађености са принципима на којима се формира европски простор високог образовања, уз поштовање институционалне аутономије и академских слобода и уз обезбеђење пуног учешћа студената, као и наставног особља високошколских установа, научне, стручне јавности и послодаваца у креирању развоја простора високог образовања у Републици Србији.

Нови принципи закона на којима ће почивати високо образовање су: боља повезаност са предуниверзитетским образовањем; унапређење сарадње са послодавцима и привредом; иновативне и предузетничке компоненте, које ће у високом образовању имати потпуно другачију димензију; усклађеност са потребама тржишта рада; заштита интелектуалне својине у процесима трансфера знања и нове одредбе о академском интегритету. Основни циљ је да се кроз закон створе могућности за образовање креативних младих људи, који ће знања стицати, усвајати током целог живота, као и да се омогући боља међународна отвореност система образовања.

Чланове Националног савета за високо образовање (којих сада има 21, а предлажемо 17) предлаже искључиво академска заједница преко Конференције универзитета и Конференције академија и високих школа, а Влада именује чланове на основу тих предлога. Досад је Влада предлагала и именовала чак трећину чланова.

Оснивање Националног тела за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању, скраћено НАТ, једна је од најзначајнијих новина у предлогу новог кровног закона о високом школству. Ово тело формира Влада, најдаље две године од усвајања овог закона, са својством правног

лица које се финансира из сопствених средстава, има своје органе управљања, стручни орган, комисију за акредитацију, проверу квалитета. Ово решење обезбеђује виши ниво компетентности акредитационог тела, независност у раду, самоодрживост, као и потпуно равноправно чланство у међународним асоцијацијама као што су *EQAR* и *ENQA*.

Уколико су незадовољни решењем тела за акредитацију, формира се тзв. жалбена комисија, где ће сви који желе да изразе неки свој револт или жалбу моћи то да остваре.

С обзиром на то да ће НАТ имати своје стручне службе, прописано је да се захтев за акредитацију узима у разматрање тек када је комплетан, о чему се високошколска установа обавештава закључком којим јој се оставља рок од 30 дана да допуни захтев. Када је комплетан захтев формиран, шаље се рецензентима. Рок у којем НАТ мора да донесе одлуку о акредитацији смањен је са дванаест на девет месеци.

Прописана је могућност да се високошколској установи може изменити или одузети дозвола за рад када се у поступку спољашње контроле квалитета, односно инспекцијског надзора утврди да не испуњава услове за обављање делатности предвиђене законом.

Уводе се кратки програми студија, јер нам је привреда дала јасан сигнал да су јако потребни некада тзв. погонски инжењери, како индустрији, пољопривреди, другим процесима. Студије уз рад, то је опет нешто што смо некад у старој традицији имали, а што многим људима омогућује да се баве радом, да наставе студије и да имају целоживотно учење. Наравно да им се обезбеђују много дужи рокови за обављање ових поступака.

Оно што студенте највише занима то је број бодова који ће студент у текућој школској години морати да оствари да би стекао услов да се финансира из буџета, а то је 48 ЕСПБ бодова, уместо до сада предвиђених 60. Наравно, у зависности од броја студената који имају 60 и ниже од тога. Ово је могућа доња граница.

Посебно смо водили бригу о интересу студената са инвалидитетом и одредили значајне афирмативне мере, као и за студирање ромске популације.

Право на високо образовање стичу сви грађани, млади људи који су завршили средње образовање и положили матуру. Значи, државна матура дели се на општу, уметничку и стручну, тако да и трогодишње школовање предвиђа поступак полагања матуре, компетенцију кроз рад и онда прилажење студијама.

Новине су виши предавачи који изводе наставу на струковним студијима, предавач ван радног односа, односно индустријски предавач, и уводи се сарадничко звање – асистент са докторатом. Новина је и нова категорија, а то је менаџер на универзитету, јер постоји потреба да се одређени послови наставе, као и послови руковођења, финансирања и свих других општих проблема универзитета поделе и стручније и боље одраде.

Орган пословођења високошколске установе (ректор, декан, директор) бира се на три године, са могућношћу једног продужења мандата. Чланови студентског парламента бирају се уместо на једну, на две године, јер досад се показало да ова пракса није погодна.

Предлог закона уводи и нове облике сарадње високог образовања са привредом, тако да Национални савет за високо образовање има обавезу да се бар два пута годишње састаје са Привредном комором Србије. Уводи се ново тело, које се зове савет послодаваца, које има јако битну улогу у креирању политике наставних планова и програма и поступака акредитације које установе желе да остваре и повежу са привредом.

Ово је јако важно – прописано је да у циљу комерцијализације научних резултата, уметничког стваралаштва и проналазака високошколска установа може бити оснивач привредног друштва, при чему се остварена добит која припада високошколској установи може користити искључиво за унапређење делатности високошколске установе. Уведена је могућност да универзитет за обављање иновационе делатности и пружање инфраструктурне подршке за развој иновација и комерцијализацију резултата научних истраживања... У том смислу је проширена и намена средстава која обезбеђује оснивач на активности трансфера знања и технологија.

Несумњиво је да ће обједињавање образовне, научноистраживачке и иновационе делатности на високошколским установама донети посредну корист и привреди Републике Србије тако што ће високошколске установе моћи на тржишту да понуде иновације и знање по конкурентнијим ценама него што су се иста могла набавити из иностранства.

Диплому о стеченом високом образовању и додатак дипломи поништава самостална високошколска установа: уколико је потписана од неовлашћеног лица, ако ималац дипломе није испунио све испитне обавезе, ако није испуњавао услове за упис на студије првог, другог или трећег степена, као и ако завршни магистарски рад, односно докторска дисертација није резултат самосталног рада студента. Министар тада, ако то не обави високошколска установа, има обавезу да то уради по службеној дужности.

Такође, враћамо се на категорију јединственог образовног броја, јединственог информационог система, који су и у високом, као и доакадемском, сада реалност и јака потреба, и низ других ствари о којима ћемо кроз расправу о закону. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала вама.

Да ли известиоци надлежних одбора желе реч?

Изволите, Муамер Зукорлић.

МУАМЕР ЗУКОРЛИЋ: Даме и господо народни посланици, Одбор за образовање и науку је разматрао оба предлога закона темељито и дао подршку предлозима у начелу, истина, указујући на потребу да се обрати већа пажња на неколико ствари које су од изузетног значаја за будућност образовања, посебно везано за високо образовање, пре свега по питању препорука које имамо од европских асоцијација за проверу квалитета, где је инсистирано на потреби да се елиминише могућност сукоба интереса, јер смо досад имали праксу да заправо упосленици појединих универзитета одлучују о судбинама других универзитета, односно о томе који универзитет ће добити, а који неће добити акредитацију.

Овде имамо предлог у коме је направљен један својеврстан искорак у том погледу. Значи, успоставом акредитационог тела донекле смо се одазвали тој потреби, том предлогу, међутим, не до краја. Само постојање комисија унутар тела оставља могућност да у будућности имамо сличне злоупотребе, тако да је било гласова, и верујем да ће они наићи на разумевање, да се кроз амандмане ови недостаци отклоне.

Такође, по питању академских слобода, веома је важно додатно поради на овој теми. Досад смо имали сасвим начелну дефиницију академских слобода, која се углавном тичала академских слобода саме институције универзитета, односно факултета, док би требало значајније деловати на томе да се академске слободе прелију и на све научне раднике, односно професоре и наставнике. То је нешто на чему треба значајније поради.

Оно што је такође привукло пажњу на самом Одбору јесте питање трокута који је досад, али и одсад, у значајној мери доминантан у стратешком одлучивању на пољу високог образовања, а то је релација Конференција универзитета – Савет за високо образовање – Комисија за акредитацију.

Без обзира на то што сада имамо измене где се дају извесне овласти Влади, која именује једно тело, друго тело, ако боље погледамо, ту и даље имамо пуну контролу од тзв. академске заједнице, а заправо то с једне стране бива интересна заједница, јер у тим институцијама имамо, углавном,

неколико људи од највишег утицаја који праве предлоге у Конференцији универзитета, ти предлози се прихватају на Савету за високо образовање или у акредитационом телу, односно у Комисији за акредитацију, било да су у питању именовања, избор или доношење кључних одлука или одлучивање у другом или трећем степену.

Дакле, то је нешто на шта је указано на Одбору и на шта ћемо такође ставити фокус кроз амандмане. Верујем да постоји спремност владајуће већине и већине која је присуствовала Одбору и да ћемо у ходу, до краја поступка усвајања закона, отклонити извесне недостатке, што и јесте циљ – да имамо најбољи могући закон.

Што се тиче Предлога закона о основама система образовања и васпитања, ту смо имали мање примедба. Било је дискусије о питању именовања директора, за шта су исказани разноврсни аргументи, али оно што јесте интенција овог предлога закона у овом сегменту јесте да се заправо покушају ефикасније решавати проблеми.

До сада смо имали огромне проблеме. Директори су, да тако кажемо, као самосталне институције, углавном у спрези са неком локалном самоуправом, били својеврсни апсолутни владари у тим школама, где бројни проблеми нису могли бити решавани.

Имајући све то у виду, након гласања Одбор је дао подршку и Предлогу закона о високом образовању у начелу и Предлогу закона о основама система образовања и васпитања. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има Елвира Ковач.

Изволите.

ЕЛВИРА КОВАЧ: Захваљујем.

Поштована председнице, председништво, господине министре са сарадницима, даме и господо народни посланици, Посланичка група СВМ – Партија за демократско деловање поздравља доношење новог закона о основама система васпитања и образовања.

Желела бих посебно да похвалим чињеницу да је одржана јавна расправа, као и низ трибина, анкета, састанака са свим заинтересованим субјектима, што је врло добра припрема овог предлога закона који се сада налази пред нама. Чињеница је да је било доста примедба и да је највећи број примедба националних савета националних мањина, па и Националног савета мађарске националне мањине, али и Покрајинског секретаријата за образовање, управу, прописе и националне мањине – националне заједнице, ушао у овај предлог.

Стога сматрамо да је са становишта права на образовање националних мањина и надлежности националних савета овај предлог потпуно у реду. Остало је да још мало амандмански интервенишемо у односу на покрајинске надлежности. Имамо и један амандман који се тиче националних савета. Верујем да ће ови амандмани бити прихваћени пошто се у њима ради о постојећим законским решењима.

Конкретно, наш први амандман односи се на усклађивање са важећим Законом о националним саветима националних мањина, који каже да и национални савет може да оснује установе васпитања, образовања, ученичког и студенског стандарда и врши права оснивача, и то самостално или заједно са Републиком, аутономном покрајином, јединицом локалне самоуправе или другим правним лицима. У важећем Закону о основама система образовања и васпитања управо стоји ова одредба да установу може да оснује Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, национални савет националне мањине и друго правно или физичко лице.

Као што сам споменула, следећи сет неколико амандмана односи се на покрајинске надлежности. Разлог за њихово подношење је усклађивање са Законом о утврђивању надлежности АП Војводине. Наиме, према тзв. „омнибус закону“ предвиђено је да АП Војводина, преко својих органа, у области предшколског и основног образовања и васпитања, у складу са законом, даје или одбија сагласност на одлуку о избору директора установе, као поверени посао. Прописано је да АП Војводина, преко својих органа, и у области средњег образовања и васпитања, у складу са споменутим законом, даје или одбија сагласност на одлуку о избору директора установе, као поверени посао.

Господине министре, знам да сте обавили први круг разговора са шефом наше посланичке групе, господином Балинтом Пастором, те очекујемо и званично прихватање ових амандмана да би они постали саставни део закона.

Остали амандмани који се односе на овај предлог закона заправо су повезани. Сматрамо да је ово у пракси доста добро функционисало у протеклим годинама, од 2000. године. Значи, остали се односе на врло слично питање – за постављање вршиоца дужности директора установе у случајевима утврђеним законом, као поверени посао, као и да према споменутом „омнибус закону“, Закону о утврђивању надлежности АП Војводине, АП Војводина, преко својих органа, у области како предшколског, основног, тако и средњег образовања и васпитања даје или

одбија сагласност на одлуку о разрешењу директора установе пре истека мандата због повреде закона, као поверени посао.

Изузетно је добро што се изради Предлога закона о основама система образовања и васпитања, а и другог предлога који се налази пред нама, Предлога закона о високом образовању, као што сте рекли, уважени господине министри, пришло са циљем унапређења и континуираног усклађивања са европским стандардима на овом пољу у области образовања и повећања релевантности образовања, посебно високог образовања, како за привреду, тако и за наше друштво у целини.

Чули смо од вас разлоге за доношење овог закона, који су доста темељно образложени. Ми суштину новог закона разумемо у чињеници да је образовање и васпитање основа друштва заснованог на знању, да је овај предлог у потпуности у складу са Лисабонском стратегијом, ЕУ стандардима, што свакако поздрављамо. Сматрамо да друштво засновано на знању подразумева развијање нових знања и вештина које су потребне за 21. век, пре свега различитих нивоа функционалне писмености, функционалних знања, развијање вештина за решавање проблема и вештина учења.

Посебну важност доношења ових измена, односно овог новог закона, разумемо кроз потребу да се обезбеди квалитетно и, што је изузетно значајно за све, под једнаким условима доступно образовање и васпитање, да се обезбеди конкурентност на тржишту рада и конкурентност европском систему образовања и васпитања. Отуда можемо говорити о три перспективе које се стварају кроз одредбе ова два предлога закона: прва, као што сам споменула, јесте перспектива развоја Србије као друштва заснованог на знању, друга је перспектива једнаке доступности образовања свима, а трећа перспектива је повезивање универзитета, привреде и научних институција.

За подизање укупног образовног нивоа становништва изузетно је важна, поново помињем, доступност, и обухват деце у свим нивоима образовања. На основу статистичких података који постоје за школску 2014/15. годину, обухват деце програмом предшколског образовања (узраст од три до пет година) јесте 54%, што је још увек недовољно. Када причамо о школи, основну школу похађа 97,6% деце, према статистичким подацима који су доступни; средњу школу уписује 99,8% деце, а завршава 88,7%.

Образовни ниво укупног становништва Србије, нажалост, није задовољавајући. Од укупног становништва које је старије од 14 година, према попису из 2011. године и подацима којима располажемо, без основне школе је 2,68% становништва, са непотпуном основном школом 11%

становништва, са основном школом 20,76%, са средњом школом 48,93%, а вишу, високу школу, факултет завршило је свега 16,24% становништва.

Поштујући законско право припадника националних мањина да образовање стичу на српском језику, на свом матерњем језику или двојезички, на основу њиховог личног опредељења, образовно-васпитни рад на територији АП Војводине, значи настава, реализује се на укупно 11 мањинских језика. Од тога, комплетна настава се одвија на пет мањинских језика (то су мађарски, словачки, румунски, русински и хрватски), а изучавање матерњег језика са елементима националне културе на шест језика или говора (украјински, бугарски, македонски, чешки, ромски језик и буњевачки говор).

У школској 2015/16. години на територији АП Војводине од 466 редовних основних и средњих школа укупно у 158 школа поред српског наставног језика постоји и један или више језика националних мањина, мањинских језика. У школској 2015/16. години, када говоримо о средњим школама на територији АПВ, настава на језицима националних мањина, националних заједница, организована је у 43 средње школе, са седиштем у 17 различитих локалних самоуправа. Говорим о 12 гимназија, 27 стручних школа, две мешовите школе и две уметничке школе на мађарском језику.

Зашто говорим о овом подацима? Желела бих да направим паралелу. Сматрам да је ово изузетно значајно, нарочито у временима када се дешавају ствари као што је усвајање, прихватање нових измена Закона о образовању од стране Врховне раде у Украјини. Тај документ заправо чини немогућим образовање на језицима националних мањина које живе у Украјини, онемогућава им да стекну образовање на свом матерњем језику пошто ове измене закона предвиђају да ће се од 2020. године обука на језицима националних мањина вршити само у предшколском образовању и нижим разредима основне школе, а од петог до дванаестог разреда, осим матерњег језика, остали стручни предмети не.

Ова изузетно дискриминаторна мера тиче се око 150.000 Мађара који живе у Украјини. То је становништво које традиционално чува своју културну и језичку традицију у рејонима где компактно живи, на западу Украјине. Врховна рада Украјине директно задире у интересе не само мађарске националне мањине која живи у Украјини, већ и осталих мањина које живе у тој земљи. Нови закон заправо на овај начин националне мањине које живе у тој земљи лишава права да на свом матерњем језику уче. Нови Закон о образовању у Украјини је и у потпуној супротности са вредностима Европске уније. Због тога сам желела да направим паралелу

између права на образовање националних мањина у Србији и онога што се дешава у Украјини.

Да наставим. Шта за Србију значи четврта индустријска револуција? Изузетно је значајна примењивост научних знања у свакодневном животу. То подразумева двоструку отвореност: с једне стране, доступност образовања за што већи број ученика и, с друге стране, отвореност универзитета и сарадњу универзитета са научним институтима и привредом.

Предлогом закона о високом образовању који се налази пред нама промовише се јединство наставе, научноистраживачког, односно уметничког рада, иновативне делатности и стручног рада. То заиста видимо као кључну полугу у развоју економије, посебно Србије као друштва базираног на знању.

Покушаћу да образложим амандмане које смо поднели на Предлог закона о високом образовању. Разлог подношења наша прва два амандмана јесте усклађивање са малопре споменутим одредбама Закона о националним саветима националних мањина. Наиме, у области високог образовања, установама чији је оснивач Република национални савет даје мишљење о кандидатима предложеним за органе руковођења и управљања високошколске установе на којој се настава у целини или делимично изводи на језику националне мањине. Значи, поводом овог питања имамо два амандмана.

Следећи амандмани на Предлог закона о високом образовању тичу се вођења евиденције и регистара. Сматрајући изузетно значајним вођење евиденције и регистара, становишта смо да је евидентан проблем неуједначеног, а ми сматрамо и недовољног, непотпуног вођења евиденције и регистара, те смо реаговали амандманима. Амандмани се односе на уношење података о језику на којем је стечено претходно образовање како би се на факултетима водила потпунија евиденција о студентима у циљу праћења, проучавања, унапређења образовног нивоа студената у процесу образовања, планирања образовне и уписне политике, остваривања права на издавање јавне исправе.

Амандманом смо предложили и корекцију која је неопходан предуслов за остваривање уставне одредбе која предвиђа да се при запошљавању у државним органима, јавним службама, органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе води рачуна о националном саставу становништва и одговарајућој заступљености припадника националних мањина. Кровни закон о мањинама, Закон о заштити права и слобода националних мањина, одређује да се приликом запошљавања у

јавним службама води рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености и о познавању језика који се говори на подручју органа или службе. Законом о регистру запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава прописано је да регистар запослених садржи и овај податак – језик на коме је стечено основно и средње образовање.

Када говоримо о доступности образовања, глава X Предлога закона о високом образовању наводи да високошколска установа организује и изводи студије на српском језику, а може организовати полагање испита, изводити студије, односно поједине делове студија, као и организовати израду завршних, специјалистичких радова или докторских дисертација, односно остваривати студијски програм, на језику националне мањине или евентуално на страном језику, наравно уколико је такав програм акредитован као посебан студијски програм у складу са статутом.

Срећом, у последњих петнаест година на територији АП Војводине се на основу покрајинских скупштинских одлука организују пријемни испити на факултетима на језицима националних мањина на већини факултета Универзитета у Новом Саду. Нажалост, у пракси постоји проблем организовања пријемног испита на језицима националних мањина на Правном факултету у Новом Саду.

Везано за организовање пријемних испита на језицима националних мањина, подсетила бих на активност из посебног акционог плана за мањине – праћење квалитета образовања на језицима националних мањина (активност 6.4). Уважавајући заиста потпуну аутономију универзитета, мишљења смо да би се организовањем пријемних испита на свим факултетима на језицима националних мањина на најбољи могући начин заокружио један процес у коме је први корак полагање завршних испита у основном образовању, а други корак полагање пријемних испита на факултетима на језицима националних мањина.

Предлог закона о високом образовању који се налази пред нама детектује и проблем недовољне релевантности високог образовања, између осталог немогућност брзог прилагођавања новим знањима и конкурентности на тржишту рада и конкурентности европском систему образовања. Сматрамо да је један од начина ублажавања проблема релевантности високог образовања и прилагођавања новим знањима и трендовима рад на имплементацији, поново из посебног акционог плана за националне мањине, активности 6.12. Јачање језичких капацитета и учење стручне терминологије за студенте припаднике националних мањина на језику националне мањине у циљу приступа тржишту рада и

професионалног развоја. Из мањинског акционог плана заправо се ова активност спроводи континуирано почев од првог квартала 2016. године.

Да закључим, Посланичка група СВМ – Партија за демократско деловање поздравља и подржава Предлог закона о основама система образовања и васпитања, као и Предлог закона о високом образовању, с тим да очекујемо усвајање наших амандмана да бисмо, ако могу тако да формулишем, „испеглали“ надлежности АП Војводине и заиста ускладили ове предлоге са постојећим законским решењима. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Захваљујем.

Реч има народни посланик Жарко Кораћ, по Пословнику.

ЖАРКО КОРАЋ: Захваљујем се.

Мало је са извесним закашњењем. Само сам хтео да реагујем на... Ово се први пут мени дешава у Скупштини. Господин Зукорлић је изложио, као председник Одбора за просвету, дискусију. Међутим, он је практично изложио своју дискусију на Одбору. Немам ништа против, али није сумирано оно што је било на Одбору. Да не говорим да се нисмо бавили, како бих рекао, акредитацијом факултета, темом која је господину Зукорлићу битна, што ја уважавам, али мени који сам говорио... Професор Јанков је био критичан. Већина је била за, подржала је законе, то уопште није спорно. Тако да сам дошао у ситуацију да известилац одбора чији сам члан извештава нешто што није било, фактички, како се десило на Одбору.

Ја нисам, нажалост, такав, него би као председник ...

Немој да ми добацујеш стално.

Као председник Одбора, његов је посао да извести о томе шта је било на седници Одбора и то је све. Једина ствар коју сам желео да кажем, да се не би стекао један... Позивам се на члан 107. Пословника, значи, да се само коректно извести како је изгледала расправа. Иначе, већински су усвојени извештаји, то уопште није спорно. Само то.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Значи, није потребно гласање, више је била интервенција.

Посланик Муамер Зукорлић.

МУАМЕР ЗУКОРЛИЋ: Молим вас, реплика. Вероватно је колега искористио прилику да нешто каже.

Иначе, жао ми је... Истина је да је седница Одбора јако дуго трајала, посланици су излазили, професор је излазио. Ако је промакло нешто, мени је жао, међутим, ја сам настојао заиста да не дужим, да укратко пренесем. Чак сам казао више примедба које су изнесене него позитивних ствари, баш да не буде да нисам заступао опозицију.

Додуше, нисам преносио све са седнице што се дешавало, оне придики које су опозициони посланици држали да би се пред камерама представили. Избегао сам то. Дакле, настојао сам да укратко представим оно што јесте било на Одбору. Нисам цитирао да сте били против тога да министар именује директоре и да сте понављали ту реченицу, скоро сви опозициони посланици. Ако је требало и то, неком другом приликом ћу настојати. У сваком случају, мислим да сам коректно пренео шта је било на седници Одбора – да је било дисонантних тонова, али да је углавном Одбор дао подршку и да овај закон може да иде даље. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Ви нисте навели члан Пословника? Добро, не гласамо.

Реч има народни посланик Војислав Шешељ.

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ: Даме и господо народни посланици, ми сувише често мењамо и закон о универзитету, односно о високошколском образовању, и закон о систему образовања. То су два системска закона. Нису баш органски закони, али јесу системски, дакле у оној другој категорији по важности. Требало би да једном то питање добро проучимо, темељито, да имамо и претходне расправе о томе, да бисмо донели што боље законе, који би потрајали деценију, две, три или више.

Зато је срамотно од парламентарне већине што је данас надгласала опозицију и наметнула да се о ова два веома важна закона води заједничка расправа, како би нам се скратило време за расправу. Овде је требало повећати време за расправу, за оба закона, удвостручити за сваки, а не спојити их, само да то прође кроз Народну скупштину. Зато нисам у могућности да говорим систематски о комплетном садржају ових закона, па ћу изнети само неколико критичних примедба, колико буде могло да стане у ових двадесет минута.

У овом закону говоре о целоживотном учењу. Ја сам у животу много књига прочитао, а не сећам се да сам и у једној књизи нашао тај израз. Можда језички стручњаци могу да потврде да је то граматички у реду или да је то правописно у реду, али када је у питању стилистика и култура говора, господине министре, онда то сигурно није добро; морали бисте имати међу вашим помоћницима некога ко ће бити искључиво за стилистику и културу говора задужен.

Разумем да сте ви старе кадрове наследили, који нису научили да треба целог живота учити, а то се каже – доживотно учење, односно учење до краја радног века, али, наравно, наши пензионери су такви да и после радног века настављају са учењем, па уче још више него што су учили за

радног века. То је једна мала примедба за почетак, да буде расправа интересантнија.

Један од проблема, који бих желео нарочито да потенцирам, јесте проблем уџбеника. Ми морамо да се вратимо на систем унифицираних уџбеника. То су досманлије после петооктобарског мафијашког пуча потпуно укинуле, омогућиле су свима да пишу уџбенике, тако да имамо конкуренцију међу писцима уџбеника не на основу компетентности, него на основу сналажљивости. Долази до поткупљивања наставника, ко ће чији уџбеник да препоручи за употребу у одређеној школи. Па нам још долазе неки странци, појављују се као издавачи уџбеника. Имали смо ситуацију да су Хрвати купили БИГЗ-ову издавачку кућу и штампарију и да су се појавили као један од највећих произвођача наших уџбеника.

То је срамотно за државу. Држава би требало да води много више рачуна шта стоји у тим уџбеницима, а не гледа, не води рачуна. Морамо имати јединствене уџбенике и за основну и за средњу школу, па да се сваке године скупљају примедбе наставника из наставних предмета, па да се види који уџбеник треба поправљати, а који не, да буде конкуренција међу писцима уџбеника под контролом државе, да држава има компетентне рецензенте који ће бирати који је уџбеник најбољи.

И, наравно, то је извор великог профита, зашто да ти мешетари остварују огроман профит на томе кад тај профит треба да припадне Заводу за уџбенике? До 2000. године Завод за уџбенике је имао издавачку делатност од фундаменталног значаја за српски народ зато што је тај вишак новца улагао у издавање сабраних дела највећих српских умова свих времена. Сада то иде као профит у руке оних који то незаслужено добијају, јер то није њихов успех на тржишту квалитетом робе, него сналажљивошћу у пласирању уџбеника код појединих наставника.

Што се тиче провере знања, ја сам у принципу против пријемних испита, и за средњу школу и за факултет, јер у једном дану ученик не може да покаже шта је заиста научио а шта није. Морамо да поштујемо и диплому из основне школе и диплому средње школе, дакле да сматрамо да иза те дипломе стоји верификовано знање. А како да га верификујемо? Морамо се вратити оној старој доброј институцији просветних инспекција, да се много повећа број просветних инспектора, да они изненада долазе у поједине школе, да долазе на наставу из одређених предмета, по дојави или на своју руку итд.; да се контролише квалитет наставе и да се учесталим тестирањем ђака контролише њихово знање. А да се ђацима након завршене основне школе поставља сад још једна препрека за упис у средњу школу, па после тога још препрека за упис на факултет, сигурно није добро.

Што се тиче уписа на факултете, реч је о материји из овог другог закона, ми српски радикали се годинама залажемо за то да упис на све факултете буде потпуно слободан, да свако ко је завршио било коју средњу школу може да се упише на било који факултет, али да прва година буде селективна на свим факултетима, па ко положи у року све испите прве године, остаје да бесплатно студира даље, а онај ко не положи у року, нека се сам сналази, нека мења факултет и нека плаћа себи школовање. То је много бољи метод него да људи сад бирају факултет не према свом интересу него према томе где има више места или где има мање места.

Многи средњошколци бриљирају на факултету, а многи одликаши из основне и средње школе пуцају на факултету. То би педагози много боље објаснили, зашто до тога долази, да ли због одређене животне ситуације, због односа у породици, због презасићености учењем, јер ти одликаши из средње школе који имају све петице сувише су оптерећени учењем и једва чекају да дођу до неког предаха, да дану душом и тад попуштају на факултету. Обично се тако дешава; није увек тако.

Што се тиче деце избеглица и азиланата, ми српски радикали смо против тога да се они укључују у постојеће разреде наших основних и средњих школа, јер на тај начин обезвређују рад наших наставника и цели образовни процес. Не може неко ко нема појма, ко не познаје српски језик да прати наставу. Ако ће наставник њему на неком другом језику већу пажњу посвећивати, онда не посвећује довољно нашем, а ако треба да им се организује настава, онда посебна одељења. И зашто би то била настава на српском језику? Нека буде на енглеском и нека то финансирају Уједињене нације. Довољно је ваљда што су те избеглице смештене у Србији, све остало треба одређени органи Уједињених нација да раде, а не ми од своје сиротиње. Због свега тога, с много разумевања пратим активности родитеља који су се томе успротивили, који због тога штрајкују итд.

Позивам министра овом приликом да на нешто блажи и разумнији начин решава проблеме попут овога који се појавио у Основној школи „Светозар Милетић“ у Земуну, јер по мом мишљењу... Нисам ишао у ту школу, ниједан мој близак сродник није тамо ишао, али по мом убеђењу то је једна од најбољих школа у Србији, и по квалитету наставе, и по организацији, и по дисциплини, и по унутрашњој сређености итд. Није случајно што су сви родитељи и ђаци толико једнодушно уз досадашњег директора.

Један проблем је посебну пажњу овде заокупио, а то је проблем Националног просветног савета. То је нешто о чему би требало повести мало већу бригу. Овде је набројан састав, односно начин конституисања тог

савета. По мом мишљењу, ово није добро. Овде је по један представник удружења васпитача, савеза учитеља, па ових, па оних, па биолошких друштава, па хемијских, филозофских, нема удружења правника, нема удружења политиколога итд. Неке од ових институција су државне, као на пример Заједница гимназија, а то је државна асоцијација, бар би требало тако да буде, а има неких које су невладине организације, веома специфичног садржаја рада, али практично невладине организације. То што ће свако од њих да бира свог представника у Национални просветни савет не доводи до квалитета рада Савета. Ми знамо како се то дешава – офрље се неко одреди, некад и без седнице; ко је најбеспосленији, хајде ти.

Да би неко био члан Националног просветног савета, мора бити стручан за то чланство. Како се утврђује стручност? Искључиво научним и стручним радовима. Не може неко бити члан овога савета а да никада у животу ништа није написао из педагошке струке, из научних области или било које проблематике која тангира институције образовања у нашој земљи. Чуди ме што нема и ловачког друштва, могли су и њега укључити. Не потцењујем ја значај ловачког друштва ни за туристичку привреду, ни за пољопривреду итд., али што је сувише, сувише је.

Требало би ту потпуно променити састав, можда расписивати конкурс за чланство у том савету, па да се јави неко ко је стручан. Када се јавља за професора на факултету, да се јави и овамо; сваког месеца има одређена примања, ваљда има и одређене радне обавезе. И, ту своју стручност да доказује у свом раду Националном просветном савету. Убеђен сам да две трећине чланова овог савета заправо ништа не ради у току свог мандата; дођу или не дођу на седницу. Нема Министарство од њих користи. А ово је стручни орган, који свакодневно мора да саветује Министарство.

Запрепастио сам се када сам чуо да је председник, да ли то беше Национални просветни савет или за високо образовање, Дејан Поповић. То је страшно! Дејан Поповић председник Савета за високо образовање, човек без икаквог моралног кредибилитета, без научног фондуса иза себе, без ичега. Познат као такав. Нација га се сећа како је процветао када га је бивши министар финансија Божидар Ђелић узео за свог помоћника. Пазите, редовни професор универзитета оде за помоћника министра па процвета као да је не знам шта у животу постигао. И тако се понаша у јавности.

Не може професор универзитета себи да дозволи да оде на нешто што је испод ранга министра, бар ја тако мислим, ако је реч о редовном професору универзитета. Јер увек је у некој друштвеној елаборацији хијерархијског постројавања државних и друштвених функција и звања отприлике професор универзитета у цивилизованом свету био ту негде око

ранга министра. Изгледа, ми тек треба поново да радимо на том плану. У Краљевини Југославији је тако било.

Уосталом, ако би професор универзитета хтео да буде министар, морао је да напусти факултет. Професор универзитета није могао да буде ни народни посланик, сада из другог разлога, јер се сматра да је професор универзитета у државној служби, у државној управи, а државни универзитет је саставни део државне управе. Не може неко из државне управе да буде члан законодавног тела. Ово је мала дигресија, можда и непотребна.

Говори се овде и о екскурзијама и студијским путовањима. Потребно је да се једном заувек законом пропише да се у основним и средњим школама и на факултетима могу организовати стручне, студијске и друге екскурзије – само у Србији. Само у случају крајње специфичних факултета, на пример Археолошког одељења Филозофског факултета или неког одељења које се бави кибернетиком или нешто такво, подразумева се стручни боравак у иностранству. Све остало мора у Србији.

Знамо шта се дешава сваке године у нашим основним и средњим школама и на факултетима кад почну да их салећу представници разних туристичких агенција и нуде добре личне услове за организовање екскурзије тамо и тамо, ту и ту. Све екскурзије треба да буду унутар Србије, а ко жели у иностранство, поготово кад је реч о пунолетним људима, треба да се сами организују и састану па нек путују где год хоће. Не сме ни факултет, ни средња, ни основна школа да форсира нешто што доводи до девизног одлива; једноставно, здрава економска политика то налаже.

Као што здрава економска политика налаже да се министрима забрани да летују у иностранству. То ће једном нека власт морати да уведе у Србију. У време економске кризе, летовати у иностранству је пропаст, катастрофа, непојмљиво, не за приватника него за министра, за високог државног чиновника, функционера. Као што се морамо држати принципа „купујмо домаће, купујмо српско“ – ако постоји српско, не смемо куповати исту робу страног порекла – тако исто летујмо у Србији док је Србија у кризи, а после можете и на Марсу.

Овде се појављује нешто што раније није постојало у нашим законима – сада сам већ прешао на Закон о високошколском образовању – асистент са докторатом. То је реткост, то се најчешће деси на медицинском факултету пошто је тамо, како кажу, конкуренција највећа. Мишљења сам да се не сме докторат девалвирати. Разумем да се неко појави као доктор наука на конкурс за асистента, јер је то можда за њега једини начин да

дође на универзитет, али њега одмах после три године асистентског стажа треба ставити пред захтев да ли је стекао услове да буде доцент или није. Не може ни сваки доктор наука бити доцент. На неком факултету може, али на медицинском не може.

Говори се о семестрима и триместрима и даје се слобода факултетима да се опредељују за одређени вид наставе која ће бити подељена на семестре или триместре. Мислим да није добро, да триместри много цепкају наставни процес. Мислим да је најбоља пракса која је уведена на Правном факултету у Београду. Ми радикали смо се за њу залагали 27 година, да сви предмети на свим факултетима где је то могуће буду једносеместрални: на пример, ако на одређеној години студија има осам предмета, четири у једном семестру, четири у другом семестру. Концентрисана настава и одмах полагање испита. То је много боље и за наставнике и за студенте. Наставници онда имају пола године слободно да се баве научним радом. Нажалост, код нас је у пракси све мање случај да се наставници заиста баве научним радом.

Још један проблем, надам се да ћу успети да га апсолвирам, јесте право универзитета, односно факултета на утврђивање студијских програма. То право не спада у аутономију универзитета. Ми имамо случај да сваки универзитет одређује свој наставни план. То треба законом да се предвиди за сваки факултет, а не да имамо ситуацију да се наставни план прилагођава постојећој структури наставника и сарадника а не обрнуто. Имамо вишак професора или асистената из одређених области, хајде да за њих измислимо предмете. То нам се дешава на универзитету. На свим факултетима треба да буду потпуно исти наставни планови и програми ако је реч о истородним факултетима.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Ако дозволите, да се не накупи много тога, да и неки одговор чујете.

Термин „целоживотно учење“ преузет је из неке праксе од стране самих наставника. Интересантно је да се у Закону о високом образовању учење током читавог живота исто помиње, те је можда ово срећнији израз. Ово се одомаћило.

Уџбеници. Ми ћемо врло брзо доћи у овај дом да говоримо о изменама и допунама постојећег Закона о уџбеницима, те сада није тема. Много тога има што је у овом закону, који је брзо донет, проклизало, те морамо да питамо и родитеље и издаваче и државу шта све треба

поправити. Нема ни компетенција за дигиталне уџбенике, да не буде торба 15 килограма ђаку а идемо у дигитализацију школа и електронску просвету.

Овде је питање и квалитетних рецензената. Конкуренција не може да смета, али што се тиче више реда, контроле и оцењивање квалитета уџбеника, потпуно се слажем. То ћемо предлагати у изменама и допунама Закона о уџбеницима, који ће врло брзо бити овде да бисмо могли следеће године, када реформски процеси наставних планова и програма по моделу први, пети, први средње уђу, да имамо право на нове уџбенике. Онда ћемо отворити јавну расправу о томе које лектире никад нису биле у школама а треба да буду и низу других питања од националног и од универзалног значаја. Наравно да је овде питање профита и наравно да је ово решено неким другим законима који су нас затекли овде.

Пријемни испити ће углавном бити прошлост. Процедура око државне матуре углавном је завршена као договор између високог и средњег образовања, тако да се полагање пријемног неће остваривати на исти начин, сем тамо где факултети имају изузетно велику навалу па морају још нешто додатно проверити, као што је архитектура, драмски или неки други који тражи неке друге квалитете код будућих студената. Тако да ће завршетак бити и оцена школе и улазак на високе студије.

Када је у питању мала матура, нажалост, она мора бити уведена и мора бити строжа док се школе не науче да квалитетније оцењују. Сада имате јурење оцена, јурење просека, огроман број вуковаца и свега. Причали смо и на Одбору јуче како се лако математика прави – чим је нешто близу 3,40, већ је обавезно „врлодобар“ итд. Ту се заиста лицитира тим успехом и установе су то одавно научиле. Када буду схватиле да је екстерна оцена важнија него она која тренутно траје у току процеса оцењивања и трајања школске године, онда ће ове ствари моћи да се коригују.

Наравно да је интерес ученика да може да аплицира на неограничен број факултета. Причали смо на Одбору, камо среће да доживимо да високо образовању у потпуности буде бесплатно.

Просветна инспекција, једна велика тема. Она је, како сада постоји, лош алат. Ми смо ове године увели 200 стручних сарадника, саветника, најбољих људи из струке, који су помоћ систему. Правићемо потпуно ново тело, које ће моћи да задовољи предметни надзор, да не оде психолог професору математике на час. Гледаће нешто, али неће видети оно што треба да види.

Постоји и могућност самовредновања установа, на чему ћемо јако инсистирати. Морали бисмо да имамо хиљаде и хиљаде инспектора да би

радили ово што би хтели, да сваки час оду негде, виде, неког штрецају. Заиста идемо на други принцип, а то је у Закону о систему образовања и васпитања описано кроз поглавље „Аутономија установе“, педагошка, где изузетно високо остварени резултати установе њу треба да делегирају да буде боље плаћена, а да колектив буде мотивисан да бира најквалитетнијег међу собом да би то остварили. То је замисао.

Наравно, ја немам ништа против тога да деца азиланти иду на овај начин; ми немамо нека средства да бисмо направили сада посебна одељења. Било је и тих предлога, али мислим да нека гетоизација у овом тренутку није у духу традиције српског народа. Практични проблеми постоје. Настава се изводи на енглеском, на српском колико може. Трудимо се да нека места, као што је Шид, релаксирамо, због неке гетоизације и сегрегације деце. Значи, заиста и тој деци, и Авганистанцима, Ромима, било коме, треба помоћи. Ми смо 1941–1945. године овде удомљавали, кад смо гладни били, и Словенце, ја имам то у својој фамилији, и низ других. Да ли ће неко рећи „хвала“ итд., па није то српски народ ни очекивао до сада, али да ли је у прилици да помогне, нарочито деци, мислим да треба.

Национални просветни савет, о томе ћемо доста говорити. Ми смо анализирали за годину дана улогу таквих тела у већини европских земаља, и нама блиских по традицији, по било чему. Та тела, слажем се с вама, треба да буду експертска тела. Овако како их ми конципирамо, и даље нисмо решили тај проблем, с тим се потпуно слажем. Експертско тело не може да има одлучујућу моћ у доношењу одлука. То је онај проблем који је овде био заснован и који нигде, ни у једној европској пракси нећете наћи. То једноставно не постоји. Свугде ћете наћи, у многим земљама (ја ћу ово дати, кога од посланика интересује да чита студију) – саветује, предлаже. То је тај домен. И, морају да буду експерти. Они треба да помогну извршној власти да доноси што квалитетније одлуке. У томе је цела улога.

Разна тела, као што ви кажете, би била... Кад би сад све који би хтели да буду као почасно тело (отприлике је то и досад више личило на почасно тело), требало би да буде једно сто чланова. Значи, ДРИ је тражила да се смањи са ових 44, па смо то урадили на 30 и нешто, јер много коштају државу, а немамо ефекте, те смо кроз разна стручна удружења... Нису невладина, то су стручна удружења васпитача, наставника, стручних сарадника, директора. Просто, кад групишемо једну браншу, дајемо једног представника из више њих, јер би ово било претерано много. То су друштва са традицијом, не могу се баш назвати невладиним у оном пејоративном смислу да нешто раде против ове владе у том делу.

Када је у питању школовање избеглица, то је везано и за међународне конвенције. Ми смо потписали свашта. Ми смо свашта потписали.

Када говоримо о електронском дневнику и вођењу евиденције, у праву је господин Шабић када ми каже – извините, министре, донето је у закону да не може родитељ да види здравствени картон свог детета већ од 15 година. Ја не мислим да је то нормално и природно. Па, ко ће помоћи ... Ја имам децу од 30 и више година; и те како сам заинтересован за њихово здравље. Или ће средњошколац од 18 година бити невидљив систему зато што ће то он одлучити, као да родитељ ту није битан? А он ће сести у ауто са 18 година првом приликом и направити карамбол, и то не мора да зна; значи, родитељу то не сме да јави школа, него мора да му јави, не дај Боже, ургентни центар. То су закони који су нас дочекали овде, ја не могу против њих. Вероватно се не бих сложио са њима.

Када је у питању избор председника разних савета, ми смо то затекли. За неке смо се и жалили, негде су одбори о томе одлучивали. Ми смо давали јако много доказа како то лоше функционише.

Екскурзије ћемо уредити по једном посебном принципу, поштујући, наравно, да своју земљу треба највише волети и упознати. Поделили смо, тај елаборат се већ ради. Укључићемо много људи са стране. Желимо да ако се деси, и дешава се, у Србији има напуштених школа, не што ће један ђак сачувати село, него што ће и он одрасти, па неће бити ни њега... Онда ћемо гледати да направимо од тих планинских, лепих, малих школа, које су у одличним просторима, у дивним пределима Србије, добра места за те видове рада, нарочито у основној школи, где не иду скупии хотели и драње родитеља, а где наши професори и технолошки вишкови могу и те како да раде програме око тога. Ми ћемо позвати јавност да и она дечја одмаралишта која имамо и све друге ствари видимо.

Свакако, сматрам да матуранти гимназија морају да виде нешто од класичне Грчке, или шта год било. О томе ће се исто питати јавност и струка, али мора да буде јефтиније и паметније. Србија ће се поделити у довољно регија, да деца не иду вазда: Златибор, Копаоник, Палић. Отприлике, све агенције нуде једно исто. Значи, има много других регија које се морају видети, од Војводине до разних делова Власине, не знам ни ја чега. То се мора уредити. Имамо тимове који то почињу да раде.

Асистенти с докторатом, и сами сте рекли, то је већином због медицине, али ће други факултети одлучити колико им је то потребно.

Триместри и семестри, то смо затекли, тако да то нисмо мењали.

Можемо наставити касније.

ПРЕДСЕДНИК: Изволите.

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ: Реплика.

Господине министре, реплицираћу вам само по питању избегличке деце која су укључена у наставни процес у нашим основним и средњим школама. Заправо, не знам да ли су већ и у средњим.

Ми смо некада имали овде на школовању много ђака и студената из несврстаних земаља, посебно из Африке и нешто из Азије. Они су морали годину дана да уче само српски језик, па су онда уписивани на наше факултете, у средње школе и на војне академије. Не може неко без годину дана интензивног учења српског језика да учествује у образовном процесу, ни на једном нивоу.

Сад ви гледајте, у основној школи имате наше одељење нпр. од 30 ученика (углавном су већа), па им додате још десетак емиграната, па још ако наставник не зна енглески или не зна добро енглески, па још ако и деца емиграната не знају енглески, шта се дешава на тим часовима? Овде не треба бити стручан па размишљати, свако разуме шта се дешава на тим часовима – нити нешто на часу уче наша деца, ни деца емиграната.

Ако ће УН да плате њихово школовање, ја сам за то. Посебна одељења – није то дискриминација те деце, никаква дискриминација није ту у питању, нема ни поделе деце. Они уче на оном језику за који се определе. Неко ће се определити за енглески, неко за српски. Треба их подстаћи да сви уче енглески или немачки, да иду даље, а не да остају овде. А са нашом децом могу да се друже на великом одмору, могу им се организовати спортске утакмице, могу ићи у природу заједно на дружење итд. Све то може, али да се заштити наставни процес. На овај начин је угрожен.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала. Реч има министар.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Мислим да сте у праву у нечему, а ми смо то и урадили. Значи, прво, одељења у Србији од 30 и више ђака има само у регији Новог Пазара. Просек у основним школама у Србији је 19,2 ђака. Нама су одељења мала. То је, ето, несрећа, да каже човек, наталитета. Они су овде у транзиту и са њима се ради, не сме бити више од пет ђака у неком малом одељењу. Њих има пар стотина на више градова и на много више школа. То је незнатно. Они свакако морају учити српски језик, то правило постоји не само за универзитет; који год грађанин дошао и укључио се у систем школовања, њему се препоручује разред мање док не научи језик, а остало време комуницира са децом и учи кроз дружење.

Свакако, ми притискамо пре свега УНИЦЕФ и остале да се ту покаже већа воља и стрпљење, и они почињу да одвајају средства. Уче они енглески, свакако. То је оно што сва деца раде, па и наша. Просто, и наша

деца у иностранству имају одређена права у свим нашим школама у иностранству. Значи, они уче и српски језик, то им је дозвољено. Ми имамо наше школе тамо. С друге стране, исто нису састављени у једно одељење, тек кад иду у допунску школу. Хвала.

(Војислав Шешељ: Реплика.)

ПРЕДСЕДНИК: Изволите.

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ: Само кратко. Што се тиче наших ђака или деце избеглица или деце наших радника у иностранству, на пример у Немачкој, нико не може да уђе у одељење са немачким ученицима док се не провери његово знање немачког језика. Нико. Тек ако му је знање немачког језика одговарајуће за тај узраст, онда се уписује заједно с немачком децом. Ако није, онда се траже други начини: или се упуту на учење немачког док га не савлада у довољној мери или се родитељи сналазе, иду преко наших цркава, удружења итд., где се нека настава организује.

Према томе, ово вам није баш убедљив аргумент што се тиче наших ђака који су у иностранству. Они имају одређене услове које морају да задовоље. Деца избеглица и изгнаника у нашој земљи немају никакве услове, колико сам схватио. Она једноставно морају бити уписана у школе са нашим ђацима. Уведите им учење језика. Видећете, нико од њих неће да учи српски, сви би желели енглески или немачки. И треба их у томе подржати, јер нису они бежали и толики пут прешли да би живели у Србији. А ЕУ хоће да их задржи у Србији да бисмо имали проблем више.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има др Санда Рашковић Ивић.

Изволите.

САНДА РАШКОВИЋ ИВИЋ: Хвала, госпођо председнице.

Господине министре, поштовани чланови Министарства, даме и господо народни посланици, најпре ћу нешто рећи о Закону о високом образовању. Овај закон је делимично резултат компромиса између академске заједнице и самог министарства. Људи који су писали и предлагали овај закон свакако јесу имена која изазивају респект, међутим, с друге стране имамо један велики део академске заједнице који је јако незадовољан овим законом и сматра да он у ствари ојачава управљачка права Владе и Министарства, а никако не ради на аутономији универзитета, а исто тако на неопходним реформама.

Прво бих дала примедбу о аутономији универзитета. Наша посланичка група мисли да је аутономија универзитета угрожена овим законом, и то због следећег. Наиме, знамо да је Национални савет једно од кључних тела у академској заједници, у стратешком промишљању универзитетског рада и програма. Њега сад бира Влада. Требало би, ми смо

дали као група амандман, да Национални савет бира Скупштина. Уколико бира Влада, наравно да ће Влада бирати људе који су ближи њеној политичкој опцији, тако да би ту могло да дође до злоупотреба, односно до губитка аутономије.

С друге стране, уводи се агенција за акредитацију. Ми имамо већ Комисију, акредитациону комисију, која ради како ради. Агенција за акредитацију овим постаје још један инструмент Владе и доводи у опасност аутономију високог образовања.

Рекла бих нешто и о члану 93, где се говори о продужењу радног века. Добро је да се иде у пензију са 65 година и да професори који су врло значајни за своју средину могу да продуже свој радни век за годину или максимално две, али ова могућност даљег „играња продужетака“ све до 70. године није добра. Знам да у Русији и у Сједињеним Државама професори могу да раде и преко 70 година, али то су сасвим другачије организована друштва него што је наше. Мислим да код нас, уз овај одлив младих људи који се дешава сваке године, а 2016. године је отишло из земље 70.000 младих људи, уколико будемо продужили век и направили неку врсту, дозволите ми да кажем, геронтократије, то могу да кажем јер и ја имам већ преко 60 година... Мислим да младим људима треба омогућити да напредују, јер неко не може да буде биран из асистента у доцента уколико се не створи место. Оно ће се створити ако је доцент биран у професора, а професор који држи ту катедру отишао у заслужену пензију. Наравно да треба поштовати велико искуство и рад старијих колега и на неки другачији начин их укључити у рад универзитета, али не на овакав начин.

Пошто сам и сама професор на Високој школи струковних студија, морам нешто да кажем и о струковним специјалистима. Наиме, сматрамо да је струковним специјалистима учињена неправда. Они су до сада добијали диплому другог степена, а сада су деградирани на диплому првог степена, што није добро. Ниједна деградација није добра. Сем тога, они су деградирани, биће деградирани и финансијски. Молила бих да се радни профил код струковних специјалиста усклади са Националним оквиром квалификација, јер то није сасвим и код свих струка усклађено. Јако је важно да се овај проблем реши. Дали смо амандман с тим у вези, јер, морам да кажем, 36% од укупног броја студената чине струковни специјалисти. Значи, то је један врло велики број људи.

Овде бих цитирала професора Ковачевића, бившег ректора Београдског универзитета, који је имао примедбе на модел финансирања и који каже да нема одговора на питање одакле паре и ко ће те паре да да. Професор Ивић (који није мој муж, одмах да се разумемо, да не испада да ја

сад ту нешто..., него је чувени професор са Психологије) и, такође, академик Теодоровић сматрају да овај закон у ствари више ради на управљању системом а не на реформама, и да недостаје један јако велики део правих, суштинских реформи образовног система, а нарочито високог образовања. Академик Теодоровић, који је иначе шеф Одбора САНУ за високо образовање, сматра да ће српски универзитети остати организовани много лошије и потпуно другачије него што су универзитети у високоразвијеним земљама које би нама требало да буду узор. Мени се чини да је цела група приватних универзитета некако остала ван овог система, па ме интересује какви су ваши ставови о томе.

Осврнула бих се и на члан 138, који третира Приштински универзитет, односно територију Косова и Метохије. Волела бих да министар објасни, односно да ми одговори о чему се овде ради, јер овде се говори да ће се поступати у складу са Резолуцијом 1244, не помиње се Устав Србије. Наравно, постоји подозрење да је ово припрема да се албанске дипломе лакше признају, на шта се Србија већ обавезала, али исто тако и припрема да се лакше држава опрости, да тако кажем, односно под Приштину стави Приштински универзитет, који је измештен у Косовску Митровицу.

На крају, поменула бих да овде нема ни речи о рангирању наших универзитета. Ми рангирамо студенте када се уписују на факултет, рангирамо их онда када полагају испите. Врло нам је стало до тога какав ће бити ранг Београдског универзитета на Шангајској листи, поносимо се што смо универзитет у региону који је на 300. месту Шангајске ранг-листе на коју није лако доћи. Међутим, када би ме неко од странаца или неко од наше деце која се овде уписују питао који је бољи универзитет, Новосадски или Нишки, ја не бих умела да кажем, а да за то заиста постоји супстанцијално нешто што ће то и квантитативно да покаже, који је бољи од та два универзитета, зато што ми нисмо спровели рангирање наших универзитета. Мислим да то рангирање и законски мора да буде обухваћено.

Што се тиче овог другог закона, односно Нацрта закона о основама система васпитања и образовања, за разлику од овог Закона о високом образовању, који је, као што сам већ рекла, плод једног делимичног договора између Министарства и академске заједнице, нека врста компромиса, овде, изгледа, по ономе што сам чула од професора Липковског али и од других представника академске заједнице, није било суштинског компромиса. Практично, већина људи које сам консултовала је, читајући овај закон, а и ја сама, имала утисак једне страховите

централизације коју спроводи Министарство. Све је сада у рукама Министарства, тачније у рукама министра.

Морам да направим једну дигресију. Овај Закон о БИА који се најављује такође даје јако велике ингеренције директору БИА. Значи, глави како министарства тако и БИА, односно таквих организација, дају се, чини ми се, превелике ингеренције, што свакако не може спадати ни у одбрану, нити у исказивање демократије и демократске воље.

Пре свега, када погледамо шта се дешава са Националним просветним саветом, он је практично демонтиран од својих овлашћења. Наиме, да за наше гледаоце кажем, Национални просветни савет је институција која постоји у српском друштву 150 година; њу су чинили министар и најсјајнији професори тог времена. Просветни савет је давао сагласност на нацрте закона и усаглашавао наставне програме. Међутим, данас он више не даје сагласност на нацрте закона, не усаглашава наставне програме, он данас даје само мишљење, а знамо да мишљење није обавезујуће.

Даље, што се тиче централизације, имамо опет улогу министра – министар дефакто и дејуре бира директоре 2.500 школа у Србији, наравно, на темељу документације коју добије. Господине министре, не знам да ли ћете стићи било који други посао да радите осим да читате ту документацију и одређујете ко ће бити директор школе. Наравно, подозревамо да оваква врста централизације и, практично, последња реч коју даје министар и могућност да потпуно промени одлуку школског одбора и било ког другог одбора или тела не води избору најбољих кадрова, него најподобнијих и најпослушнијих кадрова, што наравно није добро и уводи једну велику политичку димензију у образовање. Мислим да политичка димензија мора да буде одсутна из образовања, као што треба да буде одсутна из медицине, културе итд.

Имамо сада пример ове земунске школе у којој родитељи штрајкују; ви сте ту са доста тврдим ставом. Може се лако десити да од ових 2.500 школа, рецимо, 10% родитеља или запослених буде јако незадовољно и онда ћете имати, имаћемо сви ми заједно проблем да се у 250, 300 или можда 500 школа штрајкује јер људи нису задовољни избором директора.

Ми у српском друштву имамо три значајне институције, то су Национални просветни савет, Завод за унапређење образовања и васпитања и Завод за вредновање квалитета образовања, које такође губе снагу, министар је много изнад њих. Све одлуке које они донесу, министар може да обори, да именује своју комисију и да још, по овоме што сам видела, наплати за рад те комисије из буџета дотичних завода, што наравно није

добро и што стварно, рекла бих, да се мало нашалимо, спада у једну праву централистичку бајку.

Што се тиче веза високог образовања и средњег и основног образовања, као да су те везе прекинуте. Наиме, нисам видела у закону да људи, рецимо, са Математичког факултета или Катедре за историју имају могућност да утичу на програме, имају увид у програме које ће деца учити у основној или средњој школи, а они су ипак перјанице дотичних наука. Дозволићете ми да је то ипак универзитет, а не професори, односно наставници у средњој и основној школи. Значи, остајемо ту са једном централизацијом и недостатком стручне контроле, што је такође лоше.

Мислим да треба повести више рачуна о изузетно надареној деци и о школама од изузетног значаја, као што су Филолошка гимназија, Математичка гимназија, гимназија са двојезичним одељењима и Спортска гимназија, и то више неговати.

Оно што бих на крају желела да кажем јесте да би било добро, а ми смо то амандмански и тражили, да се нађе начин да се „Алексин закон“ инкорпорира у сам закон тако да...

Само да изађе Шешељ, пошто је он навикао, ваљда, да буде у „Фарми“ и психијатријској болници па се тако понаша и овде прави то исто.

Сматрамо да заиста треба на један начин испоштовати не само смрт тог детета, јер смрт тог детета треба да нам послужи као превенција сваке друге дечје смрти која би због вршњачког насиља, које није поменуто као термин на 160 страна овог закона... Требало би да се нађе место и за то. Хвала вам на пажњи.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Само тренутак.

Повреда Пословника, мораћу да обришем листу.

Изволите, народни посланик Бранка Стаменковић.

БРАНКА СТАМЕНКОВИЋ: Хвала. Повреда Пословника, чл. 106. и 107. Колега Шешељ је малопре, излазећи из сале, грубо и сасвим непримерено увредио посланицу Рашковић Ивић. Мене је срамота да поновим шта је рекао. Не знам да ли су стенографкиње, био је доста гласан, успеле то да чују или не, али молим вас да реагујете, има нас овде неколико који смо чули, да га опоменете. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Стаменковић, не могу да реагујем ако нешто не чујем и не видим.

Настављамо даље са радом.

ПРЕДСЕДНИК: Прво да питам посланицу Стаменковић – да ли желите да се гласа о повреди Пословника? Добро, овако не.

Изволите, повреда Пословника.

Пуна је листа, морам да избришем.

Само полако, немојте да водите сви седницу уместо председавајућег и председника.

Избрисаћу листу и даћу вам реч.

Реч има народни посланик Вјерица Радета.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Тешко је рећи да се председавајући некако огрешио о Пословник, али једноставно нема другог начина да се интервенише па ћу користити члан 27.

Невероватно је да народни посланици који очигледно показују већ месецима уназад да не знају ни шта је народни посланик ни шта је Народна скупштина покушавају своје фрустрације да лече тако што, ничим изазвани, нападају председника Српске радикалне странке др Војислава Шешеља, не само у Парламенту него и у медијима. Било би лепо, када би имали знања, када би имали храбрости, да укрсте с њим аргументе у некој расправи.

Где је госпођа, која је наводно универзитетски професор, малопре да расправља, да учествује у расправи са министром, како је то радио проф. др Војислав Шешељ? Знате, имају они проблем комплекса Војислава Шешеља, многи покушавају на све могуће начине да омаловаже његово дело и његов лик, али оно што је Војислав Шешељ урадио у свом досадашњем животу они не могу ни да сањају, чак и ако неким својим академским титулама и некаквом свом знању прикаче и оно чиме се ките на основу деловања оца њиховог.

Наравно, намерно нећу да говорим имена да не бих даље изазивала реплику, али свакако је свима јасно на шта се односи. Нека се господа посланици...

ПРЕДСЕДНИК: Хвала, хвала, прошло је време.

Члан 27. је заиста сувише опште природе да би могао да се уклопи у ову повреду Пословника. Која је учињена како? Председавајући није учинио ништа.

Изволите ви, повреда Пословника.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем, председнице. Мислим да је, у складу са чланом 103, требало да реагујете на излагање колегинице Радете која је на најгрубљи могући начин злоупотребила своје право да вама укаже на некакву грешку у поступању тако што је половину свог времена искористила за то да вређа народне посланике, а другу половину да велича лик и дело Војислава Шешеља.

Мислим да сте врло добро чули шта је колегиница Радета говорила. Упозорили сте је на време на крају њеног излагања, али чини ми се да је

време био најмањи проблем у њеном излагању. Нити је указала вама на то да сте прекршили Пословник, нити је образложила у чему се по њеном мишљењу повреда састоји; наставила је оно што њена странка ваљда једино зна да ради – да вређа, понижава и омаловажава друге.

Ви сте из неког разлога допустили колегиници Радети да то ради. Молим вас да сада исправите грешку. Сами сте увели овај институт некакве закасне реакције када се уверите у стенограму шта је заправо речено. Ако погледате шта је колегиница Радета рекла, видећете да је злоупотребила своје право да вама укаже на повреду у поступању. Молим вас да реагујете и изрекнете казну која је за тако нешто предвиђена.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Члан 103, о коме сте говорили, такође говори о одређеним, конкретним повредама Пословника које је могуће да председавајући уради, али у члану 103, од свих ставова, десет, ниједан се не слаже са оним што сте ви изнели, осим што сте изнели оцену излагања посланице која је такође искористила право по члану 27. Према томе, не видим...

(Александра Јерков: Не видите?)

Не, не видим.

(Александра Јерков: Добро.)

Свакако добро, јер некако је улога председника Парламента да оцењује да ли је било или није било повреде Пословника, а ви ћете наравно то изрећи, односно већина посланика, својим гласањем. *Tertium non datur*, значи трећег нема, у политичком поретку и парламентарном животу.

Реч има народна посланица Марија Јањушевић.

(Војислав Шешељ: Имам ли право на реплику?)

Не, не. Вјерица Радета је у ваше име.

(Војислав Шешељ: Поменут сам. Дошао сам зато што сам поменут.)

Немојте измишљати. Вјерица Радета је рекла.

Марија Јањушевић, изволите.

МАРИЈА ЈАЊУШЕВИЋ: Захваљујем, председавајућа. Указујем на повреду Пословника, члан 106, последњи став – за време говора народних посланика или других учесника у претресу није дозвољено добацивање.

Сви у сали могли смо да чујемо оно што је посланик Шешељ рекао госпођи Санди Рашковић Ивић. Могли су да реагују и други посланици, чак и они из владајуће странке који штите права жена и труде се да заштите жене. Лично нисам реаговала зато што сматрам да он то ради намерно и да је њега најбоље игнорисати.

Када сте ви, председавајућа, рекли да нисте ништа учинили да повредите Пословник, слажем се. Нисте ништа учинили да уведете ред,

нисте учинили ништа да спречите да једна жена буде грубо вређана. Није чудно што је посланица Вјерица Радета...

(Председник: Посланице, немате право на реплику. Ако ме већ опомињете да не спроводим Пословник, немате право на реплику. Члан 106. став 3. је врло јасан. Прво, не могу да учиним ништа ако нисам...)

Само указујем на повреду Пословника... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДНИК: Молим за мир све у сали.

Ако ме неко опомиње да не користим Пословник, онда нема право да крши Пословник, и то да га крши са намером.

Члан 106. став 3. говори да за време говора посланика није дозвољено добацивање и ометање говорника на други начин, као и сваки други поступак који угрожава слободу говора. А то мора да се учини непосредно. Значи, ви сте се јавили тридесет минута касније да нешто кажете, о чему немам никакве...

(Војислав Шешељ: Имам ли право на реплику, да чујем шта сам јој рекао?)

Немате право, нико ништа сада.

Председник Парламента је одлучио да направи реда сада. Пошто се, изгледа, посланицима не расправља о тачкама дневног реда у овом делу расправе, дајем паузу од два минута да би остали посланици који желе да расправљају искључиво о тачкама дневног реда а не да злоупотребљавају Пословник и причају шта коме пада на памет...

А посланица на коју се евентуално односила повреда Пословника није се ниједном јавила за реч.

(После паузе – 12.10)

ПРЕДСЕДНИК: Жарко Кораћ, изволите.

ЖАРКО КОРАЋ: Захваљујем се.

Госпођо председавајућа, господине министре, поштовани народни посланици, мислим да није било потребе да се споји расправа о ова два закона с обзиром на то да су они на неки начин различити закони, а не видим ни разлог да то буде по хитном поступку, не видим да је нешто било тако важно да цела процедура иде на такав начин. Ако неко цени да су то важни закони, онда је логично обратно, да буде појединачна расправа о сваком и да се остави довољно времена да се могу подносити амандмани итд. Ја ћу бити приморан да говорим о оба закона заједно иако они нису сасвим исти.

Што се тиче кровног закона, који се зове Предлог закона о основама система образовања и васпитања, тај закон би морао да проистекне из онога што је усвојила Влада још пре пет година, а то је Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године. То је једна необична особина нашег политичког живота – да се донесени закони, донесене стратегије, донесене одлуке потпуно занемаре или да се недовољно о њима води рачуна када се појави нека нова влада, као да, можда то неко не жели, али као да историја увек почиње са онима који су у том тренутку на власти.

Ова стратегија, морам да кажем, није лоше написана. Онда када је донесена и усвојена, ја сам о њој имао добро мишљење. Насупрот неким другим опозиционим посланицима, сматрао сам да она на врло коректан начин отвара кључна питања нашег система образовања.

Овде је било речено да ми сувише често мењамо те законе. То се може тумачити на два начина: један је да нису добро написани, да имају слабости, да су непотпуни. Друго, што је много важније, образовање је практично централна ствар у свакој цивилизованој, организованој држави; мења се наука, мења се технологија, свет се мења и закони морају да прате то што се збива. Немогуће је имати један систем, систем закона о образовању, који ће бити непроменљив годинама; то би било лоше, то би онда били неки начелни принципи, а не конкретна решења.

Дакле, Србија има огроман заостатак са својим системом образовања. Само да кажем, пре свега за гледаоце, људе који прате скупштину, а и за неке посланике: у систему образовања у Србији ради 126.000 људи и у овом тренутку у различите школе у Србији иде око 1.260.000 људи. Дакле, један огроман сегмент нашег становништва, наравно пре свега млади, похађа тај систем и јако велики број људи ради у систему образовања. Дакле, ми овде разговарамо о нечему што је кључно и по броју запослених и по броју оних који су у систему образовања и јако је битно, како бих рекао, шта желимо од тих закона.

Када говоримо о стратегији, било је речи на Одбору, ја сам нпр. поставио питање, то имате у овој стратегији, могућности да Србија коначно добије оно што је карактеристика развијених земаља – да је средње образовање обавезно. Значи, не само основно образовање, него средње. Одговор који сам добио је тачан, да је за то потребна промена Устава, то не спорим, али је потребно да Министарство (кад говоримо о стратегији, то пише, усвојено је у стратегији) покрене иницијативу, да Влада одговори да ли може да одвоји средства, колика су средства потребна и шта је све потребно да би Србија коначно добила оно што има већина развијених земаља – да је обавезно и средње образовање. Данас са основним

образовањем не можете много учинити, са модерном економијом, у модерном, како бих рекао, визуелном друштву.

Ја сам то узео само као пример, да би то биле, у ствари, неке визије. Не можете ставити у закон, јер би пре тога требало променити Устав, али можете то тражити, можете један додатак имати шта је неопходно да се предложи Влади. Коначно, министар образовања је део Владе, равноправни члан Владе.

Оно што су по мени карактеристике ова два закона, врло отворено ћу рећи, то су три карактеристике. Прва је да се стварно покушавају отклонити неке неправилности и уочени недостаци у ова два закона, и ја то не спорим. Нека решења која се предлажу су корисна, значи није све некорисно или лоше. Један пример је наведен: када је професор суспендован, губи лиценцу, да ли има права да ради, нема права да ради... На пример, таква ствар је много боље у закону регулисана, показују се кораци шта да се ради са наставником који не може да ради до судске одлуке о његовој лиценци, односно коначне одлуке да ли ће моћи да буде наставник. Али, како бих рекао, то су мање промене у самом закону, иако их ја не потцењујем.

Оно што је друга карактеристика, и то јако замера онима који су радили закон, то је што овај закон суштински етатизује наш просветни систем. Оба закона доносе мере које ограничавају оно о чему смо досад донели одлуке и што на неки начин функционише, а то је извесна аутономија тела која одлучују о томе како изгледа просвета, развој просвете, одобравају програме и одлучују о акредитацији.

Као што знате, у акредитацији је било јако много проблема. Приватни факултети, приватни универзитети су врло уносан посао за један велики број људи, да не отварам ту тему. Не потцењујем их, али су врло уносни и наравно да је велика борба да неко добије акредитацију.

Сада та тела која је Скупштина формирала пребацујемо у ствари на Владу. То је по мени крајње погрешна одлука. Одговор који смо добили је био неук или готово циничан (не говорим о Министарству) – да је свеједно да ли је Влада или Скупштина. Није свеједно, јер када бирате та тела у Скупштини, то је пред јавношћу, посланици могу да говоре о члановима, то је јавно. Када Влада доноси одлуку, то нема тај степен јавности и тај степен провере људи који ће бити у тим телима.

Мени је жао што су ово министарство, овај министар и ова влада, која стоји иза тога, фактички вратили у ингеренције министра, односно Владе оне одлуке које је до сада доносило једно тело које је, по мени, било више самостално управо зато што га је бирала Скупштина. Дакле, оно што

је радила Скупштина, избор тих тела, сада се премешта и то ради министар и Влада. Мислим да је то погрешно и да је корак назад.

Нисам задовољан, такође, тиме ко је све био члан тих акредитационих комисија или Просветног савета, али то је био неки компромис или релативан компромис учињен овде у Скупштини. Ово ће имати за последицу да ће и та фамозна акредитациона комисија такође бити једно владино тело. Имам велике сумње да ли ће онда политички утицај имати они који ће одредити чланове те комисије која ће на крају одлучивати о томе ко ће бити акредитован, а ко не. Наравно да није у питању Београдски универзитет или Новосадски универзитет, јасно је да ту неће бити никакве спорне акредитације, али се ради о много компликованијим питањима разних приватних универзитета и људи који велике паре зарађују било као власници било као наставници на тим факултетима.

Морам да кажем да сматрам да је то етатизација, повећање контроле над тим телима, потпуно непотребно. Одговор који смо добили, тај аргумент постоји, јесте да се Скупштина показала крајње неефикасном у замени тела. Министар је, ако коректно цитирам, рекао да је Скупштина била неефикасна, да месецима нису могли да се замене. То је тачно иначе, ја знам да је то тачно, као посланик, али то не може бити аргумент против те процедуре. Онда је то одговорност Скупштине. Не можемо због тога што је Скупштина неефикасна у раду да кажемо – е, па сад то треба променити, да о свему томе одлучује министар, одлучује Влада. Ако је Скупштина неефикасна у раду, онда је треба учинити ефикаснијом, али мене брине да се у руке Владе, министра поново враћа читав низ ствари о којима треба одлучивати.

Исто је питање директора школа. С једне стране, њима је дато право да учествују у настави. Лично мислим да је то непотребно дато право, не видим неку посебну сврху, јер је довољан тај менаџерски посао, директорски посао, закупља човека целодневно. Истовремено, опет је донета одлука од које смо бежали после 2000. године, а то је да један човек одлучује практично о две хиљаде директора школа у Србији. То, по мом мишљењу, није добар начин. Треба, како бих рекао, избећи то да се поново све концентрише у рукама Владе и да Влада о таквим стварима одлучује.

Донесене су неке новине: могућност да школе оснивају привредна друштва, да на један модернији начин прате економски развој земље; приватне иницијативе; покушај да се материјални положај школа поправи. Немам ништа против тога, то је у реду, то је чак занимљиво, али опет смо се свели на то да директор, иако је сада дефинисано, прецизирано да са 65

година иде у пензију, која су његова права, шта су дисциплинске мере, како се бира директор, да све те ствари ипак јесу у рукама једног човека. Одговор „ја ћу се коректно понашати, нећу то злоупотребљавати, узећу у обзир мишљење локалне заједнице“, све то уважавам и заиста можемо да имамо таквог министра, још бољег него што сад имамо, али то није одговор на закон. Закон може да буде само такав који спречава да се сада поново на једном месту води целокупна, мање-више, просветна политика, зато што су ова тела практично саветодавна тела Владе, односно Министарства.

Када говоримо о некој визији, стратегији развоја, има један део у закону који говори против дискриминације, који је у реду (коначно, имамо закон против дискриминације у Србији); тај део је ту издвојен зато што школа јесте место где би апсолутно требало спречавати све облике дискриминације. И, учење дискриминације које се може, како бих рекао, само на том месту... Ако је већ породица или заједница дискриминаторска, ту би морали ученици да добију нека алтернативна знања о толеранцији.

Када ме питате о систему, узмите само пример ромске деце, које има јако много у Србији – да не отварам тему броја Рома у Србији, свакако је неколико стотина хиљада људи у питању, више него што попис показује – колико ја знам, мање од четвртине, мање од 25% ромске деце заврши пуну основну школу. Дакле, ако је то велики друштвени проблем, онда у Стратегији морате имати неко решење тог проблема, који је врло тежак јер затварате круг – они немају пуну основну школу, а шта можете у животу радити без основне школе? – круг сиромаштва, беде и дискриминације. То је оно о чему сам говорио, потребно је да закон иде напред.

Кад кажете специјалне потребе, деца са специјалним потребама, деца дискриминисана, мисли се на инвалиде, мисли се на децу са одређеним хендикепима, било како да се то зове, сензорним или моторним, има различитих подела, то је све у реду, инклузија је већ раније уведена, иако смо ишли мало грлом у јагоде, али исправно, имате асистента итд. Али ви морате даље ићи у правцу да у закону, системском, оно што уочавате као проблем у систему образовања таргетирасте.

Не кажем, у овом закону очигледно, ако бих овако са стране сада гледао као неко ко већ дуже не учествује у процесу образовања, односно више нисам активан, у том систему образовања ви уочавате оно што видите као проблеме. То је одлука, практично, Министарства и то је ваша одговорност. Рецимо, ја сматрам да је проблем ромске деце код нас велики. Код нас се направио проблем деце емиграната, којих је неколико стотина у Србији. Не могу да схватим да то постаје централни проблем у Србији, триста-четиристо, не знам колико је те деце која треба да иду у школу и ово

друштво да покаже неку хуманост и омогући им школовање, с тим што је њихова судбина неизвесна, у смислу да ли ће остати у овој земљи, да ли ће отићи даље. Вероватно ће већина отићи, али да они на неки начин, тако се говорило старински, буду пријатељи ове земље и да им се обезбеди какав-такав нормалан развој.

Иначе, није тачно да наша деца у иностранству прво морају да науче језик. Рецимо, у Шведској то уопште није тачно; док иду у школу тамо, имају посебне часове језика, па уз наставу уче језик, плус им држава плаћа да уче свој матерњи језик, значи српски језик. Узгред, плаћају им такси да иду у други део града, држава им плаћа да би имали свој матерњи језик да науче, што је више него хумано.

Дакле, још једанпут, критикујем етатизацију, значи поновно враћање у надлежност Министарства Савета и Комисије акредитационог тела. Сматрам да је требало показати више храбрости, ако смем ту реч да употребим, у уочавању шта су централни проблеми које наше друштво има. Видим да ће посебно дуално образовање, што је једна политичка директива, да се не заваравам, да дуално образовање, против кога начелно немам ништа, али са којим се појављује јако, јако много проблема у пракси... Има јако много проблема са системом дуалног образовања, он тражи сасвим другачију организацију друштва, фирми, предузећа и фабрика где би се то обављало, а и самих школа, у смислу да ли имају услове за то. Мислим да то није приоритет овог друштва. Мислим да дуално образовање јесте један од проблема или једна идеја, али није приоритет. Али идеја јесте дискриминација, дискриминација Рома.

Сада се дисциплинске мере прецизирају, што показује да има неки проблем у школи који се може решавати искључиво између родитеља, друштвене заједнице и саме школе. Школа не може да се бави, сама по себи, тим проблемима, школа није казамат и не може наставник да буде затворски чувар и да ту децу ограничава итд., али мора да се направи једно тело. Сада је, видим, поред савета родитеља предвиђено да и на нивоу заједнице постоји тело. То је, очигледно, покушај да се то реши. Ту се, дакле, уочава проблем који постаје све већи у нашем друштву, а то је не недисциплина, него извешан хулиганизам једног броја ђака на часовима, с којим школа не може да се избори.

Волео бих да се овде организује, јер Скупштина није само тело, она и контролише спровођење закона, да имамо неку расправу у Скупштини и да видимо са којим конкретно предлогом излази Министарство, шта види као кључне проблеме нашег система образовања у овом тренутку.

Још једанпут, залажем се за то да Министарство покаже храброст и упути Влади предлог да се стави на дневни ред обавезност средњег образовања, па да се види колико то кошта, шта су услови, шта су проблеми у нашој земљи, да се одговори на питање да ли неке популације младих овде не завршавају оно што је законом обавезно, основно образовање, ко су људи који испадају из система основног образовања, да ли су то само Роми. Нису, одмах да кажем. Затим, да се одговори на питање шта заправо значи технолошки вишак просветних радника у школама. Ја сам се својевремено залагао за то да неке сеоске школе остану и мислим да је министар слично рекао. Некада је боље за неко место сачувати ту малу основну школу, да би та деца остала, јер када дете оде врло рано у друго место са основним образовањем, обично се више неће ни враћати, и онда је то место умрло. Када нема деце, можете слободно рећи да је град умро. Село је умрло ако нема младих људи. Значи, образовање, макар на почетку, донекле задржати.

Суштина је да не можемо решење проблема директора, решење проблема спорог рада акредитационе комисије, незадовољства радом акредитационе комисије... Знате, неколико људи ми је рекло, не знам да ли је то тачно, који су критични према неким изменама закона, да ће сада акредитациона комисија бити таква да ће моћи и политички да одлучује о томе који приватни универзитет, који приватни факултет ће моћи да ради. Надам се да то није тачно, али је сигурно да би Скупштина имала већи увид у рад тих тела него што ће у овом тренутку имати, када се све то спроведе у пракси, када закон после осам дана од датума објављивања ступи на снагу.

Другим речима, овај закон поправља неке ствари, по мишљењу оних који раде у просвети можда и битне ствари (дисциплина, директор, начин организације рада у школи итд.), али истовремено има и корак назад са тиме да мисли да ће неке друге проблеме решити извесном централизацијом, али реч коју ја користим је – извесном етатизацијом, контролом система образовања. Мислим да то тако не иде. Држава може да буде добар господар, али држава може да буде и лош господар. Сада је овај министар, сутра може да буде неки други. Хвала богу, разних министара смо имали. Сећам се да је неко рекао да смо имали и једног великог... Први министар просвете у Србији, Карађорђе га је позвао да дође из Војводине, из Угарске, био је велики Доситеј Обрадовић. То је први српски министар, један од најсветлијих ликова у историји српског народа, изузетно образован, на неки начин скоро геније, врло талентован човек. Тако смо почели, па смо онда имали министре којих боље да се не сетимо. Не говорим само о последњих десет-двадесет година, него и раније. Имали смо министре које је данас боље и не спомињати.

Другим речима, најбоље је да се општа друштвена контрола процеса васпитања оствари а да, истовремено, људи који су у датом тренутку, а то је сасвим кратко, у Министарству и воде просветни систем и просвету, предложе оно што је за будућност. Разлика између ових и неких других закона јесте у томе што се ови закони не праве за данас, ови закони се морају направити за будућност. Иначе, Србија без развијеног система образовања, без модерног просветног система и васпитног нема праву будућност. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала вама.

Реч има министар.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Хвала вам.

ошто је колегиница Рашковић Ивић одсутна, ја ћу прво да дам неке одговоре, професоре, вама.

При изради закона стратегија о образовању је изузетно коришћена, међутим, оно што је невоља, нисам затекао ниједан добар акциони план који може да оправда оно што је стратегија замислила, јер од 2012, а сад је 2017. година, скоро да су неке ствари промакле, за које треба много новца. Ми тек сада почињемо да радимо на једном озбиљном акционом плану, пре свега на питању простора и једносменског рада, што је основни циљ, да имате амбијент и услов да деца квалитетно проводе време у установи.

Такође, први пут се у овом закону темељно помера граница од учења садржаја и репродукције истих на исходно учење, значи међупредметно повезивање, што сам рекао у уводу. То је најквалитетнија промена која ће се десити. Ту морају да иду измене наставних планова и програма, као што знате. За све ово заиста имамо огромну подршку свих људи који проматрају ове процесе на нивоу, рецимо, секретаријата за овај део југоисточне Европе, који чак од нас нека решења узимају.

Оно што је јако важно, Стратегија је врло често коришћена, у многим стварима. На Одбору смо коментарисали гимназију, која не прелази 22, 23, 24 одсто, сложићу се са професором Јерковом, али смо направили концепте за осавремењавање гимназије а уједно смо очували сав интегритет гимназије, који поштујемо, који имамо овде деценијама. Мислим да је укупна гимназијска заједница која се тиме бави јако задовољна решењима. Бољим понудама, бољим одређивањем смерова информатичких, за талентоване, за гимназије, и те како се бавимо надареном децом и гледамо да то буде оно што ће повући омладину ка квалитетним студијама.

Добро знате да нема квалитетног студента... Слажем се са господином Шешељем да некад неко бљесне. Имао сам другова који су

волели да уче кампањски; када дођу на факултет, одлични буду. У средњој школи га мрзи да одговара на свако питање; просто, тај принцип да не воли све да учи му је досадан, овде бира оно што воли и има ту логике, разлога.

Али ако имамо стање... Да се не заваљамо, ми смо сагледали практично стање и тренутну ситуацију у образовању у Србији и нисмо је улепшавали, уз, свака част, ситуације које се могу похвалити. Обишао сам преко 80 градова, на стотине школа, ушао сам да видим својим оком, да разговарам са директорима, наставницима, психолозима, са свима и нисам гледао статистику само. Заиста смо видели да су ти проблеми толико наталожени да све ово друго, ако наставимо да радимо по истом принципу, не знам којом ћемо брзином решавати проблеме.

Етатизацију и уопште појаву централне улоге Министарства, државе, објаснићу касније, јер ће се многи други тога још дотичати, па мислим да ћу врло темељно објаснити. Ко је читао закон од почетка до краја, видеће да тамо постоје толика овлашћења која се односе на сваку установу по питању њене аутономије, која никада није постојала у нашем образовном систему. Ипак, постоји оно „али“ – не можете дати неком ко је неук, ко је невешт, ко је лош менаџер, где је школа лоше оцењена, где су лоши услови, да има аутономију. Он је већ сам себи узео ту аутономију кроз начин како се бира, поставља и шта ради. Мени би требало још једно заседање само да вам ишчитам невоље које сам за годину дана пописао, које се односе на губљење пара, на тужакање, на агенције за борбу против корупције, на запошљавање фамилија и чега хоћете даље. О томе ћу причати сигурно у једном делу, данас или сутра, али мислим да дугујем неки комплетан одговор.

Када је у питању стратегија и закон, око деце са посебним потребама, апсолутно сматрамо да смо ромску децу у пракси максимално подржали. Скоро смо дуплирали број и основаца и средњошколаца, и Ромкиња, што је још важније. Број студената, ми се с њима редовно виђамо, и када добијете ону геометријску прогресију да је тај број ученика дупло већи, још дупло већи, ту нам је Уницеф одличан партнер. Ми смо у закону, да не набрајам, чл. 45, 136, 77, 76. итд., у више нацрта то ставили. Много је важније да то реализујемо. Апсолутно имамо огромну вољу и ја имам одличну комуникацију са њима. То је некаква наша друштвена обавеза, и да не пише ни у стратегијама ни у законима.

Дуално – закон иде посебно, то смо рекли. То је један део закона који се издвојио као посебан процес о средњем образовању, јер кровни закон је оно што покрива предшколско, основно и средње. У оквиру средњег, наравно, имамо опште образовање, гимназијско, средње стручно и

дуално и о њему ћемо говорити, можда са више аспеката, када он дође на ред па просто не бих сада.

Технолошки вишкови, заиста је то погрешан израз. У фабрикама, то су људи који су остали без посла; у просвети је то привремено стање ствари сваке школске године. Ова невоља је настала овог пута не због реформе образовања него због наталитета. Али ако говоримо о реформи образовања, ми темељно сада сагледавамо све аспекте недостатка професорског кадра, према плати која је доступна за разне профиле и за разне процесе, и тиме ћемо се врло темељно бавити.

Оно што свакако морате знати, овај закон је прегломазан и овако је прегломазан. Иза њега стоји више стотина, чак кажу и до 900, разних правилника и разних ствари које се морају уредити. Покушаћемо да то ставимо на мањи број правилника и покушаћемо, као и до сада, да правимо разне експертске тимове.

Оно што морам да кажем и што сам на Одбору за образовање рекао, то је статус хитности. Поуздано вам могу доказати да смо ми све послове, обавезе завршили до јула месеца. Постојало је чекање много процедура, много тела мора да да сагласност. Одређена тела су каснила по двадесет или четрдесет дана. Између тога, да ми неумшто кажемо овде – да, они су закаснили, ми нећемо да говоримо о томе шта је рекао Заштитник грађана или шта је рекла, рецимо, Агенција за борбу против корупције. То би било легално, јер смо ми имали временски рок, а они нису урадили, али би било нелегитимно. Тај цајтнот је сада дошао превасходно због почетка академске године и због ситуације да се морају решити тзв. технолошки вишкови (морам тај израз да користим), јер то је листа која се сваке године формира, која се од прошле године демократски распоређује.

Вратићу се на дискусију кроз многе случајеве из праксе где се скривају радна места, и то умањује општи буџет просвете, а где синдикати немају доступност тих информација. Ви знате да влада од 2014. године, од 7. децембра, закон о забрани запошљавања. Професори одлазе у пензију, морају други да раде, а ви немате конкурсни поступак. То је оно што је систем довело до многих лоших ситуација, између свих других о којима можемо да причамо, о укупној селективности, плаћености, избору људи. Ми нисмо Финска, људи, сигурно, али можемо да направимо озбиљне кораке да ка томе кренемо.

Када је у питању одговор за Санду Рашковић Ивић, три пута је мењан ректор Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Северној Митровици, на основу Резолуције и члана 109. Закона о високом образовању. Разлози су били темељнији него форма која је то тражила.

Управо обрнуто, да нисмо слушали заједницу Срба и све друге који живе доле, Универзитет у Приштини би се у потпуности утопио у неко сивило. Значи, нису могли да испуне буџетске квоте, нису их добро распоређивали, на онолико мало људи основала се гомила приватних факултета. Албанци приказују светској јавности да имају два универзитета: Приштински у Приштини и Митровачки у Митровици, где подразумевају и Северну и Јужну; имају интегрисане моделе. Ми смо очували управо универзитет у неком класичном смислу постојања. Тако да одвајам оно што се зове улога ректора и његове лоше поступке, радње, интервенцију државе где је могла и оно што је интерес државе у ширем смислу.

Ви знате да сам био спречен да уђем, ишли смо да посетимо управо ректорат и да разговарамо са деканима. Желимо да тај универзитет не буде само финансиран и место где се иде за брзу и лаку диплому. Хоћемо да буде квалитет, да тамо студенти оду исто као на друге универзитете, хоћемо да професори тамо не одлазе за викенд, држе компримовану наставу и да студенти од тога неке велике вајде немају. Мало је времена да дискутујем о свему што је било лоше тамо.

Када говоримо о струковним студијама и специјалистима, до 2016. године смо имали да они на завршетку тих студија остварују 180 поена, са специјализацијом дођу на 240. Национални савет за високо, а у склопу нашег Националног оквира квалификација који се ради, ради се закон, који ће убрзо бити овде, такође усклађујући је са ЕОК-ом... Значи, они се зближавају са основним академским студијама, са истим бројем поена, те не могу више бити на групацији седмице. Сви који су затечени, то им се признаје; сада говоримо само о новима, који би можда на лакши начин... Нека упишу медицински факултет, ја немам никакав проблем ако је то висока струковна медицинска школа. Значи, апсолутно је порука дата на време. Једноставно, не може се сматрати да су те ствари исте тежине. То није моја воља, него је то одлучено још пре мог доласка.

Остао сам дужан да одговорим – агенција или тело (како год га будемо звали) за акредитацију имало је једну улогу, а КАПК је, у ствари, само један његов стручни орган. Морамо да поделимо те улоге. Мислим да неће бити дилеме ко га бира, него да они јавно објављују рецензије и све друге ствари које морају да раде, као и ко га делегира. А ви да знате да ће сад Влада само да потврди оно што ће универзитет и они који га делегирају бирати. Било је чак да Влада бира једну трећину, а сада не бира. Тако да је то једна могућа дискусија. Гледали смо многе европске законе, чак и суседних земаља – негде је овако, негде онако. Просто је питање избора или

ефикасности. Лично немам никакав проблем да ли је ово бело или црно, само да је ефикасно и да не кочи производњу.

О улози Националног просветног савета сам већ рекао обједињено. Донео сам једну студију за скоро целу Европу, где постоји тачно шта је улога тог тела на сваком европском простору. Подсетио бих вас да је у време владавине Зорана Ћинђића ово тело имало управо такву улогу какву ми предлажемо сад. То мора бити експертска група, која и саветује, и даје, и разматра и мора бити у једној равни са оба завода.

Колегиница није добро сагледала како су законски решена оба стручна завода, Завод за унапређивање васпитања и образовања и Завод за проверу квалитета. Значи, та два тела добијају много веће улоге и веће и модерније компетенције. Не можемо радити ако мењате цео образовни систем а имате тела која су по себи лоше организована, а треба да идемо у промену свих наставних планова и програма. Ми смо направили нови наставни план и програм, и његов оквир, што је била наша законска обавеза. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Изволите.

ЖАРКО КОРАЋ: Само прво, заборавио сам да кажем, вама као одговор. Пошто сам радио 2001, 2002. године нашу националну стратегију, у сарадњи са Уницефом, за заштиту деце. То је ваш лични став, то је ваше право, рекли сте да не разумете како дете од 15 година, адолесцент од 15 година има права да сакрије здравствено стање. Морам да вам кажем да постоји нешто што се зове – права детета. Права детета нису мања него права родитеља. Не одговарам сад вама. У нашој јавности се то често брка, па се сматра да родитељ има права да туче децу итд. Ми смо водили дуге расправе о томе. На пример, да ли ви питате некога од 15 или 16 година да ли уопште хоће да се оперише? Да ли он даје сагласност или мислите, док није пунолетан, до 18 година, да лекар просто одлучи уместо њега?

Деца имају одређена суверена права, то није једнострано питање, а једно је право да буде заштићено њихово здравствено стање. То је нешто што би се сматрало данас у развијеном свету једним признатим правом детета. Значи, родитељ нема права да зна апсолутно све о свом детету, јер и дете има право на свој интегритет и заштиту, колико год да је то у нашој средини чудно. Добро, ви сте рекли, то је ваш лични став, ваше право.

Што се тиче овог другог, само да одговорим, тачно је, Национални просветни, ви сте ту у праву, ви сте се тога сетили, 2001. и 2002. године... Али то је био тренутак када смо ми мислили да је потребан целокупан систем образовања, који је био потпуно запуштен, више од десет, скоро

петнаест година, због ратова, санкција, чуда, да би морао да се постави темељ. Оно што мене збуњује – сада се враћамо на тај исти систем, када је претпоставка да је цео просветни систем ипак стао на ноге и почео да функционише.

Ваше је, очигледно, мишљење да је овај систем да га Скупштина бира, да Влада у одређеним телима делегира трећину, нефункционалан. Оно што мене брине, не видим да би овај систем у коме ће конкретно министар... Наравно, предлагачи су, списак је наведен ту, али не видим зашто би тај систем био ефикаснији, јер мене је искуство научило да је могуће да, нажалост, министар буде потпуно политичка личност.

Нећу наводити име једног министра, нема везе с овим странкама које су тренутно на власти, који је годину дана био министар (иначе је професор на Новосадском универзитету), апсолутно се годину дана ничим није бавио. Само да кажем, добили смо средства да све основне школе добију прозоре, да не дува деци, па сам питао, ако се сећа бивши министар Жарко Обрадовић, шта је с тим пројектом, па је рекао да ни то није рађено годину дана иако су одобрена средства. Значи, можете да имате... Мени је важније да систем функционише, а не да буде на једној личности.

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани посланици, сагласно чл. 27 и чл. 87. ст. 2. и 3. Пословника, обавештавам вас да ће Народна скупштина данас радити и после 18 часова.

Изволите, министре.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Само сам остао дужан оно што смо на Одбору говорили, а то ћу свакако у ситуацији да се мења Устав Србије – делегирати питање обавезности средњег образовања. То сам рекао и пре него што сам чуо било чији став. С друге стране, мислим да то није нешто што ће да кошта државу више. Па и да кошта, али је већ обухват деце довољан. Мислим да ту немамо никаква пробијања.

Ово што сте рекли, ја дуго радим у образовању, 38 година, и таман сам мишљења, и када је Жарко био и када сте ви мислили, и ви сте Жарко, ево ја када мислим, мислим да се ништа нисмо померили много. Просто, то је мој утисак и моје мишљење. Зато увек почињемо од неког почетка, али мислим да постоји једна доза одлучности да сада то буде као један почетни импулс да би се то повукло, да би кренуло стварно да буде озбиљније. У том смислу подржавам и потребу да људи буду боље плаћени, да се прави рационализација система, и то су изјаве које свакодневно договарамо са људима. Просто, исти мотив нас је руководио. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има народни посланик Зоран Живковић.

ЗОРАН ЖИВКОВИЋ: Министре, зашто по хитном поступку? То је прво питање. Слажем се да су ово важни закони, мислим да се ту слажемо сви, без обзира на то из које посланичке групе долазимо, коју политичку опцију заступамо, али потпуно је бесмислено. То није кукање посланика, које изазива анималне реакције неких са друге стране, него је то једна реалност. Немогуће је озбиљно ући у анализу законског предлога који има – један 210, а други 150 и нешто чланова, за пет дана. Наравно да то може да се прочита, да се прочита и два или три пута, али да ли може да се уђе у суштину тих закона? Не. Јавна расправа није намењена посланицима, нити су посланици позивани на јавну расправу. Према томе, оправдање да је јавна расправа трајала не знам колико нема везе с нама.

Рекли сте да су неке институције касниле, те су вас оне омеле да ови предлози закона буду у Скупштини у неком времену које је нормално. Које институције? Ко вас то омета? Колико знам, у петак је то усвојила Влада, или у четвртак. То значи да је Влада крива за то. Ако није Влада, било би јако лепо да нам таксативно кажете ко је и на какав начин вршио опструкцију овог закона.

Друго, ако је то извршено, зашто је хитан поступак? Ево код Закона о основама система образовања и васпитања, практично, ви у образложењу кажете да вам хитан поступак треба да бисте отпустили неке просветне раднике. Тако пише. Или ја нисам баш најбољи у тумачењу онога што ви говорите, а то ћете ми рећи када завршим. Значи, рекли сте – рационализација, да се уреди систем, да се зна колико људи где ради. Па то се ваљда не ради на дан или два пре почетка школске године за високошколце или месец дана од почетка школске године за основне и средње школе, тако да ваше оправдање за хитан поступак не постоји.

Хитан поступак код Закона о високом образовању је због финансирања, због статуса студената који су на буџету. Па они треба да пођу на предавања за неки дан! Како сада да знају шта да раде са својим статусом? Шта ако сада некима од њих или већини њих уводите такве промене да сте им потпуно пореметили планове? Шта ће бити са њиховим финансирањем, са њиховим студирањем? То није игра, не може тако да се ради. Никакво оправдање за то не постоји, осим да нам кажете ко су кривци па да ти кривци буду кажњени на адекватан начин. Све друго би се свалило вама на одговорност, што ја не желим да кажем. Сигуран сам да сте ви имали добре намере, али немојте да допустите да вас неко опструира у спровођењу тих добрих намера.

Хајдемо прво о Закону о основама система образовања и васпитања. Наравно, слажем се са колегама које су већ говориле, као што су колега

Жарко Кораћ, који ме сада не чује, и госпођа Рашковић. Уводи се хегемонија министра. Министар поставља све директоре. То је превелика одговорност. То се не ради ни у војсци, то се не ради ни у полицији, то се не ради ни у правосудју, то се не ради ни у спортским савезима, не ради се нигде, да један човек преузме одговорност за делатност, за вршење своје функције, за пословање, ако хоћете у две хиљаде школа, колико их већ тачно има. То значи, ако ви постављате директоре, да сте ви лично одговорни за све што се дешава у свакој школи. То, наравно, није природно и није нормално.

Питање је који су критеријуми за избор директора. Питање је ко ће вам помагати да изаберете, да ли ће то бити партијски чиновници вишег и средњег нивоа или неки људи који имају професионално знање из те области. Бојим се да ово друго није реална опција.

Само један пример: ви имате већ, колико сам схватио, пар месеци проблем са директором Мирољубом Мосуровићем из Основне школе „Светозар Милетић“ у Земуну. Имамо протесте тамо. Ви сте рекли свој став, али тај став није променио став родитеља и већине ученика и наставника те школе. Шта се дешава? Како ће то бити решено? Хоћете да позовете неке специјалне јединице да то решавају? Шта ако би се нешто тако десило у 10% од те две хиљаде школа, двеста школа, да колектив, родитељи, деца не буду задовољни вашим избором директора школе? Шта се дешава? То је на ивици ванредног стања. Да не говорим о најважнијој ствари, да деца губе наставу. Ми имамо људе на улицама, то треба полиција да обезбеђује, ту треба неке друге службе да се нађу. То, напосто, није добра ствар.

Зато директоре школа, и то пише у нашим амандманима, треба да бирају школски одбори, који треба да буду састављени тако да имају седам чланова, да њих четворо буде из колектива, односно просветни радници, да троје буду из локалне самоуправе, а двоје да буду родитељи. То је онда прави оквир да се доносе одлуке које су добре. Да, девет, у реду је. Ја сам проверио, видим да професори факултета, односно виших школа знају и да рачунају до седам, а не само кад запошљавају своје рођаке и пријатеље. Према томе, то је прави начин да се уради.

Имате неке пенале, казне за децу која крше неке прописе које ми не видимо јер немамо подзаконски акт којим се то регулише, али се њима одређују казне. Једна од казни је хуманитарни рад. Тако пише. Хуманитарни рад нигде на свету није, нити сме да буде казна. Посебно то не сме да пише у закону који се бави образовањем и васпитањем. То су темељне вредности. Хумани рад није казна, осим ако је то систем

вредности који афирмише коалиција која сада држи власт. Али хуманитарни рад нигде, нигде и нигде није казна.

Ми предлажемо да поред основне школе и средња школа буде обавезна. Мислимо да је то неопходно, да се не трабуња о дуалном образовању, јер то је оно образовање да можеш да будеш и керамичар и шеф БИА, да можеш да будеш и „мали“ из Београда и министар и не знам шта. Не, ајмо да уведемо да средње школе буду такође обавезне, као основне школе. Поред тога, наравно, кад је нешто обавезно, по свим узансама и свим прописима међународним, али и по некој здраворазумској логици, уџбеници за ту децу морају да буду бесплатни, за све. Значи, уџбеници да буду бесплатни за све основце и средњошколце.

И, уџбеници треба да буду ослобођени пореза, а не да људи који на свој начин покушавају, кроз половне уџбенике, да помогну људима да се некако изборе са великим ценама у бесплатном школству (а то бесплатно школство кошта између десет и двадесет хиљада свако дете сваке године), да се то промени тако што ће држава свима да обезбеђује уџбенике. Наравно, не увек нове, има да се направи један систем да се користе и половни, има ту система који је врло, врло једноставан.

То може да се уради и то треба да се уради, јер то има смисла у односу на бесмислену идеју да деци од 7, 8, 10, 15 година облачимо одела, да им стављамо кравату и да буде образложење да је то борба против социјалне неједнакости. Социјална неједнакост се решава тако што развијате привреду. Социјална неједнакост се не решава у систему образовања и васпитања, него у економији, у пореском систему, у систему социјалне заштите, а не по томе што ћемо да имамо модне креаторке или модне креаторе који ће сада да објашњавају да је то феноменално, да ће деца боље да уче и неће се видети колико ко има пара. То је бесмислено и то нема никакве везе.

Пише у овом закону да нема у школама страначког, партијског деловања, и ја мислим да је то потпуно у реду. Али мислим да је у реду, и то је наш предлог, да се забрани и верско деловање, без обзира које вере, без обзира на који начин. То не важи за опциони предмет веронаука, него за деловање верских организација (цркава, секти и чега год хоћете) у школама. То је забрањено. То не сме да буде дозвољено, пре свега због тога што су, осим у последњем разреду средње школе, то малолетна деца. То не сме да се дозволи.

Коначно, у члану 7. став 1. тачка 7) унели смо оно за шта се боримо већ неколико година, а то је – академска честитост. Људи који су субјекти у образованом систему треба да буду људи који могу да се похвале да су

академски честити. То значи да нису преписивали своје докторате, своје дипломске радове, да нису крали, да нису куповали, као што сте сами рекли малопре, јефтине и брзе дипломе.

Поменули сте један универзитет. То није једини. Имамо ми „Индекс“ аферу, која стоји десет година па не знамо шта је с тим. Имамо неке докторате, Малог, великог, овог, оног, имамо дипломирање у недељу бившег председника државе. То су ствари које указују на то да је академски свет, академски живот у Србији веома загађен последњих десетак година, интензивно последњих пет година. То мора да буде решено на адекватан начин, а то је да они који тиме руководе, а то сте ви, прихвате систем вредности који не би требало да буде дискутабилан.

Што се тиче Закона о високом образовању, у члану 7, гле случаја, у ставу 1, исто као код овог претходног закона, било је право место да се уведе академска честитост као појам, али и као систем вредности који је услов да академска заједница у овој држави оздрави.

Наравно да Национални савет не треба да бира Влада, то је потпуно бесмислено. Треба да га бира Парламент, ту се слажем са колегама које су то рекле. Постоје државе у којима министар унутрашњих послова поставља начелнике полиције, министар правосуђа поставља председнике судова и министар просвете све директоре, али то су државе са дугом демократском традицијом. То су државе где не може да се деси да министар, када га ухватите да је украо паре за неки стан, то реши тако што има тетку у Канади. То нису такве државе. То нису државе где усред града „комплетни идиоти“, по речима председника њихове странке, могу да руше, у центру града. То нису такве државе и та етатизација је неспроводива код нас.

Наравно, многи људи су прошли кроз основно образовање и нису научили ништа, то показују сваки дан, али њих је нека виша сила казнила, тако да је то очигледно.

Мислим да би требало да се забавите, министре, нечим што би вас увело на позитивну страну историје српске политике, не само у области о којој сада говоримо, образовању, него и шире, а то је да покренете преиспитивање свих сумњивих диплома. Ако је моја сумњива, да почнемо од моје па да идемо даље, да се преиспита све. За то постоји једноставан начин. Ту вам не треба полиција, не треба да вам неко лаје због тога, него само треба да се спроведе један поступак који ви добро знате, који је врло често спровођен у неким другим областима, често спровођен у овој области у неким другим земљама. Лајање на то што неко предлаже нешто никад није решавало, него делање у односу на то што неко даје као свој предлог.

Тако да бих волео да тај део вашег посла буде оно што ће доминирати у наредном периоду.

Ми ћемо са 23 амандмана на Закон о основама система и 30 амандмана на Закон о високом образовању покушати да поправимо ово што је лоше започето, сигуран сам да и колеге из опозиције имају добре амандмане, тако да би било добро да уважите то што је не партијска присила, него један добар, рационалан приступ овом проблему. Наравно, добар део идеја и неке потпуно заокружене амандмане добили смо од струковних, синдикалних, научних удружења. Било би добро да то узмете у обзир и да покушамо да овај закон спасемо на неки начин, јер образовање је врло важна функција у свакој држави.

Страшно је за једно друштво кад дође до тога да су просветни радници вишак. То је тужно друштво. Ако имате друштво у коме су учитељи, наставници, професори универзитета вишак, то значи да то друштво иде ка једном институционалном незнању, а то значи да ће то друштво имати велике проблеме у будућности.

Према томе, апелујем на вас, ваша функција, место које заузimate, надам се и оно што сте радили у претходном деловању, обавезује вас да приђемо озбиљно овом проблему и да се престане са стварањем услова да 25.000–30.000 младих људи који су корисници или жртве оваквих закона буду поново истерани из Србије. То се не дешава случајно и није само последица светске економске кризе и миграција, нити је само последица домаће економске кризе, која је очигледна без обзира на лажи које се емитују са врха власти о привредном расту, БДП-у и тим стварима, о броју незапослених, него је то један смишљен покрет, акт, идеја, процес, где владајуће странке у овом тренутку намерно и оваквим законима растерују младе, образоване, паметне људе из ове земље да би добили места они који су фалсификовали, крали, који се финансирају од тетке из Канаде и сличних извора.

То мора да буде прекинуто, то је интерес свих грађана Србије, без обзира на то за кога су гласали. Ви, министре, имате обавезу да учините нешто да тај процес буде заустављен, а део кочења или заустављања тог процеса може да буде један добар закон о ове две области. Ако мислите и ако се слажете са мном да је немогуће да се то поправи са стотинак, двеста амандмана које ми предлажемо, онда повуците законе, вратите их у процедуру кад буду поправљени, а ми ћемо имати тада и довољно времена и довољно жеље и одговорности да гласамо за један добар закон. Ово нису добри закони. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Добро. Једва сам разазнао шта је струка, више је било овде политичких дебата и памфлета.

Слажем се, академска честитост, честитост свугде и на сваком месту. Просветни радник сам 38 година, учим децу, професоре и све друге честитости и никад никог нисам слагао, преварио. То можете сазнати у овом граду од кога хоћете.

Преиспитивање свих сумњивих диплома, слажем се, али то није мој посао. У уводном излагању сам врло јасно рекао шта нови закон садржи и како ћемо од сада то да вреднујемо. То је посао правосудних и истражних органа, као што добро знате. Значи, имамо алат да неко не може да плагира, имамо алат да се формира комисија, да инспекција изађе и ја ћу то врло часно радити.

Што се тиче питања везаних за етатизацију, централизацију, хегемонију, заиста ћу морати обједињено, јер ће се понављати. Не мислим да је то тако. Просто ћу вам дати довољно јасних разлога зашто у овом тренутку то треба да буде.

Професор Кораћ је врло јасно рекао да закони морају да прате живот и стварност. Ако желимо да будемо део европског простора, ми смо ово морали да донесемо у једном делу, када је у питању промена начина учења, рада и свега тога, наставних планова и програма, и обука људи. Паралелно треба мислити о стандарду људи и ја се трудим, колико ми даје мој губер, и убеђујем све у Влади да то мора да се деси.

Технолошки вишкови, то је погрешан израз, али је стихијско образовање нешто што смо до сада имали. Ако се на учитељске факултете, има их шест у држави, уписује колико хоћете студената, иако је то најугроженија струка јер ту најмање деце има, ми сада размишљамо о неком алтер програму, о њиховој доквалификацији да би могли да уђу у неке друге наставне процесе оног што нам фали, рецимо да предају математику у петом разреду, неко информатику итд. Интензивно радимо на томе. Значи није то само – одсеци и стави негде.

Лично мислим да се нећу служити том методологијом, а управо сам је затекао. Брига о људима није само декларација, него, заиста, неки план, озбиљност и решавање тих проблема. Могу вам посведочити сви синдикати, без обзира на потребу да искажу свој револт о плати и штрајку, да смо темељно годину и нешто дана радили да се свако место где смо успели открије, ко је где сачувао од директора. Има часних директора, има их који то нису, и то је врло јасна статистика.

Право да вам кажем, трабуњање о дуалном није трабуњање. Једноставно, то је тема којом се баве све цивилизоване земље света. У Трсту, где је била Конференција Берлинског процеса, сам Берлински процес, главна тема је била образовање за рад. Можда тај израз иритира. Ми смо раније имали ту праксу, или како год звали. Значи, радничка занимања постоје. Постоји и обавеза да се и други који уче одређене струке и профиле четворогодишње... Медицинске сестре су увек имале праксу, и сада је имају. Тако да не фаворизујемо неке приче.

Ми нисмо прецртали ни немачки, ни аустријски ни било који закон који не можемо да пресликамо. Ми немамо такву привреду, управо о томе се ради. Ово је само почетак, али поводом тог закона имаћемо прилику да се нађемо у редовном поступку, то није било хитно.

Састав школских одбора, хајде да почнем ту тему са вама, Зоране. То је највећи проблем где се праве лоши савези и одатле почиње сва невоља лошег рада школе. Ако је екстерно оцењивање један од алата, ако је пријављивање лоших ситуација од стране професора, родитеља и свих живих, а ми примамо десетине мејлова дневно, почиње прича, тако да ко направи већину у школском одбору, он влада, не треба да га интересује квалитет.

Овде нема политике уопште. Моја парадигма те приче јесте да директор мора бити најквалитетније лице изабрано, да колектив то мора да препозна и да бира најбоље. Министар је само неко ко ће да чекира да ли су то урадили добро. Може и без тога, али онда инспекција мора да буде много велика и онда ћемо споро решавати шта се десило ако то није било.

Не кријем, гледао сам и нека решења код Немаца у закону. Они то имају. Све је демократски, сви раде своје процедуре, али она задња реч... Није министар један, не морам ја 1.750 школа да гледам. Као што сваки посланик заступа десетине хиљада грађана у Србији па не трчи за сваки говор да пита свих 10.000 шта мисле о томе. Знате, ни представник синдиката, који има 25.000 запослених, не иде да пита свакога. Значи, овде постоје школске управе, постоје тимови, помоћници; министар је фигура и задња реч у том низу. Наравно, претпоставка је да он мора да буде честит и поштен човек. Ја сам синдикатима то и рекао – сваки следећи пут бирајте министра који није политичка личност па ћете то очувати, а ово је сада ситуација која јесте.

За уџбенике, то ће ићи потпуно другачије. Ми смо ове године дали 86.000 бесплатних уџбеника, толико смо имали средстава. Ићи ће промена Закона о уџбеницима и видећете оригинална решења, где ћемо моћи да значајно повећамо и капацитет броја бесплатних уџбеника, и јефтиније

уџбенике и дигиталне уџбенике. То је циљ измена Закона о уџбеницима. Просто је везано за школе, па некако иде.

Казне и мере, дисциплинске или васпитне, нису иста категорија. Значи, васпитна је мера када деца изађу у парк и среде тамо полупани мобилијар или офарбају нешто, вољно или невољно. Да ли ће га први пут натерати зато што има изостанке, па ће он то касније сам хтети, то је ваша процена као педагога. А да ли ће неко хуманитарно да ради... Па, ми идемо да обновимо кроз овај закон; нико реч није рекао о ђачким задругама, које управо то треба да дају као модел понашања, неког предузетног учења, финансијске писмености и низа категорија које овде нико није поменуо, а које су јако велике новине у нашем закону.

Ако помињемо *PISA* тестирања, професор Кораћ је изашао, ми смо једно прескочили, али у овоме, да се нисмо годину дана спремали, били бисмо јако лоше котирани јер финансијску писменост нисмо уопште увели у наше школе. Ми са Економским факултетом, Народном банком и многим институцијама, компанијама... Користим прилику да се захвалим многим компанијама које су препознале гомилу реформских процеса који се овде дешавају.

Било је притужби да информатика не може да уђе. Ево, видите да може. Па нема ко да одржава систем. Има, 400 људи је запослено за то по школским управама. Нема рачунара? Набављени су. Обуке су урађене. Основна мрежа је постављена. Радиће се локална мрежа. То су, људи, велики послови. То уопште није „пљуни па залепи“. Ако је ово министарство успело да то уради на мишиће, својом огромном вољом, а тек 18. очекујемо коришћење међународних кредита и значајнијих буџетских средстава, ја сам заиста захвалан свима који су помогли да ово почне да се дешава.

Докле год смо сиротиња, да ли морамо да заостајемо за светом? Можемо ли паралелно да помажемо стандард наших запослених, да уређујемо систем и да у неким стварима престижемо регион? Са многим стварима које смо урадили за годину дана престигли смо регион, верујте ми. Вратићу се на остале послове.

(Зоран Живковић: Реплика.)

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Министар је вама одговорио све, без икаквих услова за реплику.

Ђорђе Комленски има реч.

ЂОРЂЕ КОМЛЕНСКИ: Захваљујем, председавајућа.

Даме и господо, другарице и другови, Посланичка група Покрет социјалиста – Народна сељачка странка – Уједињена сељачка странка

подржаће предлоге закона о високом образовању и закона о основама система образовања и васпитања који су данас на дневном реду.

Пре свега, с обзиром на то да сам пратио цео процес доласка до ових решења, желим да честитам Министарству на томе што су заиста изузетан напор у претходних годину дана уложили да овај текст буде овог квалитета, изузетно применљив и користан за оне који су нама најважнији, а то су наша деца, како ће убудуће бити образована и какво ћемо им образовање пружати, да дођу до овог решења уважавајући сугестије струке.

Онај ко је то пратио могао је да види како су се нацрти закона који су били у радној верзији мењали након сваког састанка, дописа, комуникације са било ким ко се могао сматрати релевантним за помоћ у сачињавању свега овога.

Према томе, јавна расправа је овде једна од оних које треба да буду за пример и у свим другим поступцима ако радимо законе који, тачно је, нису „најкровнији“, али су системски закони, закони који су јако важни за будућност Србије. Оно што је добро и што ће засигурно проистећи из целе те јавне расправе, а и из ове расправе, јесте да ће на крајњи текст овог закона имати утицаја они који имају добру вољу, добру намеру према свему овоме и довољно знања да помогну, евентуално и амандманима који су предложени да се понешто коригује и да се добије још квалитетнији текст од онога.

Сигуран сам да у тој групацији неће бити оних који не могу да рачунају ни на подршку својих колега са факултета, јер их немају, ни својих другова из војске, јер их немају, и оних који су можда чак наслутили могућност, са својим високоумним знањем, да кроз оснивање образовних установа утицај могу да имају неке махинаторско-манипулаторске винаријске организације, које за себе могу да тврде да имају јединствене патенте да у пролеће 2007. године засаде чокоте на земљи која није њихова, да у јесен добију то земљиште у закуп, па онда нису знали или им је јавила стрина да то треба урадити на време и у том периоду, да би могли да остваре и рефундирају од државе 555.000 евра.

За овакве ствари, када су у питању неки будући оснивачи или суоснивачи просветних установа, сигуран сам да нема простора. О томе се мора повести рачуна када се буду одобравале неке будуће регистрације, па макар то биле и неке квази правно-биротехничке школе, из којих би могло да проистекне да неком падне на памет да сам са самим собом закључи уговор, са зеленашком каматом од 10% или, не дај боже, да добије порив из предшколске установе да избацује човека из воза зато што говори енглески језик. Овим предлогом закона ви сте овакве могуће будалаштине

елиминисали, затворили простор за то и очигледно врло искуствено, на основу периода који је иза нас, кренули у озбиљну реформу и стварање озбиљне подлоге да се образовање у Србији врати на место које заслужује.

Мени је велико задовољство што сам један од оних који су подсећали, пре више од годину дана, да је васпитање нешто што је кључна ствар, која се мора вратити у образовни систем Републике Србије. У овим законским предлозима ви сте за то створили више него довољан простор, створили сте обавезу, а на свима нама је да обезбедимо услове и могућност да просветни радници заузму своје место у друштвеном систему, да буду поштовани на начин како су некад били поштовани.

Није само материјални статус нешто што код човека изазива задовољство и вољу да ради свој посао, већ и статус који ужива у својој средини, у свом окружењу. Чињеница је да се у несретним временима каква су била у протеклом периоду, поготово од 2000. до 2012. године, код нас то поприлично руинирало, у једној бесомучној трци за некаквим измишљеним оценама, по сваку цену, за сопствену децу. У ствари, проблем родитеља који су на сваки начин желели да дођу до тога да дете у дипломи има висок просек оцена, а шта стварно зна, за шта је оспособљено и колико је васпитано да живи у једном уређеном систему, да поштује друге, да поштује себе, то их није занимало.

Из тог разлога мени су потпуно јасни приступи одређеним стварима управо у овом делу где у овом тренутку ви као министар (у неком другом периоду можда и неко други као министар) преузимате на себе готово личну одговорност за избор директора школе. Очигледно је да превелика слобода и превелики утицај са локала нису били добри за школски систем.

Мислим да сте врло прецизно дефинисали све болне тачке које су постојале и постоје у овом систему. Не кажем да је ово најидеалније решење за све, оно то и не може да буде јер много тога морамо да исправимо у будућем периоду да бисмо овај текст и само школство, у било ком степену, од предшколског па до високошколског, докторских студија, стицања мајсторског звања, подигли на ниво какав Србија и њени грађани заслужују. Ово прецизирање је неопходно. Неко ће рећи да је можда превише нормативности у свим овим прописима, да су превише дефинисана поједина права и обавезе, али ја заиста мислим да сте ви овде успели да једну ствар задржите на правој линији, а то је она нијанса да форма треба да заштити суштину, а не да сама себи буде сврха и сама себи довољна.

Оно што нас очекује, очигледно, у будућем раду јесте питање уџбеника, које су овде моје уважене колеге поменуле и са којима морам да

се сложим. Сматрам да је овако шаренолик, неозбиљан и неодговоран приступ, какав је пре пет, шест, седам, десет година био када је у питању сачињавање уџбеника из којих наша деца уче, једноставно недопустив. Свако дете у Србији треба да има прилику да стекне исти ниво знања; свако дете у Србији треба да има мотивисаног професора, наставника, учитеља да му у томе помогне и да успе онолико колико оно може, колико жели и колико буде било мотивисано.

Ниједан од ових задатака који су пред вама није лаган. Просто је немогуће и просто неприхватљиво, Србија је мала земља, мало тржиште радне снаге, да би се смело дозволити да неко ко заврши школу на два, условно да кажем, краја Србије, има диплому истог звања, нема исто знање и није учио из истих уџбеника, није стицао исте стандарде. То је нешто што се мора исправити.

Поменућу још једну ствар коју сам приметио, а то је да у неком будућем периоду, када је у питању градација школа, можда треба тражити начина за финансијску мотивацију наставног особља које ради у школама, јер су управо односи и релације које треба успоставити они између резултата на матурским испитима и оцена које су ученици добили у дипломама по завршним разредима основне школе или средње школе. На тај начин заиста упоредити... Ипак, матурски испити су (или мале матуре и велике матуре) униформни или приближно униформни за целу Републику Србију; њих треба у будућем периоду упоредити са оценама које су имала деца и како су прошла на тим испитима.

Мислим да је то један од озбиљних послова за инспекторе које ћете имати овде. То јесте начин да се управо из тог сегмента дође до позиције да буде јасно где је знање усађено, где је темељно, где је добро, како да кажем, сажвакано, пренето и усађено ученицима, било ког ранга, а где је било трке за некаквим измишљеним просецима. У том тренутку, када достигнумо један одговарајући ниво, онда нам вероватно неће требати квалификациони испити за средњу школу, ни за факултете.

Још једна ствар за коју ћете у пракси имати засигурно доста обавеза, она коју сам ја приметио, то је да морате повести рачуна када су у питању обавезе које има ненаставно особље. Овде су у питању секретари школа, који су, поред свих обавеза које су до сада имали, добили обавезу учешћа у правном делу посла када су у питању јавне набавке. Једноставно, то треба да буде учешће, не треба да се превали сав посао на њих. Мислим да јако добро знате, свако ко зна систем просвете зна колико административно-правних обавеза они већ имају у односу на неке друге службе.

Ја вам се захваљујем; у овом тренутку не желим да вам одузимам више времена. Подржаћемо ове законе и у дану за гласање гласати за њих. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има народни посланик Бошко Обрадовић.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Поштовани грађани Србије, који сте свакога дана све свеснији колико Србија пропада под влашћу СНС и СПС, овде данас имамо један изузетно важан закон, који може донети додатне проблеме у једној сфери кључној за будућност Србије, а то је сфера образовања.

Никада, ни лично ни као Српски покрет Двери, нисмо имали проблем да подржимо оно што је добро иако долази из редова власти. Лично сам у више наврата похвалио потезе актуелног министра Младена Шарчевића када се залагао за повратак школских униформи у наше школе, када је из школског система избацио секс пакете и промоцију хомосексуализма. Дакле, никада ми није био проблем да похвалим оно што је добро, без обзира на то што су Двери жестока опозиција актуелној власти.

Исто тако, још је већа обавеза опозиције да критикује оно што је лоше, а ова два закона носе веома лоше ствари за систем образовања у Србији. Пре свега, за хитан поступак у Дому Народне скупштине Републике Србије имали сте много више важнијих тема од ових које покреће овај закон: да решимо ко је купио дипломе, ко је извршио плагијате докторских радова, да решимо зашто сваке године имамо све мање ђака и студената, да видимо какав је материјални статус просветних радника, који имају плате испод републичког просека плата или, примера ради, да решимо бесплатно школовање за најсиромашније ђаке и студенте. Што се тиче високог образовања, једна од најактуелнијих тема за хитан поступак јесте укидање болоњске реформе образовања.

Али ове теме не могу да дођу на дневни ред, нешто друго за Владу Републике Србије јесте хитно – хитно је даље експериментисање са српском просветом, које траје још од Стипа Шувара, преко Мира Марковић и Гаше Кнежевића, до актуелног режима Александра Вучића и Српске напредне странке.

Има једна занимљива ствар, која можда није довољно примећена у јавности: да су наша три последња министра просвете кадрови који долазе из приватног образовања. Веома је необично да су у систему равноправности између приватног и државног образовања у Србији кадрови из приватног образовања некако равноправнији, једнакији него кадрови из државног образовања. Тако Жарко Обрадовић, Тинде Ковач Церовић,

Срђан Вербић, Младен Шарчевић, па и председник скупштинског Одбора за образовање Муамер Зукорлић, веровали или не, јесте мало необично, сви долазе из приватног система образовања у Србији. Претпостављам да у државном систему образовања немамо квалитетне кадрове за ministre, за председнике скупштинског Одбора за образовање итд. Јасна је спрега између власти, приватног система образовања и Сорошевих кадрова који од 5. октобра 2000. године у сваком министарству просвете практично воде главну реч.

Оно што је проблем са ова два системска закона јесте покушај концентрације политичке моћи у рукама Владе Републике Србије и у рукама једнога човека, односно министра просвете. Ја заиста увек имам проблем када неко жели да сву власт концентрише у својим рукама, почевши од Александра Вучића, преко медијског тајкуна Жељка Митровића, до Младена Шарчевића. Дакле, та идеја да се сва власт концентрише у своје руке, а да немате више ниједну контролно-надзорну улогу над радом министра, то је заправо главни проблем ових предлога закона.

Пре него што је предложио ове законе актуелни министар је кренуо у смену људи који му нису по вољи, који не испуњавају све његове налоге и који, веровали или не, имају своје слободно и другачије мишљење, какав је актуелни председник Националног просветног савета, уважени и чувени проф. др Александар Липковски, који се у више наврата на Националном просветном савету супротставио разним идејама Министарства и, наравно, шта – морао је бити смењен, уз асистенцију колеге Зукорлића, вашег коалиционог партнера, на надлежном Одбору за образовање.

Шта заправо жели министар Шарчевић? Жели да се он пита о свему, да једино он одлучује о свему, да не постоји ниједно стручно тело које ће моћи да га заустави на путу реформе нашег образовања. То једноставно није нормално. Ненормално је да се он пита о свему. Ненормално је да се било који министар у свом домену једини пита о свему.

Видите шта ради, конкретно, актуелни министар просвете кроз ова два предлога закона: укида могућност да Национални просветни савет уопште има било какву регулаторну и контролно-надзорну улогу над образовањем у Србији, искључиво остаје на нивоу саветодавне улоге. Национални савет за високо образовање више не бира Народна скупштина Републике Србије, већ, веровали или не, Влада Републике Србије. Дакле, Влада ће изабрати своје чиновнике у Национални савет за високо образовање. Исто је када је у питању Национално тело за акредитацију и

проверу квалитета. Наравно, оно што је велико финале ових законских решења – министар поставља преко 2.000 директора основних и средњих школа у Србији, што је заиста невероватан феномен и невероватна идеја, да је министру уопште могао да падне на памет један такав члан закона!

Овде имамо једно генијално образложење због чега не треба више Народна скупштина Републике Србије да бира Национални савет за високо образовање, већ је боље да то ради Влада. Ево шта се каже у образложењу Предлога закона – Национални савет за високо образовање не треба више да бира Народна скупштина, већ је предвиђено да га бира Влада, због ефикасности рада. Јер се у пракси дешавало да надлежном одбору Народне скупштине треба више од годину дана да замени члана Националног савета који је дао оставку, а то може да угрози функционисање рада.

Чекајте, ко је крив, господин Зукорлић? Неко пре њега ко није радио свој посао у надлежном скупштинском одбору? Народна скупштина Републике Србије, која се не састаје зато што желите да смањите директне преносе на РТС-у да уопште може да се чује глас опозиције? А онда, зато што ви не радите свој посао, јер ви иницирате заседања Народне скупштине и скупштинских одбора, треба да се укине могућност Народној скупштини да бира чланове Националног савета за високо образовање и да се та могућност да коме другом него Влади Републике Србије. Дакле, заиста смешна аргументација, која само говори о томе да желите да централизујете сву политичку власт у вашим рукама.

Наравно, ви имате велики проблем да постоји било који контролни механизам вашег рада. Ви не подносите извештај Народној скупштини, већ годину и по дана ниједан од министара, а обавезни сте да то чините свака три месеца! Када се једном председник Националног просветног савета успротивио министру на седницама, наравно да је одмах морао да буде смењен, јер ви не трпите другачије мишљење. Ви постајете нервозни када говори било ко ко се са вама не слаже, јер су у основи вашег политичког деловања насиље и тоталитарна жеља за влашћу, без присуства опозиције. Ви не можете да издржите присуство опозиције у било ком домену државе и друштва.

Да бих доказао ове своје тврдње, имам веома конкретан и актуелан пример да сте већ индиректно применили овај закон иако га још нисте ни донели. Случај је управо из мог родног града, Чачка, где је министар Шарчевић и пре доношења овог закона извршио пуч у неколико основних и средњих школа, сменио школске одборе, поставио нове вршиоце дужности директора, који, веровали или не, партијски припадају Српској напредној странци. Заиста невероватно изненађење и готово шокантан случај – да се

партијски директор поставља од стране министра на чело основних и средњих школа у граду Чачку.

Ту долазимо до кључног питања. Министар образлаже, на Одбору и данас овде, како имамо велики проблем с избором директора зато што директори намештају себи нове мандате, дилују са члановима савета родитеља, са запосленима. Је ли то тачно у многим случајевима? Тачно је. А шта добијамо као алтернативу у овим законским решењима? Свемогућег министра, који ће објективно и поштено да постави две хиљаде директора у Србији. Ко, људи, верује у ту бајку?

Оног тренутка када Младену Шарчевићу буде стављена на сто листа две хиљаде партијских директора Српске напредне странке, да ли било ко верује да ће Младен Шарчевић да одбије да потпише њихова именовања и каже – не, не, не, ви који сте ме поставили за министра, не могу ваши партијски директори, има бољих и ја ћу поставити боље? Да ли било ко у Србији може да поверује да СНС неће искористити могућност да министар поставља све директоре у Србији, да постави за све директоре у Србији своје партијске војнике?

Наравно да ћете то урадити. Па ви то већ радите у свим сферама друштва. Једина сфера друштва у којој то до сада нисте могли да спроведете у сто посто случајева јесте сфера образовања, зато што постоје неки школски одбори који су радили мимо ваше воље.

Овим законом желите да укинете аутономију просветног система у Србији и наметнете ваше партијске директоре у свим основним и средњим школама у Србији, као што сте урадили у Чачку, где сте за директора једне основне школе поставили особу која никада није радила у основној школи; не само да није из тог колектива, него никада није радила у основној школи. А за директора једне средње школе поставили сте особу, наравно члана СНС, која не само да није из тог колектива него никада није ни радила у средњој школи. Дакле поставили сте за вршиоце дужности, господине министре, у две школе у Чачку особе које апсолутно никакве везе немају са системом основног и средњег образовања. То вам је слика како ћете ви кадрирати када се будете питали и одлучивали по овом закону.

Било је веома занимљиво пратити медијску полемику када су вас питали ко вам је предложио ове кандидате. Ви кажете – немам ја никакве везе с тим, предложила ми је локална самоуправа. Локална самоуправа каже – ми немамо никакве везе с тим, то је министар сам поставио. Поставља се питање – извините, ко је министру ставио на сто имена вршилаца дужности из редова Српске напредне странке? Народни посланик из Чачка, градоначелник Чачка, члан председништва СНС, да ли је

министар лично кадрирао преко својих не знам каквих, приватних или партијских веза? Нико неће да прихвати одговорност да је предложио та два кандидата, јер сви знају да су партијски, да нису компетентни и да никада нису радили у систему основног и средњошколског образовања и нико неће да прихвати одговорност за кандидовање тих вршилаца дужности. Е, тако ће изгледати овај примењени закон када га усвојите, да једноставно омогућите једном свемогућем министру да поставља преко две хиљаде директора основних и средњих школа у Србији.

Што се тиче ваше велике идеје о дуалном образовању, да бисте имали дуално образовање, морате да имате домаћу привреду која може да прихвати дуално образовање. Ми немамо домаћу привреду. Ви сте уништили домаћу привреду и све дали у руке странцима. Ми немамо више занатске радње, немамо задруге, немамо могућност да уопште спојимо школство са нашом домаћом привредом, која је уништена под вашом влашћу.

Наравно, оно што ви имате као обавезу јесте да се бринете о мигрантима. То је за вас најважније. Како живе наши ђаци, како живе наши просветни радници, како живи било ко у Србији, то није за вас главна брига, али да решите све мигрантске проблеме на свету, то радите беспрекорно. Конкретно, у Шиду сте у овом тренутку у наставу у четири основне школе уписали 91 ђака мигранта. У четири основне школе у Шиду 91 ђака мигранта! На основу чега, по ком основу, по ком просветном, педагошком или не знам каквом другом идеалу?

Ко њима брани да се школују у прихватним центрима? Ко њима брани да им изађемо у сусрет на било који други начин? Али да их намећемо на силу у наш унутрашњи, домаћи образовни систем, то, људи, нема никаквог смисла! Протестују вам сви родитељи у Шиду. Не смете да преносите истину о ономе што се у Шиду дешава, где родитељи једноставно не желе да им на овај начин намећете и покушавате да практично вршите неку инклузију миграната која нема никаквог просветног, педагошког и било ког другог смисла.

Није то једино што радите. Оно што овде посебно радите, господине министре... А то су вам убацили као што су вам убацили и секс-пакете које нисте приметили па смо морали да вам скренемо пажњу шта се дешава у вашем министарству иза ваших леђа. Овде су вам убацили у члан који се тиче забране дискриминације нашем уставу непознате категорије родне равноправности и сексуалне оријентације. Нигде у нашем уставу не постоји родна равноправност и сексуална оријентација; не знам шта ће у овим вашим законима. Да ли ви имате неку обавезу према некоме споља да

мењате термине, уставне категорије и уводите нешто што никакве везе нема са нашим правним тековинама? Због чега то уводите?

Па не можете петнаест година да решите статус вероучитеља у Србији, који сваке године обнављају свој радни однос и не могу да добију радни однос на неодређено време; не можете да решите статус веронауке, која је свуда шести и седми час; практично и вероучитељи и веронаука имају... постоји један дискриминаторски однос према овом предмету и овим професорима, али је важно да решите сексуалну оријентацију и родну равноправност.

Не можете да решите питање допунских школа у дијаспори, уџбеника, уједначавања програма. Где вам је у овом закону члан Националног просветног савета из редова Срба у региону, из редова Срба у расејању? Где су вам допунске школе и програми и хонорарни наставници из редова дијаспоре? Не да морате да их шаљете одавде, него наши људи из дијаспоре који могу да врше просветну функцију у дијаспори и организују просветне школе. Где су вам школе у дипломатско-конзуларним представништвима?

Дакле, оно што је ваш посао не радите, али бринете о сексуалној оријентацији и, наравно, о родној равноправности, које су вам наметнуте као они секс пакети који су се ширили нашим школама, а да ви нисте ни знали шта вам се шири по систему образовања у Србији.

Коначно, оно на чему посебно инсистирам – проблем поверавања послова државне управе у АП Војводини, то стварно не разумем. Како, господине министре, дозвољавате да Војводина има посебан школски календар у односу на остатак Србије, да има посебне програме? Да ли је то држава у држави? Шта је то? Зар ми немамо јединствен просветни систем на територији целе Србије? У једном делу Србије ђаци иду на распуст у овом тренутку, у другом делу Србије иду у оном тренутку. Шта смо ми, да ли смо једна разбијена или растурена држава зато што неко жели од аутономије Војводине да направи сепаратистичку државу у држави?

Зашто нисте укинули ово поверавање послова државне управе АП Војводини? Просветни систем је срце јединства државе и јединствене улоге државе у образовању будућих генерација. Не може један део Србије да се образује овако, а други део да се образује онако, што ви дозвољавате овим поверавањем послова државне управе АП Војводини.

Дакле, ствар је веома јасна и једноставна: ви желите, као што раде Александар Вучић, Жељко Митровић, Братислав Гашић, такође да узмете све ствари у своје руке, да се једино ви питате и одлучујете о систему образовања у Србији. Зато, господине министре, 28. септембра имате

штрајк свих просветних синдиката у Србији. Зато изнова устају просветни радници против вас и ваше владе, која их је понизила и прекршила сва обећања склопљена у оном меморандуму, када је претходни штрајк, најдужи у историји српске просвете, завршен.

Преварили сте просветне раднике, не решавате питање платних разреда, имате поново штрајкове од 28. септембра. То је истина о српској просвети. Не можете ту истину замаглити оваквим вашим празним причама, где је најважнија ствар у српској просвети да ви поставите две хиљаде партијских директора Српске напредне странке на чело основних и средњих школа у Србији. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Имамо реплике. Прво Александар Мартиновић, Муамер Зукорлић и министар.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Хвала, госпођо Гојковић.

Не плашимо се ми из Српске напредне странке мишљења Бошка Обрадовића. Он никакво посебно мишљење ни о једном друштвеном проблему нема. Србија има проблем када његови батинаши туку жене, то је проблем.

Што се тиче двојице директора у Чачку, јуче је Бошку Обрадовићу одговорено на седници Одбора за образовање, али он, по свом старом добром обичају, у намери да сакрије чињенице које му не иду у прилог, неће да каже – он, велики заговорник породичних вредности, неговања традиције, чувања породице итд. – зашто је министар сменио двојицу директора у чачанским школама. Зато што нису хтели да реагују... Ово говорим због грађана Србије, да би знали,. Зато што нису хтели да реагују по пријавама да се у те две школе десио случај педофилије. Зато су ти директори смењени, а не зато што имају или немају било какве везе са Српском напредном странком.

За разлику од Бошка Обрадовића, који је у Србији отворио од 2016. године, ако се не варам, седам радних места (за њега и за шест његових посланика), Александар Вучић, кога спомиње из дана у дан и ништа друго не уме да прича, као што видите, сем да понавља „Александар Вучић, СНС“, 24 сата, Александар Вучић је за три године отворио, са својом владом, преко 55 нових фабрика у Србији и запослио више десетина грађана Србије.

Смањили смо, преполовили смо број незапослених у Србији, драстично смањили буџетски дефицит, повећавамо из године у годину БДП, Србија напредује. Како би Србија изгледала да је неким случајем води Бошко Обрадовић, видели смо пре неки дан како његови црнокошуљаши бију жене испред ТВ Пинк.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има Муамер Зукорлић.

МУАМЕР ЗУКОРЛИЋ: Уколико ће колега Обрадовић добити неки глас међу својом шаком јастребова помињући мене, нећу му бранити, нека увек то ради, с тим што желим казати да ме је делимично послушао када сам му јуче на Одбору казао да ону песмицу коју је јуче одрецитовао не потроши до краја, јер ће му требати данас за Скупштину. Пратио сам, скоро да је поновио све стихове те рецитације.

Жао ми је што се није потрудио да уђе у проблематику закона, па и да критикује, да нам укаже на нешто што је пропуштено, јер заправо расправа у овој сали служи не да бисмо само били једни за а једни против, већ да дођемо до тога да оно што је добро похвалимо а оно што смо пропустили да у међувремену кроз амандмане и на предвиђене начине исправимо. Имамо, дакле, певање, неколико флоскула – министар узео све, не да овима ништа, државни, приватни... Мислим да, докле год наше оцене буду ко је државни ко је приватни, а не референтност, квалитет, то нигде не води.

Једино што се могу сложити јесте да треба вратити одлучивање о Националном савету за високо образовање Парламенту. То јесте несретни коментар који је очито промакао групи која је писала закон уз образложење како Одбор није заседао годину па је то основ. Очито је да је неко од писара закона из те радне групе имао разлог да то протури. И, наравно, нећу се сложити са структуром Националног савета, где Конференција универзитета, једна интересна група, има потпуни монопол. Ето, нек има нешто у чему ћемо се сложити, али бих заиста позвао да се иде са конкретним предлозима и сугестијама које ће нам користити.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има министар.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Дужан сам да одговорим, јер јуче је на Одбору за образовање посланик успео да каже шта је хтео и отишао. По добром обичају. Мислим да је то невоспитано понашање, а овај закон говори о образовању и васпитању.

Наравно да смо све ово чули јуче од речи до речи, као рецитацију. То је тачно. Проверавао сам, имао сам све записано, ништа ново: хитан поступак, синдикати, плате, сиротиња, експериментисање, смена људи. Једино на шта нисам одговорио, отишли сте, то је ово – данас имате саопштење локалне самоуправе Чачак да су поменути вршиоци дужности постављени од стране локалне самоуправе по хитном поступку док не

почне редован поступак избора, где се ја не мешам. Ако добијем сугестију од вас или од било кога другог да је то неадекватно, проверићу па ћу ставити, као што сам сада рекао, име самоуправе Чачак на стуб срама. Јуче сте изашли а да то нисте чули од мене. Поновили сте, а могли сте да проверите. Синоћ сам инсистирао да дају саопштење. Саопштење имате.

(Бошко Обрадовић: Шта чекате?)

Не чекам реплику од вас. Дуално, рекли смо, није тема; мигранти, ваш став, дискриминација, то има у Закону о дискриминацији. Знате да 22 тела прођу када морате закон довести до Скупштине. Постоје повереници за дискриминацију и равноправност, то је наша законска обавеза. Ничим не фаворизујемо ничију оријентацију и било шта од овога што сте рекли. Дајете неке чисто политичке конотације нечему где не следују.

Када је у питању статус вероучитеља, на јавној расправи сам децидирано рекао и патријарху и свима осталима, ту је господин Зукорлић као представник једне друге верске заједнице, да нисам крив што ме је задесио закон о забрани запошљавања. Зашто нико није тај статус решавао од 2001. године? До 2014. године је могао да се реши, сваки пут. Обећао сам, чим престане да важи тај закон, ићи ће измене и допуне овог закона, ако ни за шта, само ради тога, јер ти људи имају право да дигну кредит, да буду нормални професори, да уђу у лиценцирање и све друге обавезе као и сви други професори. То смо све рекли и причали. Не видим да ми то спочитавате, рекао сам то још када је требало. Јавне расправе смо имали, темељне. Заиста смо од сваког ко је имао шта да дода дограђивали. Сада ћемо сигурно штошта научити, али пола тога не стоји.

Поверавање послова Војводини, па то је решено 2001. године. Ми смо први пут, ако нисте приметили, успели да сада ставимо ову улогу министра, коју ви не волите, када се бирају директори (не в.д., то нека ради локална самоуправа), али Војводина је прихватила да смо део јединственог система. А ја ћу у улози, како је замишљена улога министра...

Једино, исправићу вас, не иде 2.000 школа, 1.751 тачно. Као што ви као посланик заступате интерес двадесет-тридесет хиљада грађана, колико већ, не верујем да знате све о њима. Ја знам сигурно око 700 директора лично, упознао сам их, а упознаћу и остале. Имам велике личне капацитете, али имам и много помоћи са стране и од пријатеља, и имам добре алате. Погледајте боље поглавље „Компетенције за рад директора школе“, погледајте боље шта све за лиценцу он мора да положи. Не може да буде било ко само зато што хоће; не може да га постави ниједна странка па ни Напредна, а ни ваша.

Значи, овде је парадигма следећа: бира се најбољи јер ће плате и школа зависити од тога. Ја не бирам, процедура избора је остала демократска, потпуно иста. Јавља се оно „али“; неко ће проверити да ли је све урађено како треба. То раде Немци, раде друге државе, што не бисмо радили и ми? Ако то прикажете из овог угла, онда то звучи... То више звечи, а не звучи, али причаћемо о томе.

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани народни посланици, одређујем паузу до 15.00 часова, када ћемо наставити да водимо расправу о предложеним законима.

(После паузе – 15.00)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Ђорђе Милићевић): Даме и господо народни посланици, настављамо са радом.

Да ли још неко од председника, односно представника посланичких група ко није искористио своје право жели реч?

(Бошко Обрадовић: Реплика.)

Нисам вас разумео, господине Обрадовићу.

(Бошко Обрадовић: Мартиновић, Шарчевић, Зукорлић прозвали су ме именом и презименом. По Пословнику Народне скупштине Републике Србије, слеђује ми реплика.)

Само мало тише, молим вас.

Господине Обрадовићу, да бих ја лично имао основа да вам дам могућност да реплицирате када је реч о делу седнице којем нисам председавао, ја бих ту информацију морао да добијем од председавајућег у том делу седнице, односно у конкретном случају председнице Народне скупштине Републике Србије. Пошто ту информацију нисам добио, апсолутно не постоји ниједан основ да вам дам могућност за реплику.

(Бошко Обрадовић: Погледајте стенограм. Како то није основ за реплику? Шта је онда основ за реплику?)

Реч има народна посланица Милена Бићанин.

Изволите.

(Бошко Обрадовић: Чекајте, прозван сам од тројице говорника, како то није основ за реплику? Шта је онда основ за реплику?)

МИЛЕНА БИЋАНИН: Поштовани председавајући, министре са сарадницима, поштоване и драге колеге народни посланици, Социјалдемократска партија Србије, од када је основана, са потпуном сигурношћу могу да кажем, стоји на становишту да је образовање мотор развоја друштва, покретач, можемо да га зовемо како год, можда је лепша

реч покретач али свакако нешто што може да промени нашу стварност, наше животе и омогући услове за стварање једне респектабилне и успешне државе.

Ми се залажемо за образовање које ће бити заиста у духу социјалне правде, доступно свима, образовање које даје једнаке шансе, али не само једнаку шансу да имате школу и да имате учитељицу, него да имате квалитет образовања. Ово кажемо посебно зато што знамо да велики број ученика у Србији похађа школе у условима који су мало другачији од градских, јако дуго путују до школе, путеви су небезбедни, немају тамо своје другове. А онда се питамо, уз све пожртвовање учитеља које им се сигурно нуди, да ли заиста успеју да добију све оно што је могуће и што ова држава обећава.

Социјалдемократска партија Србије такође се залаже за демократизацију и деполитизацију система образовања. Оно што је већ била тема у разговорима о уставним променама, а део је нашег програмског документа „Држава образовања“ – ми се залажемо за обавезно и бесплатно средњошколско образовање. Било је пуно речи о томе синоћ на Одбору за образовање. Видим да је расположење мојих колега и министра који је учествовао у том разговору са нама у том правцу. Надам се да ће нам нове уставне промене овакав законски оквир и донети, јер имати основну школу, у 21. веку, као једини обавезан систем образовања, заиста је минорно. Минорно је имати можда и само средњу, али морамо да се обавежемо да имамо квалитетно средње образовање да бисмо могли да утичемо на квалитет образовања нације, да бисмо могли да унапређујемо наше високошколско образовање и све нивое образовања који следе по завршетку основних студија. Просто тако.

Оно што можемо политички да се слажемо, како год, али систем образовања има своје утемељене законитости у суштини настанка. Значи, то је систем у коме образујете децу у једном тренутку за време које ће доћи. Моје кључно питање, које постављам себи, свима нама, не тражим никакав одговор јер одговор ћемо добити за осам година – данашња генерација првака има шест-седам година, како ко, за осам година од данашње 2017. године, то ће бити 2025. година – питам себе и све нас да ли знамо какав ће свет бити 2025. године? Да ли знамо каква ће бити наша економија, какве ће бити наше потребе и да ли већ сада имамо довољно предуслова да стварамо квалитетне темеље за то што нас чека 2025. године?

Издајам ту годину јер је мерим са почетком основног образовања прве генерације, односно првака који су ове школске године кренули у свој систем. Оно што је такође важно за систем, како да вам кажем, све земље на

свету, свачији систем има ту врсту ограничења, међутим, други су, изгледа, успели да у неким ранијим временима реше нека друга питања, тако да лакше хватају замајац са временом, лакше успевају да контролишу време у коме живе и да намећу нове стандарде и моделе, које су врло ради да прихвате, што бих рекла да ово друштво баш и није.

Оно што у значајној мери оптерећује сваки закон о основама система образовања и васпитања и сваког министра, без обзира на то о којој владајућој гарнитури говоримо, то је однос јавности према систему образовања. Наша јавност је врло подељена. Мислим да има доста површних ставова – или је школа савршена или ништа не ваља, или наставници раде или ништа не раде, имају само годишње одморе, сва деца су бахата или су идеална. Мислим да немамо довољно критичан однос зато што, пре свега, наступамо јако лично, са становишта тога чиме смо лично задовољни.

Закон се тиче пре свега ученика, наставника, родитеља; тиче се свих просветних власти, тиче се друштва у целини. Закон треба да обезбеди, зато га и доносимо и о свему томе дискутујемо, кључни елемент, а то је елемент квалитета и одрживост тог квалитета. Јер, уколико немамо квалитет и ако немамо напредак у постављеним циљевима, онда имамо само систем; можемо да кажемо да имамо систем, можемо да кажемо да имамо запослене, имамо новац који издвајамо, али немамо резултате. Онда, наравно, имамо све оно што нам данас недостаје и против чега се сви бунимо.

Зашто сам на прво место...? Ако сада моје колеге просветни радници слушају, рећи ће – зашто на првом месту деца? Зато што деца морају да иду у школу. Деца морају да иду у школу, а наставници бирају професију. То не умањује њихов значај, нити њихову улогу, нити нашу одговорност да се потрудимо око побољшања не само материјалног статуса наставника, него пре свега угледа професије.

Заиста бих хтела посебну пажњу да у овом делу свог обраћања посветим наставницима. Зашто? Зато што су наставници носиоци образованог система. То су наставници. Они долазе са неким завршеним школама, они долазе са дипломама које им је ова држава признала, које им је признало Министарство, долазе својом вољом, долазе са својим личним опредељењем, долазе са својим личним ставовима, бирају посао и носе систем. Међутим, оно што систем мора да уради, то је да покаже много више поштовања.

Сећам се деведесетих година и не разумем довољно оне који кажу да је то важна улога, али да материјални статус и није толико важан. Важан

је. Ми смо деведесетих година били једина струка о којој се у „Дневнику“ објављивало када прима плату. Ми смо 2000. годину дочекали са 50 марака. Наравно да свих ових година нисмо успели да се опоравимо, а, колико сам схватила, живимо у времену и друштву које јако цени оне који много зарађују. Каква је онда порука просветним радницима ако раде за плату која је 17% мања од републичког просека?

Наставници... Не знам, ево, рећи ћу просто да не знам да ли је у скорије време вршена нека анализа задовољства наставника својом професијом, колико је наставника нашло ту меру усклађености између професионалног афинитета, односно избора и личног афинитета и онога што може конкретно да реализује у свом послу. То су људи који желе да буду успешни, не заборавите; то нису само људи који дођу, одрже час, испричају и оду кући, то су људи који се веома много ангажују, који раде.

Да ли раде сви? Не раде сви. Да ли систем мора да отклони из система или прво да помогне онима који су у систему а нису довољно квалитетни и не труде се? Свакако, то је обавеза система. Ми се људи не можемо лишити тек тако. Ако смо их примили у систем, морамо да кажемо – ми смо вама једног дана признали компетенције да можете то да радите, у било ком времену и у било ком систему. Шта је систем радио са вама, не знам, али не можемо се људи лишити, људима морамо да помогнемо са уважавањем.

Посебно апострофирам реч – уважавање. Ако хоћемо да овај закон добије свој пуни смисао и ако хоћемо да за пар година, или било када, кажемо да су ове законске измене биле квалитетне и добре, да нам је била добра намера, добро убеђење и уверење, онда морамо да покажемо поштовање.

Оно што се, чини у односу на наставнике, то је да постоје стручна усавршавања, постоје њихове обавезе у том смислу, међутим, питање је у којој мери они све то могу да реализују у својим школама и у којој мери се коначно реализују вредности њихових активности. Наставници имају могућност да на основу стручног усавршавања итд. стичу звања, међутим, колико ја знам, министре, још увек та звања која стичу немају еквивалент у новцу. Мислим да би то била добра мотивација. Тамо нико не очекује не знам какав новац, али очекује разлику, разлику у односу на онога ко се не труди, ко не ради, ко кочи, са ким морате да се објашњавате зашто хоћете да неку наставну јединицу или неки садржај изведете интердисциплинарно, да га молите да учествује у томе.

Морамо да се потрудимо да охрабriamo најјаче. Морамо да успоставимо разлику. Верујем да ће многи од оних који мисле да су креда и

табла и даље најбољи начин за одржавање наставе, када буду видели разлику, врло лако одлучити да и они могу другачије. Овај закон и све ово што радимо мора то да омогући.

Јуче сам причала о томе, ви сте ми одговорили, причали смо о одговорности, о правичности. Не буде ли овај закон и ово наше заклињање ишло у том правцу до краја, видљиво кроз праксу, биће нам жао и имаћемо овакву дискусију кроз извесно време. А, право да вам кажем, не знам да ли ико више има времена у свом животу, после свих промена које се дешавају и свих захтева који су пред нама.

Што се тиче ученика, мислим да коначно морамо овом друштву да помогнемо, свима нама, да разумемо да деца имају људска права. То што су та деца мала, што долазе са седам година у школу или предшколско, или било који узраст... Ово друштво мора да схвати да деца имају људска права. У школи, ово бих искористила чак и као врсту апела, мора да престане борба која настаје из незадовољства свих, борба између наставника и родитеља и деце око тога ко има више права да има права. Тамо свако има своје право.

То што се веома често у јавности чује како деца имају сва права у школи, а наставници немају никаква права, није тачно. Наставници морају да схвате да та васпитна улога школе и капацитет који они са собом као личности уносе у школу мора заиста да буде не само од великог значаја, него мора да буде једно апсолутно помоћно оруђе и веома важно оруђе за рад. Оруђе за рад није претња оценом, то је најнеприкладнији облик понашања било кога у просвети. Најнеприкладнији начин понашања је утеривање страха. Најнеприкладнији начин понашања је недавање одговора онима који од вас одговоре траже и који су у школу због одговора и дошли.

Још једном, деца имају људска права. Ми смо обавезни да им помогнемо да своја права и обавезе разумеју. Морамо да их васпитавамо, морамо да будемо стрпљиви. Министарство и све институције образовног система све активности које спроводе у образовном и васпитном смислу заиста морају да дају као алат и средство за рад наставницима да бисмо остварили оно што је квалитет и оно што сте навели, чини ми се, под тачком 7) као елемент обезбеђења квалитета, а то је окружење.

Нема квалитетног образовања без позитивног окружења јавности. Не заборавимо, деца нам долазе из кућа у школу са шест-седам година, дошла су с неким навикама, донела су их у школу; деца из школе одлазе својим кућама, а онда се нађу у раскораку између онога шта је кућа, шта је јавност и шта је учитељ и шта је наставник. Деца имају потребу да имају блискост са својим наставницима, али се бојим да окружење даје једну

сасвим супротну слику. Зашто је та слика другачија? Зато што је искуство родитеља другачије, зато што су родитељи грађани ове земље који свакодневно имају утисак да им можда образовање није пуно дало у животу. Зато што има пуно наших грађана који јако дуго чекају посао, а квалитет сваког система образовања лежи баш у тој тајни кратког времена од тренутка кад сте завршили школу до тренутка када сте се запослили. Значи, то је окружење на које утиче школа, али утичемо и сви ми, и ми у Скупштини; наравно, и све просветне власти и све власти укупно.

Што се тиче те заиста интригантне теме постављања директора, шта ја о томе мислим? Како да вам кажем, можемо да сукобљавамо мишљења и у једном и у другом правцу, али оног тренутка када смо као друштво сигурни да ће увек само најбољи бити изабрани, онда немамо проблем. Е сад, питање је да ли имамо тај утисак, да ли имамо та искуства из живота, да ли као родитељи да ли као они који раде или су радили у просветном систему. Приликом расписивања конкурса, наравно, врло се јасно наводе сви критеријуми. Уколико сви критеријуми буду апсолутно објективно проверени, заиста не мора да буде никаквог проблема и да потпишете 2.000 решења. Али ако то не буде случај, онда чак и да не постављате, нема везе, опет неће бити добро.

Када говоримо о овом питању, мислим да је велика одговорност на локалној самоуправи. То што три члана школског одбора долазе из реда наставничког већа потпуно је природно, то што долазе три из реда савета родитеља такође је врло природно, као и троје који долазе из локалне самоуправе, али, верујте, много су заинтересованији родитељи и наставници у школи ко им је директор, чини ми се, од представника локалне самоуправе, у смислу квалитета.

То што ви зовете лобирањем, ми знамо да није забрањено. Не верујем да су наставници у школама изумели лобирање, које је један модел долажења до нечега. Они су то видели. То је наше животно искуство свакодневно, када радимо било који посао.

Одговорност локалне самоуправе... То су представници политичких партија који су тамо дошли зато што су изабрани. Не видим разлог да се њима не повере много одговорнији задаци у оквиру закона што се тиче предлога људи које ће послати. Није њихов задатак једино да ви са њима попричате и кажете – мени треба да окречим школу, а он, пошто ме зна, каже – не брини, решићемо, добићеш новац. Не завршава се посао у школи у том смислу. То морају бити пробрани људи.

Сви знамо да су за рад у одборима људи много заинтересовани тамо где се ти одбори плаћају. Знамо да у школске одборе долазе многи људи

који заиста немају баш никаквог контакта, ни по свом формалном образовању, не показују заинтересованост, не долазе на седнице. Онда ћете ви, са препорукама многих таквих чланова школских одбора, потписати ту сагласност. Па видим да не разумете. Хоћу да кажем, питање је квалитета чланова школских одбора, са сваке стране. Ви сте рекли – сви се они договарају, директор их познаје па се они договарају. Па који је интерес неког члана школског одбора испред локалне самоуправе да постави директора? Који је његов интерес? Да ли он има интерес? Па ако му је интерес да га не интересује, онда не треба ту да буде, ако је то за њега ништа. За људе који раде у школи, за родитеље, то је велика ствар. И за вас је велика ствар да имате успешан систем и успешне директоре.

Према томе, није ту само питање да ли ћете ви потписати, него како ћете доћи до тих кандидата. Како ћете доћи? А онда, не верујем да ће ико рећи – тај није добар зато што је у тој странци. Па, било би стварно најприземније када бисмо говорили само тако о људима. Нас интересује стручност. Као што нас интересује да имамо квалитетног наставника, тако ме интересује стручност и одговорност сваког у том систему, и члана школског одбора.

Хвала на аплаузу, али то је моје искуство. То је моје искуство. Била сам директор десет година, без тога да сам била члан политичке странке и, морам рећи, никад ме нико није питао. Дозволите, нико ме никада није питао.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице Бићанин. Истекло је време које вам припада као овлашћеном представнику посланичке групе.

Реч има народни посланик Душан Павловић.

ДУШАН ПАВЛОВИЋ: Поштовани грађани Србије, поштовани гости, поштовани посланици и посланице, да прво кажем о чему расправљамо овде. Расправљамо о два закона из области образовања, односно образовне политике: један се колоквијално назива кровни закон, тиче се основа система образовања и васпитања, а други је Закон о високом образовању. Очекивао сам од ових закона да реше неке проблеме са којима смо се у последњих, рецимо, пет или десет година веома често суочавали, како ми који смо у образовном систему, тако и сви грађани Србије који су многе од тих проблема могли да гледају, прате на телевизији.

Закони се доносе у два случаја: или када је нека област потпуно неуређена па их онда закон уређује, а то није овај случај, или када је област уређена а закон треба да поправи, исправи или реши неке проблеме који се временом у тој области појаве. То су била моја очекивања од овог закона. Нажалост, за многе ствари које се налазе у овом закону није ми сасвим

јасно због чега су уопште презентоване као нови закон када су многе ствари остале исте. Оне ствари које сам очекивао да ћу наћи, за које сам очекивао да ће се наћи решење, нисам нашао, а многе ствари су, или ће бити, погоршане овим законом. Дакле, закон не само да није решио или неће решавати неке проблеме који су се временом нагомилали и о којима смо могли да слушамо доста дуго у јавности, него ће створити, мислим, неке нове проблеме. Кренућу редом па ћу набројати неке од ових проблема и рећи шта би ова два закона требало о њима да кажу, а ништа не говоре.

Вршњачко насиље. У овом закону се сада препознаје вршњачко насиље; за разлику од претходних верзија када то није био случај, сада можемо да нешто прочитамо о вршњачком насиљу. Међутим, постоје многи корисни механизми, многи институти који нису укључени у овај закон. Вероватно знате да је дуго, скоро две године, у јавности кружила верзија закона, допуна овог закона, која се колоквијално називала „Алексин закон“, који је имао доста темељну анализу и решења како да се предупреди вршњачко насиље у школама. Многа од тих решења нису усвојена. Рецимо, решење као што је привремена суспензија ученика, споразум са учеником насилником, обавештавање родитеља, што је такође био један велики пропуст баш у овом случају Алексе, када родитељи насилника уопште нису били обавештавани о томе шта се дешава у школи. Мислим да је изостала и експлицирана потреба да се каже да директор може да изгуби лиценцу уколико не реагује. Има нека врста индиректног решења, али мислим да би требало то јасније експлицирати.

Један од проблема који ће бити продубљени овим законом, а већ се дешава, јесте решење по коме министар, односно Министарство, односно Влада може да именује директоре школе. Мислим да је то потпуно недопустиво. Знате, именовати на место директора школе особу коју нити жели колектив нити желе родитељи у некој школи, потпуно је супротно разуму. Шта све може да се деси у таквим случајевима имамо прилике да гледамо ових дана у једној основној школи у Београду. Ту још увек тече протест родитеља против вашег решења, господине министре којим сте именовали човека кога та шира заједница не жели. Не знам да ли сте узели тај пример као релевантан када сте правили процену анализе овог члана. Ви као Министарство, или као држава, како год хоћете, треба да имате једну једину важну функцију у току спровођења избора директора, а то је да контролишете да ли се директори бирају на законски одговарајући начин. И, онда, можете да се мешате у та питања или да доносите неке одлуке једино ако је сам конкурс или избор директора фелеричан, ако се крши закон или неки други пропис.

Стварате потпуно нови проблем увођењем јединственог информационог система просвете, где ће школе бити у обавези да у посебан регистар уносе велики број података о ученицима, а доступност тог регистра биће обезбеђена искључиво за Министарство, односно министра. Да будем прецизнији, поред личних података ученика, ту ће се уносити подаци који ће нешто говорити и о образовном, социјалном и функционалном статусу ученика. Дакле, то ће бити једна потпуно нова база података, доста комплексна, сложена, обимна, о свим ученицима који су тренутно активни у Србији. Она остаје и после тога, када они више не буду ученици, када заврше школу. Пише у образложењу – то ће служити да би се унапредио процес образовања итд. Било би добро да нам објасните како ће то служити. Само да вам скренем пажњу да је повереник за информације од јавног значаја већ донео свој суд, изјаснио се о овим члановима закона и рекао да то није у складу са Уставом.

Да кажем још неколико ствари о Закону о високом образовању. Ту има, такође, неколико проблема који су познати широј јавности већ дуже време, за које сам очекивао да ће бити решени законом, а нису решени.

Један од највећих проблема су, наравно, плагијати. О плагијатима се прича већ три године; наравно, ради се о плагијатима докторских теза, мада могу бити и многи други. Очекивао сам да ћу наћи овде мало детаљнију разраду шта је уопште плагијат у високом образовању и како образовне институције према њему треба да се поставе, те како Министарство, односно држава треба да реагује ако се образовне или високообразовне институције према њему уопште никако не поставе. То је садашње стање. Дакле, знамо сви врло добро да је један министар оптужен за то да има плагирани докторат, да је један градоначелник оптужен и да је доказано у анализи, коју нико неће да прихвати, да има плагирани докторат, да постоје председници општина за које се показало да имају плагиране, да ли мастер или докторске радове, да постоје доста прецизне, сређене анализе, компјутерске, софтверске анализе које су то показале, а да нико не жели да реагује.

Ми ћемо предложити да се у овај закон уведе принцип академске честитости, који би обавезао све запослене у високошколским установама да на одговарајући начин реагују када треба, у случају плагираних доктората. Ово се односи како на плагиране докторате тако и на аутоплагијате. Дакле, било која врста крађе интелектуалне својине, чак и од самог себе, да би се напредовало у каријери, добио посао, требало би да са академске стране, на било којој високошколској установи, буде апсолутно неприхватљива. Због чега сте ви пропустили да регулишете начин на који

ће Министарство реаговати када ово буде случај, није ми познато. Молио бих, ако можете, да ми одговорите на то.

Имамо, потом, посебан проблем, који се јављао често прошле године и претходних година у јавности, а односи се на избор у звања на универзитетима. Било је неколико случајева у последње три или четири године да су људи који су запослени као професори на универзитетима губили посао иако не само да су испуњавали све критеријуме, законске и оне који се налазе у правилницима, за избор у звања, него је требало да буду унапређени у виша звања, а изгубили су посао. Даћу вам неке примере: колега Грдешаћ, колега Меденица, колегиница Благојевић, колега Остојић. Замислите, колега Остојић изгубио је радно место неколико година уочи пензије зато што није оставио „добар уметнички дојам“.

Дакле, човек се просто запита на који начин се обавља избор на универзитету у више звање. Може ли неко да једноставно не гласа за извештај за избор у више звање и да та особа која је кандидат изгуби радно место? То се десило у неколико случајева које сам набројао. То је недопустиво. То ствара једну потпуну неизвесност међу наставним кадром, ствара самовољност међу онима који о томе одлучују.

Закон је требало да предложи неке критеријуме по којима би се знало када неко може да буде биран у више звање а када не може. Ми смо предложили неколико амандмана који мало прецизније регулишу ово питање, а ја бих волео да их погледате и кажете шта мислите о њима.

Имамо развлашћивање или демонтажу постојећег система образовања, како на нивоу основног тако и на нивоу високог образовања, зато што се национални савети који су се бавили многим важним питањима, на оба нивоа, сада овим законом развлашћују. У случају високог образовања најважнија надлежност, а то је акредитација, прелази у руке потпуно новог тела, које ћете бирати ви, министре. Дакле, цела ствар се сада помера са Народне скупштине у руке Министарства и министра, који ће постављати људе који су му политички блиски и који ће онда моћи да доносе одлуке о томе који факултети могу да раде а који не могу.

Знате, синоћ сам размишљао о томе због чега се овај члан уопште доноси. Мислио сам, како у Скупштини тако и у Влади постоји једнакост у размишљању, дакле, већина у Скупштини не би донела никакве другачије одлуке по питању избора чланова Националног савета у односу на министра, Министарство или Владу. То су исти људи, из исте коалиције, из исте групе. По претходном решењу, Народна скупштина је бирала чланове Националног савета. Зашто би сада то прелазило у руке Министарства? Они могу да се изаберу и у Скупштини. Онда ми је заправо синуло синоћ када

сам размишљао о томе – кад их бира министар, онда нема расправе па јавност не може да види, него министар лепо седне у канцеларију, напише списак оних који су му подобни и то онда објави јавности као чланове Националног савета.

Када се ти људи бирају у Народној скупштини, постоји нека дискусија овде па неко може да каже да можда неко од њих није довољно квалификован или је радио нешто што га не препоручује за ту функцију, па јавност барем може да зна. А сад неће ни знати. С обзиром на општи ниво пада медијских слобода који се дешава од 2014. године у овој земљи, мислим да је то што сте предложили доста у складу са општим трендом. Дакле, јавност ће имати све мање и мање права да зна шта се дешава у било којој области јавне политике, у образовању, здравству, где год.

Ми смо предложили да начин на који се бира Национални савет остане какав је био, дакле, да га и даље бира Народна скупштина и да се Националном савету не одузима овај важан прерогатив, овлашћење које је до сада имао. Рад Националног савета до сада није био идеалан, било је много проблема, али без неке посебне анализе, коју нам нисте доставили, о томе шта је заправо био проблем да демонтирате систем који се тешко успоставио у последњих десетак година не знам како можете да нам предложете потпуно ново тело, које је зависно од вас.

Рекао бих пар речи о једној од централних тачака које је ови закони требало барем да најаве да ће да пробају да реше.

Каже се у члану 8, говорим о закону о основама система образовања и васпитања, да је један од циљева система образовања и васпитања шири обухват деце предшколским образовањем и васпитањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања. Да ли знате, господине министре, да у Србији данас тек 41% деце иде редовно у вртиће? Четрдесет један проценат. А од оног најсиромашнијег квинтила, дакле од 20%, међу најсиромашнијим породицама, тек 8% деце иде редовно у вртић. Да ли има неких идеја како ћете постићи тај шири обухват деце предшколским васпитањем? Да ли знате колико деце не иде у вртић зато што породица нема довољно новца да плати вртић?

Наравно, постоји закон по коме се предвиђа да најугроженији социјални слојеви треба да имају приоритет и да ће њима предшколско васпитање бити бесплатно, али некако испада да баш они имају највише проблема да дођу до места у вртићу. То је зато што градови и локалне самоуправе које на терену регулишу то питање кажу овако – па добро, рецимо, ви сте незапослени, имате децу и можете да чувате своје дете. Незапослени сте, јесте, имате веома ниске приходе, али имате довољно

времена да чувате дете, а ево, ови родитељи који пуно раде и имају велике приходе заправо немају пуно времена па могу да упишу дете у вртић. Дакле, пракса је баш супротна.

У закону сте дали леп циљ, ово је хвале вредан циљ, али нема никаквих решења о томе како да се он постигне. Он може да се постигне тако што ћемо, рецимо, у граду као што је Београд уместо у фонтане и јарболе да улажемо у градњу вртића, пошто нема довољно вртића за све у Београду, и тако што ћемо омогућити свој деци да имају бесплатан приступ вртићима.

Исто тако, у члану 71. Устава Србије каже се да је основно образовање обавезно и бесплатно. Како је бесплатно? Да ли знате да уџбеници за ђака шестог или седмог разреда достижу сада 17.000 динара? У Косовској је, мислим, исто тако, можда је јефтиније 200 динара, господине Красићу. Дакле, 17.000 динара! Када узмете друге трошкове које дете треба да плати током школовања, како мислите да породица која има просечну зараду у Србији од 57.000 динара, ово су званични подаци, може то да издржи? Не знам како то може да издржи. А каже се у Уставу Србије да је основно школовање бесплатно. Неко овде или није прочитао Устав, или је дебело погрешно.

Дакле, поред ових лепих циљева образовања, морала би да се дају нека конкретна решења која ће нам омогућити да остваримо те циљеве. Обданишта треба да буду приступачна свој деци, да буду плаћена из буџета града и локалних општина, а основно и средње образовање такође треба да буде бесплатни тако што ће уџбеници за ђаке бити покривени из буџета Републике, града или локалних самоуправа.

Имаћемо још прилике да разговарамо следећих дана кад будемо говорили о амандманима. Ми смо предали око 400 амандмана, имамо доста решења са којима смо хтели да вас упознамо, да размислите о њима. Хвала вам пуно.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Ако могу само да дам пар одговора.

Свакако да није само декларација када је у питању повећање броја предшколаца. Не може да стоји сад елаборат у закону како ће се то извести. У питању је кредит који је потписан, око педесет милиона евра, који служи за ово о чему причамо. Свакако да је цена вртића само 20% онога што треба да плате. Слажем се да буде и мање од тога. Али изузетно се води рачуна о ономе што до нас стигне; манипулације имате свугде. С једне стране,

желимо да заштитимо систем од самовоље било којих појединаца, од угађања места у вртићима. Кроз ово што ћемо радити информатички, биће све доступно. Мислим да је то добробит и школи, и родитељима и јавности. Значи, то је циљ.

Друго, не знам када је било бесплатно основно образовање, сем што је прокламовано. Откад ја живим у овој држави, то тако стоји, али никад се није десило. Можда ће за мандата неког другог министра, не верујем за мога. Па добро, ја бар не дајем такве изјаве, просто знам да је то само прича.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета је сада зависна, добија паре из буџета.

(Саша Радуловић: Али не добија од нас.)

Не, не. Од нас из Министарства просвете. Показаћу вам, ево, погледајте на сајту. Добро, ја вам могу показати за рецензенте, њихов рад ми плаћамо. Друго, ово ново тело ће бити независно, живеће од својих прихода. Значи, никоме не полаже рачуне. Мислим да је то добробит. Када се бирају чланови, бирају се конкурсом. Значи, Влада не ставља више своје чланове у то тело. Сад има своје чланове. Мислим да су то неке другачије информације.

Када је у питању вршњачко насиље, да, разговарали смо и са родитељима покојног ученика Алексе, гледали смо могућности; доста тога смо и сами урадили, читави тимови психолога су радили на томе. Лично сам, да вам кажем, присталица тврдих опција, мислим да је суспензија добра мера, али једноставно није било зрело стање да би се ишло радикалније од овога.

Када је у питању вршилац дужности директора школе коју помињете, радник који тамо ради 30 година, подједнако цењен као и колега Мосуровић, никако да причамо о главним разлозима, а то је да ли има законских разлога да се одлука која је донета донесе. Уважавајући све комплименте о квалитету рада бившег директора, о томе можемо да дискутујемо.

Причаћу заиста подуже о томе да није Министарство то које ће да бира. Ако желите да се то тако дочара, може и тако да се каже, али то би била једна упрошћена верзија овога што желимо. Мени су, рецимо, немачки закони били у нечему узор; мађарски су чак претерано отишли, они сад све нормирају, држава је ту заиста бог. Али ако имате да је држава потпуно развлашћена у разним системима, то не даје добар резултат. То треба поправити у некој мери.

Овде није питање да ја гледам лош конкурс, зато сам можда коментарисао, што је колегиница Маријана рекла, не с тог аспекта локалне самоуправе. Верујем свима, али тамо у закону јасно стоји које компетенције тражимо, шта мора тај директор да испуни. Почела је њихова обука, школа за директоре; почела је лиценца, слажем се да треба да се разради део како могу да је изгубе. То је нешто што је врло легитимно, што немамо. Не спадам у људе које улепшавају себи и осталима стварност, немам те розе наочаре, тако да мислим да је овде бар улогу министра лако контролисати – у овом дому, у Одбору за образовање, Влада и јавност су довољне контролне мере.

Заиста, лично мислим да се само подизањем компетенција руковођења по установама може подићи ниво квалитета рада самих установа. Мора се видети компетенција стручних сарадника, који су у неким школама видљиви, негде невидљиви. Није све црно и бело. Имамо неку евиденцију, која нам може рећи да из неких екстерних оцењивања школа... И тај алат се поправља, ту учествују силни тимови људи. Може бити много квалитетније, јер мора се уважити и та предметна надзорна компонента, које сада нема.

На чему инсистирам? Када буду радне групе радиле, не може закон све да садржи, из њега произлазе на стотине нових правилника који ово следе, то је етос школе; ту ћу се сложити са вама, да ли је факултет, да ли је школа, свакако, прича о етосу мора да буде много значајна, много видљива. Та поглавља постоје сад у вредновању школа, али није у тој мери експлицитно дато шта се све вреднује. Све ће то бити јавно доступно.

Ми смо увели манир, бар Министарство науке, просвете и технолошког развоја, од свог доласка пре годину и месец дана, да све лоше ситуације објаснимо на сајту. Све су доступне: и ко је смењен, и зашто је смењен, зашто неко није урадио, што је урадио. Ми смо много преговарали са свим релевантним телима, да ли су то агенције, да ли су заштитници грађана, равноправности, и заиста смо до свега усаглашавањем дошли. Имала је примедба, нећу да кажем, таман посла, али смо се усаглашавали. То је можда био разлог што смо мало одоцнили, не увек само с наше стране, наравно. Хвала вам пуно.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, министре.

Реч има народни посланик Ђорђе Косанић.

Изволите.

ЂОРЂЕ КОСАНИЋ: Захваљујем.

Поштовани министре са сарадницима, председавајући, даме и господо народни посланици, данас су пред нама два закона: први, Предлог

закон о основама система образовања и васпитања и, други, закон о високом образовању. На самом почетку рећи ћу да ће Посланичка група Јединствене Србије у дану за гласање подржати поменуте предлоге закона. Првенствено мислим да овим, с једне стране, решавамо многе нагомилане проблеме од 2005. године, када је донет овај закон; с друге стране, стварамо добре услове да се постави темељ квалитетнијег образовања у Србији.

Да кренемо редом. Министре, пред собом имамо један целовит и систематичан закон, који је претходно донет, као што сам рекао, 2005. године. Овде треба бити потпуно искрен и рећи да је процес високог и средњег образовања нешто што тече, дакле, не треба се заваравати да смо доношењем закона све проблеме који су нагомилани решили.

Морам да напоменем и да будем потпуно искрен, и неке ваше колеге су у претходном периоду радиле добро посао. Ево, испред мене је Жарко Обрадовић па морам да напоменем: седам закона у прошлом периоду; што се тиче уџбеника, преко милион ученика добило је бесплатне уџбенике; пет факултета је отворено. Мислим да ви исто идете добрим путем, да проблеме који су пред вама, који су нагомилани, решавате полако. То и ваше искуство говори, што сте толико година у струци.

Када говоримо о припреми закона, значајна ствар је рећи да се месецима ради на доношењу овог закона, да је практично радна група била баш добро упослена, али оно што је мени и вероватно свима значајно јесте јавна расправа, да ли је тога било. Било је, мислим, седам јавних расправа о ова два закона; последња је била у Нишу, да ли је тако? Најважнија ствар је да су учествовале све стране заинтересоване да се донесе један овакав закон. Оно што још треба да кажем, 22 надлежна тела дала су своје мишљење.

Још треба рећи, када говоримо о оваквом закону, да ове тачке које су стављене у закон нису нашле примену само код нас. Оваква законска решења постоје и у суседним земљама, рецимо Мађарској, Немачкој, да не говорим даље.

Враћајући се на сам закон рећи ћу најпре да је циљ доношења закона свакако квалитетно и свима под једнаким условима дозвољено образовање и васпитање, већа ефикасност и ефективност система образовања и васпитања, конкурентност на тржишту рада, конкурентност у европском систему образовања и васпитања, израда нове мреже установа.

Досадашње искуство показало је да се сви проблеми о којима смо причали решавају једино доношењем закона. Једноставно, они се од 2005. године гомилају, а само доношењем закона можемо на прави начин да их решимо.

Битно је, то смо јуче причали на Одбору, извршити усаглашавање предметног закона са Стратегијом образовања у Србији до 2020. године.

Проблем који је присутан од 2005. године, тј. од увођења „Болоње“, то је оних фамозних 48 бодова. Дакле, нови закон изаћи ће у сусрет студентима јер се спушта граница на 48 бодова сада, уврштена је у закон, за рангирање и финансирање на терет буџета. Смањење броја бодова свакако неће створити додатне трошкове, јер, фактички, ми такво стање имамо још од 2005. године. Имали смо, подсетићу само, протесте студената; квота од 60 бодова по „Болоњи“ и овог пута је недостижна, тако да сада то стављамо у законске оквире, што се тиче финансирања студената.

Што се тиче директора, чули смо разноразна мишљења о томе. Предлогом закона уводи се новина у систему управљања и руковођења установама, па ће директори бити бирани искључиво на основу компетенција, уз обавезну обуку и лиценцирање; имаће проширену одговорност, сигурнији радноправни статус, у пензију одлазе са 65 година. Јуче смо чули, само да будемо јасни, директори неће имати неограничене мандате, већ само један мандат од три године и моћи ће тај мандат да продуже само још једном. Дакле, ограничено је колико ће бити на том радном месту.

Овде треба бити потпуно искрен, министре, једни причају овако, онако... Демократски вид процедуре до сада није дао жељене резултате што се тиче рада. Имали смо разноразне проблеме. Нећу да улазим да ли је било овако, онако, али морам да кажем да је резултат сад да улога министра буде видљива. Тачно се зна ко је одговоран што се тиче тога. Оно што је важна ствар, ово није, опет кажем, усамљен пример, овакав пример имамо у многим европским земљама. То је нешто што долази овог тренутка до нас, да се зна тачно ко шта ради и каква је одговорност директора те фирме. Дакле, мора да буде одговоран.

Што се тиче информационог система, кроз овај систем се региструју акредитовани студијски програми, запослени, студенти, којима се додељује јединствени образовни број за праћење напретка у високом образовању и основ је за увођење новог система финансирања. Дакле, сваки студент ће бити праћен, знаћемо тачно у сваком тренутку све о студенту када дође. До сада нисмо имали такав вид праћења. Мислим да је то добра ствар, коју треба на тај начин да прихватимо. Овим системом, предлогом, ствара се основ за електронску документацију и евиденцију рада школе.

Овај закон предвиђа и формирање савета послодаваца у свакој високошколској установи како би се поставила веза високог образовања и привреде. Даје се прилика оснивачима, наставницима, студентима, да

оснивају фирме, као и могућност ангажовања у настави експерата из привреде, као и предавача ван радног односа. Дакле, даје се могућност некоме ко, рецимо, ради у „Телекому“, ко има стручно знање у тој области, да буде предавач.

Исто тако, предвиђа се увођење кратког програма студија и студија уз рад, који омогућава стицање практичних знања и вештина у складу са потребама тржишта рада.

Једна важна одредба – по први пут, по слову закона, министар може да поништи диплому о стеченом образовању, и то не само по службеној дужности, када је спорну диплому издала неовлашћена организација, него ако је диплому потписала особа која за то није овлашћена. Овде је још једна ставка – министар може да поништи невалидно стечену диплому, али не без мишљења комисије научника и стручњака из одговарајућих области.

Још једна ствар која је значајна, не знам ни да ли су овде поменули, то је што се тиче професора који навршавају 65 година и треба да иду у пензију. Јуче смо имали на Одбору различита мишљења што се тиче ове ствари, да ли професор треба да иде или не треба да иде после 65. године и зашто му се продужава тих две, па две године, до 69 година. У одбрану тога морам да кажем једну важну ствар: на многим предметима, када професор наврши 65 година, немамо адекватну замену. Мислим да је ово добра ствар, да професор може да остане на том предмету и да настава не трпи.

Исто тако, Предлогом закона значајно се унапређује систем акредитације кроз оснивање Националног тела за акредитацију. Уводе се нови стандарди, као и поступак жалбе и процедуре за издавање дозволе за рад и упис студената тек након завршетка акредитације.

Проширена је и одговорност у области забрана у односу на насиље и дискриминацију. Исто тако, прописује се одговорност родитеља, а предвиђена је и могућност оснивања општинских савета родитеља, док ће установа имати педагошку аутономију.

Министре, не улазећи више у детаље овог закона, морам да кажем да сте добро повезали теорију и праксу – на крају, ви сте толико година у овој области – али битна назнака за вас, мислим да смо то јуче и на Одбору рекли: овај закон ће добити пуну примену ако приватни интерес не буде доминантан. Ово говорим због огромног броја људи који у овој области свој посао раде часно и поштено и своје парче хлеба зарађују на прави начин.

Из свега реченог, Посланичка група ЈС у дану за гласање подржаће поменуте предлоге закона. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има народни посланик Жарко Обрадовић.

ЖАРКО ОБРАДОВИЋ: Хвала, господине председавајући.

Поштовани министре, поштоване колегинице и колеге, поштовани представници Министарства за просвету, науку и технолошки развој, СПС ће подржати ова два закона зато што сматрамо да је реч о два јако важна и квалитетна закона којима се даље унапређује образовни систем Републике Србије, како преко кровног закона, закона о систему образовања и васпитања, тако и преко закона о високом образовању.

Дозволите ми да најпре кажем неколико речи о закону о високом образовању, па онда о закону о основама система образовања и васпитања. Мислим да је било крајње време да се донесе нови закон о високом образовању с обзиром на то да је претходни донет још 2005. године. Ми смо били у ситуацији да га мењамо, министар је јуче рекао на Одбору, осам пута. Као човек који је водио образовни систем у једном периоду, три пута сам мењао тај закон. Стварно смо и тада имали циљ да се донесе нови закон. Нисмо успели.

Морам да изразим и лично задовољство и задовољство наше посланичке групе вама, господине Шарчевићу, што сте успели у томе, јер боље је имати један целовит закон, са свим одредбама на једном месту и онда разговарати о његовој примени и, евентуално, могућим проблемима. Зашто? Приметно је да сте и у овом закону и у другом закону покушали не само да решите питања са којима се суочавамо, него и да још више нагласите значај образовања, оно што јесу особине образовања и да повежете ова два закона са Стратегијом образовања Србије до 2020. године.

У праву сте, Србија треба да зна да је тачно да је Стратегија образовања усвојена 2012. године, новембра месеца, да је требало да се ураде акциони планови, али, из мени непознатих разлога (престао сам да се бавим тим послом септембра 2013. године), акциони планови никад нису угледали светлост дана. Тачно је да треба да будемо поштенији једни према другима и да кажемо шта из те стратегије јесте релевантно за време у коме се налазимо, са становишта капацитета које поседујемо и са становишта економских могућности, и шта можемо применити данас, шта можемо применити сутра и какав образовни систем Републике Србије желимо.

Ово говорим зато што сам потпуно убеђен да је образовање развојна шанса Републике Србије. Образовање је нешто најдрагоценије што имамо. Ако узмете у обзир демографску структуру Републике Србије и чињеницу да имамо негативан природни прираштај, да имамо све мање деце, да се продужава животни век становништва, само ће већа продуктивност или

већи образовни ниво становништва бити фактор који ће помоћи, уз иновације које треба да се изроде кроз научноистраживачки процес и кроз образовање, односно кадрови који буду завршили тај образовни процес, то је једина шанса да Србија унапреди свој економски развој.

Оно што се мени јако свиђа у овом закону и што бих желео да поделим данас са вама колегама народним посланицима, са јавношћу Србије, јесте веза која је успостављена овим законом, веза високог образовања и привреде Републике Србије. Јуче сам рекао, можда мало у шали, али, како кажу, „у свакој шали мало шале“, крајње је време; ми ћемо с овим законом бити у ситуацији да видимо да ли поштујемо квалитет високог образовања које имамо или привредници на елегантан начин покушавају да избегну своје обавезе према младим људима који завршавају наше факултете и високе школе струковних студија. Није могуће да они кажу да млади људи немају стручне компетенције и знање које је потребно за обављање процеса рада у фирмама које они представљају, а да исти ти млади, нажалост, због посла који не могу добити овде или из потребе за даљим образовањем, веома лако добију посао у земљама западне Европе и наше знање се признаје као веома квалитетно. О квалитету високог образовања, нешто касније.

Овде је важно поменути ту институционалну везу која је проткана кроз цео закон о високом образовању. Кажем, не случајно, мислим да је то посебан квалитет овог закона. Ви сте у више одредаба овог закона, почев од састава Националног савета за високо образовање, или Националног савета, институционално успоставили везу са привредом. Одржавање, најмање два пута годишње, састанака са Привредном комором – нормално, да се чује каква су њихова очекивања од високог образовања, а и да високо образовање каже привреди шта мисли о економским токовима и, генерално, да се, ако је могуће, постигне договор који су академски програми потребни за привреду а које високо образовање може да произведе.

Такође, увели сте кратке програме студија. Драго ми је што је и то део обавезе високошколских установа, јер на тај начин се даје могућност да се преко кратких програма студија изврши стручно оспособљавање лица са стеченим високим образовањем које они могу касније применити у раду, тј. да поседују сертификат с којим ће бити у могућности да обављају дати посао.

Савет послодаваца, такође веома важно решење које сте предвидели у овом закону, јер са послодавцима, код оних факултета који то желе, са саветом послодаваца даје се могућност да привреда искаже своје мишљење.

Предвидели сте овим законом, на неколико места стоје те одредбе али ја бих поменуо само члан 49. закона који говори о могућности формирања института у саставу универзитета, односно формирања центара изузетних вредности, центара за трансфер технологије, пословно-технолошких инкубатора. Поменули сте у том контексту, то не пише у закону, пише у образложењу, Универзитет у Новом Саду, Технички факултет, што је јако, јако важно, јер се показује да наши факултети, неки, већ имају та практична решења која су потребна високом образовању.

Оно што је добро у овом закону о високом образовању, а има много ствари које су вредне помена, нажалост кратко је време да би се све поменуло, јесте што сте предвидели могућност студирања уз рад и одредбе које помажу онима који студирају уз рад да у одређеном временском року заврше студије.

Да не бих остао недоречен код питања формирања института у односу на оно што сам јуче говорио на Одбору, желим да вам дам могућност да кажете нешто о положају института које је држава основала и који имају квалитет за извођење наставе, какав ће бити њихов положај. Јер, ако факултети у односу на универзитет имају могућност оснивања института, а већ постоје одређени институти из различитих области наука које је основала држава, каква је њихова даља судбина?

Оно што је, по мени, квалитет овог закона јесте и истицање аутономије високошколских установа. Ово не говорим случајно. Мислим да многи међу нама, па чак и у области високог образовања, не схватају у потпуности шта значи садржај аутономије високошколских установа. Ви сте, чини ми се, у члану 6. закона таксативно навели шта је аутономија високошколских установа: од слободе утврђивања студијских програма, начина и правила студирања, услова уписа студената, унутрашње организације, доношења статута, избора органа управљања (ово наглашавам због свих ствари које се покушавају представити на другачији начин), избора наставника и сарадника, издавања јавних исправа, располагања финансијским средствима, што ће многе високошколске установе и те како обрадовати, поготово ако прихватимо амандман господина Мартиновића, онда ћемо употпунити цео систем финансирања високошколских установа.

У контексту аутономије високошколских установа, а поводом питања која су отворена, везано за самосталност Националног просветног савета и начин његовог избора, желео бих да кажем нешто о начину избора Националног просветног савета. Важно је истаћи да Влада именује чланове Савета. Али Влада само потврђује одлуку универзитета, преко Конуса и

Конференције високих школа струковних студија. Влада само потврђује, јер у члану 11. се каже да 15 чланова из реда редовних професора бира Конференција универзитета, а Влада их касније само именује, два из реда наставника високих школа струковних студија. У ранијем сазиву смо имали, тачно, представнике Владе, а ово ће бити представници високог образовања, и то из реда редовних професора. Мислим да није логично да било ко сумња да ће универзитети, односно Конус изабрати некога ко неће представљати на прави начин њихове интересе.

Исти аргумент вреди ако погледате Национално акредитационо тело, јер решење из члана 16. говори да Национално акредитационо тело има Управни одбор. Ко чини Управни одбор? Управни одбор чине четири члана, која предлаже Конференција универзитета из реда редовних професора и један представник из реда Конференције академија и високих школа струковних студија, опет редовни професор. Слушајте, опет је то предлог високошколских установа.

Ако погледате цео поступак акредитације, добро је да су утврђени рокови, добро је да постоји првостепеност, другостепеност. Ми овај посао не радимо од јуче и мени је чудно да се чује оволико речи о процесу акредитације. Процес акредитације је релативно једноставан. Он тече већ скоро деценију. Тачно се знају стандарди, које је одредио Национални савет за високо образовање – или испуњавате услове или не испуњавате услове. Не треба се анатема целог процеса акредитације пребацивати на људе који раде у Комисији за акредитацију. Професор Ђемал Доличанин сада води Комисију за акредитацију. Убеђен сам да он веома квалитетно, а и људи у том телу одлично раде свој посао, као и они пре, али не могу сви бити задовољни. Будимо искрени па рецимо да нису испуњавали сви услове да би добили уверење да су испунили услове акредитације.

Значи, високо образовање има пуну аутономију, везано за све ове послове које закон регулише.

Дозволите ми да кажем још две реченице. Квалитет – драго ми је што ће овај закон наставити оне добре ствари које постоје у високом образовању. Када сам рекао квалитет, не треба заборавити да је Београдски универзитет 2012. године ушао међу 500 најбољих према Шангајској листи рангирања, једној од најзначајнијих листа које рангирају универзитете у свету. Тада је био међу 500, а сада је између двестотог и тристотог места. То говори да имамо квалитетно високо образовање.

Јуче сам на Одбору поменуо, данас желим да поновим, у мају ове године објављена је студија о ефикасности универзитета у односу на количину новца који се улаже. Нажалост, ми у систем образовања

издвајамо 3,65%. Жеља свих нас је да то буде више. Очекивања су да ће се са развојем економије земље повећати тај проценат издвајања за високо образовање. Ова цифра показује да је ефикасност Београдског универзитета изузетна; он је сврстан на прво место у свету међу универзитетима 50 земаља као универзитет који је најефикаснији у односу на средства. Наравно да је то мало и треба да буде више, али то говори о квалитету који поседујемо у високом образовању. Нећу помињати појединачне награде које су студенти или факултети које они представљају освојили претходних година. Чини ми се, у свим анализама области које карактеришу једну земљу, да су образовање и наука нешто чиме се апсолутно можемо подичити. Када говоримо о образовању, наравно да мислим да и науку треба помоћи на начин на који се може.

У сваком случају, поменуо сам свега неколико ствари везаних за овај закон о високом образовању, јер мислим да су оне изузетно, изузетно важне. Не треба се плашити Министарства, не треба се плашити министра. Ово говорим због речи које су се јуче чуле. Надлежности Министарства су мање него надлежности Националног савета за високо образовање. Погледајте чланове који то регулишу па ћете видети.

Аутономија високошколских установа је у потпуности обезбеђена. Оне су аутономне у ономе што је део аутономије у области високог образовања; држава мора да уреди неке друге ствари, за које издваја финансијска средства, и то је сасвим логично. Погледајте решења било где у свету – свака земља је аутономна у начинима на које уређује системе унутар својих граница. Министар је сам поменуо да има различитих примера, ми смо применили неке од њих, значи нисмо мимо свих тих ствари.

Ми смо, иначе, 2005. године почели да стварамо простор високог образовања (и завршићу са високим образовањем); важно је рећи да смо ми део европског простора високог образовања и да ту имамо своје место. „Болоња“ је само лист папира који се примењује у пракси, овде је реч о стандардима, вредностима, проходности, могућностима да студенти могу наставити школовање. Са задовољством могу да кажем да наше високо образовање има своје место у европском простору високог образовања, што се, наравно, види на различите начине.

Када је реч о закону о основама система образовања и васпитања, мислим да је реч о добром закону. Сами сте рекли да је претходни закон донет 2009. године и да сте ви прихватили добра решења која су постојала тада. Драго ми је да сте нашли решења за питања и проблеме који су уочени у пракси у претходном периоду. И сами сте рекли, део решења садржаних у

овом закону наслања се на Стратегију образовања Републике Србије. Такође, постоји потреба да буду усклађена са новим прописима. Онда, коришћење примера добре праксе... Значи, има пуно тога квалитетног што је садржај овог закона.

Због краткоће времена поменућу само неколико ствари, дозволите ми. Дуално образовање је изузетно важно. Ово помињем зато што средње стручне школе, четворогодишње и трогодишње, у структури средњег образовања обухватају 77-78% школа, ако је 22-24% гимназија. Унутар структуре средњих школа, страшно је важно да дуално образовање нађе своје место и буде што више примењено.

У време када сам ја водио систем промовисали смо три образовна профила: бравар заваривач, механичар индустријских постројења и електричар. Морам рећи да смо увек позивали локалну самоуправу да учествује у пројектима. Јако је важно да се сагледа капацитет локалне самоуправе, капацитет школа, капацитет привреде, да се направи веза, да постоји ментор из привреде, односно предузећа, који ће помоћи, да се кроз уговор... Знам да ће то бити предмет регулисања посебног закона, али сматрам да треба рећи да је дуално образовање страшно важно, и због ђака који похађају средње школе, и због потреба привреде Србије и због будућег развоја Републике Србије. Потпуно сам сигуран да ће то решење бити саставни део будућег закона, али је добро што сте ви и дуално образовање истакли као важно у овом закону.

Шта још? Добро је што сте предвидели, то се мора похвалити, чл. 52, 53. и 54 – установе вежбаонице, модел установе и ресурсне центре. Треба похвалити оне који су квалитетни, треба учити од оних који знају, треба примењивати добру праксу. Једноставно, треба систем учинити што ефикаснијим и афирмисати оно што ваља. Ми смо понекад у ситуацији да решавамо проблеме студената и ђака који по критеријумима оцена или дужине студирања нису баш најбољи, али с обзиром на то да су формалноправно сви исти, министар мора да решава све те проблеме. Ови чланови закона који говоре о установама вежбаоницама, модел установама и ресурсним центрима говоре, у ствари, да сте врло целовито сагледали систем и улогу средњег образовања и улогу високог образовања и покушавате да повежете, наравно и они који раде.

Добро је што покушавате да створите заједничку стручну службу, што члан 134. даје основ за тако нешто. Мислим да је јако добро што сте прецизно дефинисали питање суспензије, одузимања лиценце наставнику, васпитачу и стручном сараднику, што сте регулисали преузимање

запосленог са листе, пошто смо у прошлости имали решења која нису ишла тим током.

Мислим да је увођење јединственог образовног броја јако квалитетна ствар. Наравно, и формирање јединственог информационог система.

Добро је што постоји општински савет родитеља, мора се чути и мишљење родитеља, али се мора наћи решење за цео образовни процес.

Оно што ће бити изузетно важно за вас – мислим да је то осетљиво питање на које ћете ви ..., то ће бити велики испит пред вама и пред целим системом образовања – то је како ће се решити мрежа јавних установа. Ви морате да донесете критеријуме, а ту ће бити повуци-потегни, јер ви знате, као и ја, од 1.804 школе, или 1.250 на нивоу основног образовања и 570 на нивоу средњег образовања, да је страшно важно за сваку средину да има школу. Питање одељења је такође важно, рационализације. У време док сам ја водио систем, ми смо око 1.500 одељења смањили, али још увек постоји простор јер су била нека одељења са једним до три ученика. Питање школа је такође важно зато што ће то за многе средине бити питање будућности. Велики је механички прилив ка великим градским центрима, одлив становништва, плус демографска ситуација – ако не створите ситуацију да постоји школа, то ће подстаћи неке процесе које нико од нас не жели. Драго ми је да сте јуче говорили, а и данас, да ће неке празне школе бити искоришћене за нека друга решења.

(Председавајући: Захваљујем, колега Обрадовићу.)

Завршићу. Желео бих, сасвим на крају, да кажем још нешто. Питање образовања није питање било кога од нас појединачно, ту не треба да буде политике. Треба да говоримо о томе како унапредити образовање Републике Србије. Својевремено, ми смо повећали и дужину образовног...

(Председавајући: Захваљујем, добили сте додатних двадесет секунди.)

Молим вас, само још једну реченицу. Стварно још једну реченицу.

(Председавајући: Не бих могао да вам дозволим, јер онда би опозиција с пуним правом могла да каже – а зашто нама не дозвољавате. Имали сте могућност да завршите.)

Добро, у сваком случају, захваљујем и министру и сарадницима. Биће прилике, кроз амандмане, да се каже о другим стварима.

Посланичка група СПС ће гласати за ове законе. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има народна посланица Александра Јерков.

Изволите.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем, потпредседниче.

Уважене колегинице и колеге, господине министре са сарадницима, мислим да су многи од вас присутних чули речи једног од највећих умова свих времена, Алберта Ајнштајна, који је рекао да је свако геније, али ако просуђујете о риби по њеној способности да се попне на дрво, та риба ће цео свој живот провести верујући да је глупа.

Наш образовни систем не само да тера ту рибу да се попне на дрво, него је тера и да сиђе с дрвета, оптрчи круг око дрвета и на крају добије оцену за све то. Резултат тога су стотине хиљада деце, генерацијама, у нашим школама која седе у својим учионицама верујући да су глупа ако нешто нису разумела на часу, да су недовољно добра ако нису добила добру оцену и да ништа неће урадити у животу ако нису запамтила једну ситницу у мору информација којима их сваки дан затрпавају. Наше школе, то је истина и зна је свако ко је ишао у школу, ко има дете које иде у школу или познаје некога ко иде у школу, кажњавају индивидуализам, обесхрабрују креативност и награђују искључиво штребање напамет и пуку репродукцију онога што су деца претходног дана чула на часу од наставника.

Сви знате како данас изгледа телефон, а на сликама сте видели како је телефон изгледао пре више од сто година; знамо како изгледа аутомобил данас, како су изгледала запрежна кола пре 150 година – много велика разлика. Једина ствар која је иста у нашим животима као пре 150 година јесу учионице. Једина разлика између школе данас и школе пре 150 година је у томе што деца више не морају тамо да клече на кукурузу и не добијају пацке од учитеља када нешто не ураде како треба.

Учионице нам изгледају као пре сто година, школе нам изгледају као пре сто година, настава нам изгледа као пре сто година, а ви овим законом не доносите и не нудите ништа ново. Ипак, стално причамо како у школама припремамо децу за будућност. Пре ће бити да их припремамо за прошлост, него за будућност. Као у оним фабрикама са почетка века, деца седе у савршено равним редовима, седе седам-осам сати у школи, морају да дигну руку када нешто хоће да кажу, имају кратку паузу нешто да поједу; тамо постоји неко ко им говори шта о чему да мисле. Као да све то није доста, још их терамо да се међу собом такмиче да би добила ту чаробну петицу, која је у школи апсолутно једино мерило по којем их неко вреднује као људска бића. Можда је пре сто година и било потребно да школа тако изгледа, данас се свет променио, данас нам требају другачији људи. Данас нам требају креативни људи, иновативни људи, комуникативни људи, који

сарађују међу собом, који се не такмиче међу собом; требају нам људи који су критички настројени, независни и треба нам школа која ће такве људе да створи.

Мислим да свако од колега ко има двоје деце (вероватно многе колеге овде имају и више од двоје деце) зна да не постоје два иста детета, да не постоје два иста човека. У медицини, сваком пацијенту се приступа посебно. Ипак, само у школама имамо ситуацију да наставник стоји спрам тридесеторо деце, од којих свако дете има различите потребе, различита интересовања, различите таленте, различите способности, различита знања, различите животне ситуације, различите животне снове, и сваком од те деце приступа идентично, прича им исту ствар на исти начин и од њих очекује исти резултат. То је оно што убија индивидуалност код наше деце.

Да видимо на који начин наш образовни систем третира наставнике. Учитељи, наставници и професори, дубоко сам уверена, имају најважнији задатак и најважнију улогу у друштву. Ова држава их тера да образују, васпитају и уче децу за паре за које их беби-ситерка не би чувала, господине Шарчевићу. Када погледамо колика је плата, рецимо, банкара – притом не спорим да плата банкара треба да буде већа од плате наставника, тако је свуда у свету – да погледамо како смо дошли до тога да допустимо да плата онога ко се брине о нашем новцу буде десет пута већа него плата онога ко се брине о нашој деци. Какву поруку шаљемо и шта од друштва правимо? Притом, одмах да кажем, наставници нису проблем нашег образовног система. Они раде у систему који их спутава, у ком немају много могућности да сами унесу промене; боре се против превазиђених наставних планова и програма, против лоших услова у школи, против малих плата, против обимних, застарелих и веома често нетачних уџбеника.

Једино што себе треба да питамо када доносимо овакав закон јесте да ли је превише да тражимо лични приступ сваком ученику. Ако можемо да имамо персонализоване странице на друштвеним мрежама, ако можемо данас чак да наручимо аутомобиле који ће бити направљени према личним потребама оних који ће аутомобиле да купе, зашто не можемо да тражимо од школе да сваком детету приступи тако да то дете у школи научи како да буде човек, а не да се стално осећа као она риба коју терају да се пење уз дрво? Иако наша школска деца чине 20% наше популације, она чине сто процената наше будућности. Зато је овај закон за мене кључни закон и ова расправа једна од кључних расправа које водимо у овој скупштини.

То су проблеми у нашем образовању. Не само у нашем, него и у много развијенијим земљама, али да видимо како ми одговарамо на њих с обзиром на то да ме у овој ситуацији само наша земља интересује. Ви сте

до сада имали неколико реформи. Назовимо их реформе, пошто су то биле све само не реформе. Прва и најсвежија – униформе. Чини ми се да су ваше речи тада биле да ће униформе поништити социјалне разлике међу децом. Чак и ако ставимо на страну да начин одевања није једини очигледан начин да се покаже социјална разлика међу децом, та ваша изјава има мало рупа. Наравно, јасно је да најбитнији аспект социјалних разлика међу нашом децом није у начину на који се облаче, него у њиховим животним изгледима. Та разлика се сваког дана повећава. Сиромашна деца у нашем друштву сваког дана имају све мање и мање шансе да успеју. То никакве униформе неће спречити и никакве униформе те разлике међу њима неће избрисати.

То нас доводи до круне ваших најављених реформи – дуалног образовања, које ће ту разлику која међу децом постоји не продубити него зацементирати у њиховом најранијем узрасту, јер ће већ у врло раном узрасту деца бити подељена на децу која могу да наставе школовање, која имају изгледа да се образују и нешто ураде у животу и децу која ће рмбачити за време школовања у некаквим фабрикама за никакву или врло малу плату, а након школовања ће чак и те послове изгубити зато што радна места за која се школују не постоје.

Ваша велика реформа смањења плата просветарима – Србија је једина земља у Европи која је у оквиру мера штедње смањила плате просветним радницима. Сва она помпезно најављивана повећања нису била довољна чак ни да доведу плате на ниво на ком су биле пре смањења, а камоли да их нешто повећају. Сада када се говори о повећању, премијерка, која први пут не избегава да говори о томе, говори како није поштено да се плате повећају и оним наставницима који седе на часу и читају новине и оним наставницима који вредно раде свој посао. Слажем се, али такве резерве није било, господине Шарчевићу, када сте смањивали плате просветарима. Тада су свим просветарима смањене плате, и онима који читају новине и онима који вредно раде.

Затварање школа, отпуштање наставника... Велика је реформа затворити школу у коју иде мало ђака. Избегавајте да одговорите на то питање, а многи су већ остали без посла, многи страхују да ће остати без посла. Мислим да тим људима који образују нашу децу дугујете да кажете ко ће бити отпуштен, по којим критеријумима, када и шта могу да раде.

Наравно, мени омиљен – ваше скандалозно понашање приликом експеримента са одељењима за талентоване информатичаре, када сте ви лаконски, господине Шарчевићу, за неталентовану прогласили децу која нису добро урадила тест који сте смислили три месеца пре тога. Ту се ваш

праведнички гнев није завршио, па сте још рекли следеће: „Децу која се сада уписују у средње школе и на факултете родитељи је требало пре четири године да притегну да уче, а не да им праве пролаз у животу преко везе“. Да, да, баш тако сте рекли – да их притегну да уче. Ви, господине Шарчевићу, живите у земљи у којој је бивши председник Републике преко везе завршио факултет и стекао диплому и ни реч нисте имали о томе да кажете, него се сада куражите пред децом, директорима, наставницима и родитељима. Седите у Влади са особом која је кривотворила своју докторску тезу и ни реч нисте имали о томе да кажете, него се ваш гнев баш срушио на децу, наставнике, директоре и родитеље.

Истакли сте се у још неким активностима, најављивали сте некакву наплату родитељима за неоправдане часове, за децу која се лоше понашају итд. Сва срећа, нисте успели и нисте ставили то у нове законе.

Међутим, једну ствар у овим новим законима сте успели да урадите, успели сте да обједините све људе који се баве образовањем у овој земљи, који размишљају о образовању, који пишу о образовању – сви су, господине Шарчевићу, против ових ваших закона. Људи који су писали Стратегију развоја образовања до 2020. године, људи из невладиних организација, људи из Агенције за борбу против корупције, која нам је послала море приговора на ове ваше законе, Национални просветни савет, Национални савет за високо образовање, матични одбори Српске академије наука и уметности, сви се противе овоме што сте у овим законима написали. Али ваљда ви знате најбоље; само вама одговара то што пише, па ваљда ћете моћи то да примењујете.

Нудите нам концепцију која је у потпуној супротности са модерним тековинама образовања 21. века. Ви нама 2017. године нудите концепт образовања с почетка 20. века. И још говорите како се ради о некаквим системским променама и како ће наше образовање сада да процвета. Ово су, господине Шарчевићу, закони о контроли образовања, а не о његовом квалитету или унапређењу. У целом закону врло ретко се спомињу они којима је образовање намењено, они који уче. Ваша опседнутост контролом система образовања може да води само до уназађивања његовог квалитета, који, плашим се, ни сада није на завидном нивоу.

Као што су већ многи говорници рекли, сву власт грабите себи. Лично ћете постављати, разрешавати директоре; то сте већ почели да радите и док вам та надлежност није припадала. Кажете, биће конкурс. Сада вас питам, господине Шарчевићу, ево, рецимо у Перлезу, одакле је мој отац, пет особа које су се пријавиле на конкурс испуњава услове за директора школе; како ћете ви знати кога од тих пет особа да изаберете?

Претпостављам тако што ћете питати локалну власт, или ћете питати неког из месног или општинског одбора своје странке. Дакле, уместо школских одбора, сада ће директоре постављати месни одбори Српске напредне странке. Осим директора, желите да постављате и Национални просветни савет, Национални савет за високо образовање. Доносите одлуке о наставним плановима и програмима, одобравате и бирате уџбенике, формирате Национално тело за акредитацију, контролу квалитета итд.

Апсурдан је и редослед потеза који уносите. Причате о концепцији велике матуре, а концепција гимназија вам је тек у припреми. Нема ниједне иновације нити подстицаја образовним институцијама, наставницима да на њима раде. Нема ниједне озбиљне мере за професионализацију професије наставника. Начин на који ћете вредновати школе, о томе ћемо причати када буду на реду амандмани, напуштен је, господине Шарчевићу, у модерном свету пре више деценија. Пре више деценија су земље са образовањем много квалитетнијим од нашег напустиле то што ви нама данас, 2017. године, нудите.

Када је у питању високо образовање, студенти ће и даље плаћати, плаћати, плаћати. Неће имати појма шта добијају за велике паре које њихови родитељи тешком муком обезбеђују. Уводите асистенте с докторатом, чиме ћете растерати из Србије оне који треба да воде науку у Србији.

Поставља се питање због чега доносите овакве законе, због чега све ово нама предлагате. Мени се чини да одговор на то лежи у ономе што нам је премијерка Ана Брнабић овде рекла када је давала експозе, када нам је говорила да је проблем нашег образовања у томе што млади људи који заврше школовање нису спремни за тржиште рада. Она је то поткрепила податком – да образовање не одговара на потребе привреде сведочи чињеница да 18,5% дипломаца чека на посао између две и четири године.

Додуше, нама Ана Брнабић није рекла колико то хиљада или десетина хиљада послова, где, којих послова чека те младе људе, на које они не могу да се запосле само због тога што не знају довољно. Из реченог можемо да схватимо да је за незапосленост у Србији криво образовање а не лоша политика, па ће сада та политика, која је добра, да поправи образовање, које је лоше. Међутим, Ана Брнабић не сматра да је образовање лоше због дуплих моралних стандарда које промовише, није лоше због застарелих и превазиђених програма, није лоше због превазиђеног приступа деци, није лоше због понижавајућег третмана наставника, због претеране, неразумне бирократије. Не, по министарки,

образовање је лоше због тога што не припрема децу и младе људе за тржиште рада.

Чињеница која је позната свакоме ко има дете које иде у школу и свакоме ко је било које време свог живота провео у школи јесте да образовање у Србији није оно што би требало да буде према жељама одговорних родитеља и храбрих, поштених наставника. Оно ђаке, овакво какво је, обесхрабрује, збуњује, лаже, вара, исцрпљује, застрашује и трауматизује. Тако то ради зато што је запуштено, архаично, дволично, бирократизовано. Није проблем, господине Шарчевићу, што из њега не излазе готови радници, проблем је што из њега не излазе готови људи.

То је основни проблем нашег образовања. Политици Александра Вучића готови људи, а то значи интелектуално храбри, поштени, самостални, критични, слободни и самосвесни, очигледно не требају.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Претпостављам да смо Александра Јерков и ја живели у две различите земље. Ја овде четири деценије радим у образовању и вероватно сам сад научио много, а неко ко је раније вршио власт... Вероватно је све било лепше и савршеније, а никад гори положај просветних радника и плата није био него 2009. године и у том периоду.

Ако сте мислили да сам ја смањивао, ето, ја сам закаснио да смањим, па сам дошао када је већ било смањено, али сам био у прилици да се два пута повећа, и то други пут више него осталима. Надам се да ће свако наредно повећање бити више за наше колеге, то је реално. Све друго су само лепе политичке приче.

Не знам колико неко познаје стварност или колико не жели да је види, али управо нови концепт закона о систему образовања мења начине учења и рада. Више пута сам изјавио, не знам како је то остало незапажено, да мора да се поправи положај просветних радника јер они морају да спроводе ове боље концепте. Значи, учиће се концепти, деца се неће залуђивати бубањем. Иду нови наставни планови и програми. Не видим зашто то није могло да буде раније; ето, случајно је мени запало, то се не види. Значи, заиста, од шуме се не види дрво.

Униформе, не-униформе, то је просто воља... Ја сам рекао нека бирају сами; две године, и све земље имају итд.

Нека решења која нудимо овде имају многе европске земље. Подсетићу вас да су поглавља 25 и 26 у мом мандату отворена и затворена и да смо европски оквир испоштовали и да имамо право једног другачијег развоја. Секретаријат за образовање за Југоисточну Европу налази се у

Београду и можете контактирати те људе који то воде, колико процењују на овај начин неке ствари које се овде дешавају, али то вас вероватно не интересује.

Мислим да сте у праву када кажете да треба да испадне човек. То је васпитна функција установе и много смо се трудили да у овом закону она буде видљива и препозната. Али је о томе лако написати у закону, теже је то спроводити у дело. Амбијент, као што је рекао неко од посланика, окружење у којем се одвија процес је јако важно. Не можемо улепшати стварност тиме што су родитељи богати или нису. Ја сам свестан у којој земљи живим. Нисам дошао овде да правим политичку каријеру, него да са своје стране помогнем оно што сам већ у пракси урадио, конципирао најбољи образовни концепт за просвету, то је *IB* концепт. Много тога смо уградили из тих добрих концепата, управо ћете бити у прилици да се уверите.

Катастрофа и дуално, биће прилике у октобру, о томе ћемо причати.

Наталитет је узрок свих наших невоља и технолошких вишкова, а не политика Владе и Министарства.

Када је у питању однос према учењу, ја нисам присталица забушавања. Ту немам шта да сакријем. Не могу пристајати да буду гомиле вуковаца, не могу прихватити да смо направили пројекат, ако сте пратили, за информатику, за гимназије, за надарене, тако што смо знали да за почетак само универзитетски центри имају капацитет и кадрове, и дали смо да они крену. Добра воља је била, на молбу многих гимназија, школа да им дамо прилику. Када смо им дали прилику, десио се случај Бечеј, ако се не варам, где је покушај информатичких одељења кроз електротехничке школе дат четири године раније. Шта је индикатор када кажете да је 17 од 24 пало на матури, надарених клинаца? Или нису добро селектовани или није добро рађено или је нешто треће ту било. Не знам зашто је лоше инсистирати на добром учењу и раду. Мислим да само то може дати боље знање и квалитет, а не неко улепшавање.

Много тога смо урадили. Информатика је ушла у пети разред. Сада радимо силне помоћи ученицима седмог и осмог како би могли да много боље положи пријемни. Били смо свесни тих резултата. Мој одговор се односио на оне школе које су, преко тога да не могу да формирају одељења за надарене јер их нема у овом тренутку, ишле даље да то ураде политички. Ја то нисам дозволио. Могу вам дати изјаве, кад сам и шта рекао.

Притужбе на законе. Нормално, када имате 22 тела, свако ће дати своје притужбе, много их је било. Када узмете да ће вам неко ко се бави заштитом деце на свакој ставци ставити зарез, то се броји много. Са свима

се седело, дискутовало, усагласило. Па не бисмо били овде. Таква је ваљда процедура.

Ја немам никакву опседнутост контролом. А неко ко мисли да је све демократски, да може свако да ради шта хоће и да имате резултат који имате – па, то је ово што имамо. Ја сам само прихватио да уђем у нешто што је већ довољно каљаво и тешко га је поправити, тако да не видим да ли је потреба... Видите, нисте приметили да у закону има самовредновање. Нисте приметили ни да има огроман степен аутономије установа које постигну добре исходе. То све пише у закону, извините, молим вас. Шта је порука? Радите коректно, сами се организујте.

Рекао је малопре колега – различити распуст. Да, али то је аутономија установе. Зашто не би регија Санџака, која има зиму три месеца, имала другачије? Зашто не би неке регије размишљале не када је коме верски празник него када је педагошки предах деци најбољи, после колико циклуса рада? То никога није интересовало. То имате у Холандији, Данској и многим другим развијеним земљама. Пет-шест недеља рада, па недеља одмора.

Никада нисам рекао за своје колеге, јер сам део њих, да не раде. То је једна велика мантра. Дозволите ми два минута да кажем. Онај ко уђе међу младе људе и ради у континуитету три, четири, пет, шест часова – то је горе од рудника. Време проведено у канцеларији седећи, пијући кафу, примајући, читајући новине, то је потпуно друга прича. Припрема за наставу, то је четвртина радног времена запослених. Да ли сте погледали решење у закону? Да ли је нешто од тога дирнуто? Ми смо све то сачували, у најбољем могућем смислу те речи. Заиста су сви синдикати са нама радили на овоме интензивно, консензусом смо дошли скоро до свих чланова. Врло мало одступања је било само код неколико чланова. Ваљда су синдикати представници свих запослених у образовању, те не прихватам ове коментаре јер су, претпостављам, политички.

Реформа гимназије. Не знам колико познајете гимназију, али ја сам дуго у гимназији, и лично сам био гимназијалац, знам какви све модели у свету постоје. Реформа гимназије има за циљ да поврати проценат и потребу гимназијалаца и добро припремање ученика за студије. Ово што имамо сада неће дати резултат, колико год ја рекао да ли сте ви у праву или ја нисам у праву, колико је шта политички са једне или не знам чије друге стране умесно. Заиста смо питали струку; добићете књигу, брошуру која је урађена управо тако методолошки да су сви професори, директори школа и психолози у гимназији питани шта да се ради. Тако да уопште не стоје све те ствари.

Асистенти са докторатом неће угрозити никога. Медицина је једина која ће то моћи да примењује реално.

Како ће се вредновати школе? Ево, рећи ћу вам нешто о томе. Алат који смо затекли, нисам најсрећнији, рекао сам то одмах, много тога нема у њему. Али није битно да дође некаква комисија за вредновање на пет година, ту немате ништа; научимо људе да самовреднују и да се када неко дође са стране то просто поклопи. Њима треба повратна информација тог истог. Причали смо о етосу, који мора бити видљивији од самовредновања. Ја сам све процесе учења и рада изучио у свом радном веку и применио у пракси, заиста мислим да о томе знам довољно, али ми правимо огромне тимове који ће се после усвајања закона овим бавити. Већ смо позвали људе из разних завода, тела, института за психологију, педагогију да дођу, да направимо прави алат како ћемо вредновати рад наставника, а не квазиалат. Пошто тога нема у закону, о томе ћемо тек причати. Закон то не регулише. Закон би имао пет хиљада страна да све то пише.

Дакле, ја се с вама у много чему не слажем, али нешто и прихватам. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Јерков, да ли желите реплику?

Изволите.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем.

Господине Шарчевићу, очекивала сам да разговарамо на мало озбиљнијем нивоу осим тога шта сте ви а шта смо ми. Али ако хоћете већ да причамо о томе шта смо ми, шта сте ви и тако, ево, ја ћу рећи да су у време власти Демократске странке плате наставника биле 500 евра, а данас су 370 евра. Ако је 370 евра више од 500 евра, па су тада биле ниже него сада, онда имате неку чудну рачуницу. Можда треба поново и ви да идете мало у школу.

Није лоше инсистирати, господине Шарчевићу, на учењу и раду. Лоше је када седите у екипи у којој седите, да се послужим изразима Александра Вучића, да солите памет деци, родитељима, наставницима и директорима како не може преко везе, а седите са људима у Влади са којима седите, радите са људима са којима седите и политички сте се уортачили са људима са којима сте се уортачили.

Кажете, не може да ради ко шта хоће. Очигледно вам је замисао да сви раде како ви хоћете. Ја сам у неким амандманима написала у образложењу, а рећи ћу вам и сада, господине Шарчевићу – да сте сам Доситеј Обрадовић, пуно би вам било надлежности које сте себи доделили овим законом. Немојте се љутити, иако сте за себе рекли да сте човек великих личних капацитета, ипак нисте достигли тај ниво.

Драго ми је што цените наставнике. Ја никада у животу нисам била међу онима и увек се свађам са свима који говоре да наставници не раде, имају три месеца распуста, раде три сата дневно итд. Кажете да је њихов посао као рударски. Претпостављам да зато сматрате да је у реду и да им плате буду као рударске или мало нешто ниже од њих.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице Јерков.

Реч има народни посланик Ненад Константиновић.

Изволите.

НЕНАД КОНСТАНТИНОВИЋ: Поштовани потпредседници Парламента, даме и господо народни посланици, поштовани министри и представници Министарства, данас у Скупштини Србије расправљамо о два системска закона, о два закона која су, по мени, најважнији закони које ова скупштина може и треба да донесе. То су закони који утврђују систем образовања од предшколске установе, преко основне школе, средње школе, до факултета. Од ових закона зависи будућност наше деце, зависи будућност садашњих ђака и будућних ђака, зависи будућност свих грађана Србије. Зато сматрам да је срамота што се ова два закона подносе Скупштини по хитном поступку. То није коректно и није корисно да се Скупштини да свега неколико дана да прочита и анализира законе и поднесе амандмане.

Логично је питање – шта то СНС крије и шта хоће да сакрије па морају системски закони који се тичу образовања да се донесу наврат-нанос за неколико дана? Шта сте то сакрили што ми не треба да видимо па нам дајете мало времена? Ви сте као разлог навели то што морате брзо да урадите рационализацију у систему образовања, односно морају да буду отпуштени неки професори и наставници који су технолошки вишак, да не би било негативних последица по буџет Републике Србије. Па како није било негативних последица по буџет Републике Србије пет година, колико је СНС на власти? Сада, ове године ће имати, а до јуче није имало.

Знате, нисте објаснили ту тему са технолошким вишковима. Ево, ја вам дајем једну идеју. Иначе нам је свима јасно да имамо мање деце, јасно нам је да имамо више школских зграда него што имамо деце, да имамо, очигледно, више наставника него што имамо деце. Стога вас питам, зашто онда одељења броје по тридесеторо деце? Зашто имамо тридесеторо деце у разреду? Хајде да направимо да има највише двадесеторо деце у разреду, па да и ти који су до сада били на плати остану на плати, да имају шта да раде и да искористимо школе, а не да буду празне зграде.

Ако сте хтели да се бавите технолошким вишковима, могли сте то да урадите тако што ћете променити два или три члана, то би биле измене и

допуне и тај део бисмо решили, а онда да се посветимо реформи образовања на прави начин. Не може да се спроведе реформа образовања ако се не направи у друштву договор о томе какво образовање желимо. Потребно је да направимо договор између власти и опозиције, између струке и политике, између синдиката и Министарства, договор свих, какво образовање желимо, какве програме желимо, који су параметри и на који начин ћемо до тога доћи.

Зашто нам нисте понудили национални консензус и рекли – хајде да се договоримо о ових десет тачака које ћемо спроводити без обзира на то ко је на власти, без обзира на то ко је власт а ко је опозиција? Ви сте данас у овој сали рекли – сваки пут министар креће из почетка, зато тапкамо у месту и то не ваља. Е, па да не би сваки пут министар кретао из почетка, зашто нас нисте позвали на договор? Овим законом који сте предложили нисте позвали никог на договор. Нажалост, мислим да овај закон неће одговорити главном задатку, а то је да деца, када заврше школу, буду компетентна и да своја знања могу да примене.

Суштина измена које предлагете данас односе се на успостављање потпуне контроле извршне власти над образовањем. Дакле, успоставља се принцип субординације, успоставља се хијерархија; министар је на челу, министар по тој хијерархији бира директоре, директори оцењују наставнике. Дакле, имамо јасан систем субординације.

Овакав концепт какав сте ви предложили, против кога смо – Социјалдемократска странка због тога неће гласати за овај закон у којем има и неких добрих решења – овакав систем је у потпуној супротности са оним што сте у образложењу написали и данас рекли неколико пута. Да, потребна је већа аутономија, професионална аутономија наставника, потребна је већа професионална аутономија школа. Треба да имају могућност да праве неке додатне програме. Важно је да се школа прилагоди сваком детету. Свега тога неће и не може бити зато што овим законом отварате могућност да министар страхом влада у образовању. Тамо где има страха, где је хијерархија и субординација, ту нема ни креативног ни критичког мишљења и не можемо добити резултате које бисмо желели да добијемо.

То што ви радите данас, то је радио Слободан Милошевић. Били су заводи некада, па је онда Милошевић укинуо те заводе, односно све их ставио под капу министарства и министра. У вашем концепту, апсолутан уплив дневне политике. А знате зашто? Можда ви то не разумете. Ви сте политичар, ви сте министар; ви јесте провели 30 година и више, како кажете, у образовању, имате знања из те области, али ви сте политичар.

Министар је политичар, Влада води политику у једној земљи и не можемо да тврдимо – министри нису политичари, неће бити уплива политике, неће бити страначког утицаја.

У овом вашем закону министар је све, министар је бог. Министар доноси национални оквир, министар доноси програм предшколског образовања, министар доноси програм основног образовања, министар доноси програм средњошколског образовања. Министар бира директора, министар разрешава директора, министар има могућност да у одређеним случајевима разреши и декана и ректора.

Да би министар имао толику моћ, морали сте да деградирате Национални просветни савет, морали сте да укинете ауторитет стручњацима у областима образовања који су добијали раније од грађана Србије, односно од Скупштине Србије. То је разлог зашто сада уводите да Национални просветни савет бира Влада, а не Скупштина. Не Скупштина и скупштински одбор у коме седе представници свих политичких странака, представници грађана из свих делова Србије, представници националних мањина, који су раније расправљали о томе ко ће бити чланови Националног просветног савета и бирали и њих и председника.

Постојао је председник Националног просветног савета, кога је бирала Скупштина Србије, дакле он је имао већи ауторитет од министра. Ми за вас лично нисмо гласали, Скупштина је гласала за премијера и тим који је премијер понудио у пакету. А за председника Националног просветног савета је гласала Скупштина појединачно, знали смо ко је. Таква личност је водила Национални просветни савет, који је доносио најважније одлуке у области образовања, у коме су недвосмислено били стручни људи и чије су одлуке објављиване у „Службеном гласнику“ и „Просветном гласнику“. Сада укидате надлежност Националном просветном савету. Све одлуке које су они доносили сада доноси министар, а Национални просветни савет је саветодавни орган министра. Министар, наравно, не мора да увежи савет Националног просветног савета уколико му се тај савет не допада.

Дисциплинујете и заводе, кажете – заводи ће имати већу надлежност. Да, али они доносе програме, пројекте где им ви дајете смернице или захтеве, дајете им рок, релативно кратак, да ураде нешто. Ако не ураде нешто у том кратком року, ви имате могућност, као министар, да смените директора завода.

Наставници су оцењени од стране директора. Директори одговарају вама, а не школском одбору и колективу. Они ће бити у страху. Тамо где постоји атмосфера страха, нема могућности за развој. У таквом систему не

можемо очекивати добре резултате. Не може систем да се заснива само на једном човеку, једној личности. Кажете – ја вам гарантујем, пошто сам професионалац, да неће бити партијских директора. Ја вам кажем, сви директори, то је последица овог закона, биће чланови или симпатизери Српске напредне странке, јер ви нећете имати снаге да се одупрете захтеву и налогу странке да одређене људе именујете за директоре. Ако покушате да се супротставите, бићете смењени, јер и ви зависите од воље Српске напредне странке.

Замислите ситуацију да ви нисте министар – ја верујем да имате добре намере, ви полазите стално од себе и од онога што хоћете да спроведете у систему образовања – шта ако сутрадан, за годину дана, паднете с власти и дође неки други министар, дође Љиљана Чолић, онда она укида Дарвинову теорију, шта ми да радимо? Онда морамо да мењамо закон да бисмо поново успоставили механизме да не може један човек да одлучи о свим програмима и да постави све директоре школа у овој земљи. Дакле, размишљајте о томе да се на том месту може наћи и неко злонамеран и који су механизми контроле када цео систем практично сада зависи од министра.

Зашто причамо толико о томе и зашто говоримо данас, практично сви из опозиције, да је лош тај систем субординације и хијерархије. Истраживања показују да деца која иду у школе у којима постоји професионална аутономија, у земљама које су то развиле, где се програми прилагођавају потребама и интересима деце, где наставници сами додају оно што сматрају да треба, имају боље резултате. Ви то знате јер знате резултате тестирања која су рађена на нивоу земаља ОЕЦД-а и неких придружених земаља (тзв. *PISA* тестови). Према тим тестовима, нажалост, ми врло лоше резултате показујемо.

Србија је земља која нема нафту, нема злато, нема дијаманте, главни ресурс који имамо јесу људи. Ми хоћемо да наша деца не буду јефтина радна снага 2029. године, или 2035. године, они који су данас ушли у први разред. Ми ту децу треба да школујемо за 2035. годину и хоћемо не да буду јефтина радна снага, него да имају компетенције да могу да раде послове који су високо плаћени.

Према тестирањима из 2012. године... Немамо, нажалост, каснија тестирања, ваш претходник је решио тај проблем тако што није хтео да се Србија тестира, и добра је ствар што сте ви то променили и поново улазимо у могућност тестирања, тако да 2015. годину немамо. Ако погледате 2012. годину, имамо 35% функционално неписмене деце која заврше осми разред основне школе; значи, у оном одељењу од 30 десеторо је функционално

неписмено. То је катастрофа! То не значи да они не знају да читају и пишу, знају да читају и пишу, знају и да понове песмицу – то њихово знање је искључиво репродуктивно, то је најнижи ниво знања. Сви знају који су главни градови свих земаља али то не могу да примене у животу, нити то коме треба да зна, који су сви главни градови свих земаља и да зна песмице напамет. Али не умеју да одвоје битно од небитног, не умеју да решавају проблеме и да искористе то своје знање. То је оно што нас занима да се промени. То не може да се промени чврстом руком и упливом Министарства у образовање.

Дакле, овај закон ће омогућити министру једну ствар, то је тачно – да смени Љубу, директора школе у Земуну. Није спорно да ћете моћи лако да га смените, да смените било ког директора упркос ономе што мисле родитељи, што мисле деца и што мисле наставници. Ми се залажемо за другачији концепт. Нама је важно шта мисле наставници, шта мисле родитељи, које су потребе и интереси деце; они морају бити на првом месту.

Да бисмо направили реформу, морамо да направимо неки друштвени амбијент да би та реформа могла да се спроведе. Не може да се спроведе реформа уколико не убедимо грађане да је школа важна, уколико не мотивишемо децу да иду у школу, уколико не објаснимо да су наставници неко кога морају да поштују и родитељи и деца. То се неће десити ако ви толеришете и не санкционишете оне са лажним дипломама лажних факултета, већ те људе кандидујете на најважнија места. То се неће десити ако оне који су плагирали докторске радове не санкционишете него их предлагате за најважнија места. То се неће десити ако не казните и јавно не прозовете све оне који учествују у фалсификовању завршних испита. Дакле, то је посао Министарства. Треба много да радите на имплементацији онога што већ постоји, што сте доста и преузели у овом закону.

Могу да вам кажем да смо, иако је било кратко време, успели да утврдимо шта је једна од ствари које кријете у овом закону и потпуно супротно говорите данас о томе – то је цена вртића коју ће плаћати родитељи деце која иду у вртић. По закону који је још увек важећи 80% те цене сноси локална самоуправа. Ви сада тај закон мењате и пишете – локална самоуправа ће сносити до 80%. Значи може и много мање. Ако локална самоуправа, то је СНС, пошто је свуда на власти, смањи доприносе за вртиће, аутоматски ће грађани морати да плате дупло више.

Дакле, уводите могућност да вртићи буду дупло скупљи. Малопре одговарате колеги – свесни смо да је потребан шири обухват, да и они који немају пара треба да иду, да имају могућност да иду у вртиће, а отварате

могућност за повећавање цене. Ево, поднели смо један амандман који каже – нека локална самоуправа покрије најмање 80%, можда нека хоће и 100%, да деца из те локалне самоуправе имају бесплатан вртић. Зашто омогућавате да се цена вртића подигне? То је директно супротно ономе што сте писали у образложењу закона.

Из ових разлога Социјалдемократска странка неће гласати за овај закон.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има министар Младен Шарчевић.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Да кренем од ових 80%. Радиће се социјална карта, не мислим да неко ко има високе приходе може да добија ову услугу на овај начин. Ово је само отворена ситуација. Свакако да локалне самоуправе морају о томе добро да мисле шта ће и како ће. Најбоље је, слажем се, да плати свих 100%, тамо где имају. Да ли сте правили анализу колико њих немају? Разговарајте са председницима општина и видећете колико немају да испуне ову квоту која је сада закуцана. Нисмо ми тако богата држава. Имате некога ко користи вртић зато што је много јефтин, има пара колико хоће, и немате да дате коме треба. То није питање ове материје, закон овде само оставља вентил, а о томе мора социјална карта да прича.

Морам да демантујем нешто што сте поновили више пута, што је потпуно неосновано – директори оцењују наставнике. Где сте то прочитали, само ми објасните, то не постоји у закону. Тиме дерогирате и улогу директора и наставника и моју, то сте свесно, тенденциозно измислили. Оцењиваће их тимови људи и надзорници а директори ће оцењивати неке елементе рада, о томе причам са синдикатима. Немојте да искривљујемо истину потпуно.

Да ли сте ви читали члан 9. и петнаест чланова који се односе на промену модела, начина учења и рада? Ја сам данас бар пет пута рекао да се напушта бубање и репродуктивно знање и учење. Не знам да ли треба шеснаести пут да кажем, као да не седимо у истој сали.

PISA тестови, да, није министар Вербић, заборавио да уплати пре њега онај; није ни Жарко, има име, нека се сети ко је. Друго, ми смо одмах направили *PISA* савет са Институтом за психологију и видели да смо тада изашли, били бисмо још лошији, јер четврта компонента никада није рађена у Србији, а то је финансијска писменост.

Огроман број навода, труд и рад да би се то постигло. Мислим да ћемо направити бољи резултат. Сврха овога о чему причамо је промена тога о чему говоримо. Немојте мене прозивати, добио сам сад десет порука од људи из периода када сте ви били заједно посланици и када су ови закони

долазили много чешће по хитности итд. Не можете ви користити тај аргумент, јер сте то радили.

Ево прочитаћу вам само, а то чувам за сутра, нисте у праву. Многе европске државе, пошто је поглављима 25 и 26 регулисано шта је заједнички оквир а шта може свака држава понаособ да ради, у огромном броју држава, спремићу пуну информацију, министар је или председник националног просветног савета или га именује; у огромном броју случајева је влада, а у врло малом броју парламент. Ево, то би требало да проучите и да видите да то нема везе с тим. Много је важније да ли та ситуација даје добар резултат.

Ми све време причамо о форми, као да унапред Министарство или извршна власт не треба да има никакву функцију. Да ли смо довођењем државе и институција на тај начин обезвредили и довели до хаоса? До благог хаоса јесмо. То што ми сада покушавамо да уредимо није трајно стање ствари.

Питање које сте ви мени поставили поставили су и људи из синдиката. Рекли су ми исто – ми у вас имамо поверење, знамо да ћете ово часно да радите и битан је моменат да ми то повучемо. Ја сам њима одговорио – бирајте увек министра који се неће бавити политиком, осим образовном политиком. Ја се бавим, заиста, образовном политиком.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Професоре Стојмировићу, у систему сте. Да ли сте желели реплику као овлашћени представник посланичке групе?

(Љубиша Стојмировић: Има бар петоро пре мене.)

Изволите онда ви.

НЕНАД КОНСТАНТИНОВИЋ: Министре, или нисте разумели мене или нисте видели шта су тачно написали у члану 189. Локална самоуправа може да финансира до 80%, не може преко. Фиксирали сте законом да не може. Ако постоји богата општина која хоће, више не може. Ја сам против тога. Ако може, нека плати. То је једна ствар.

Овога се највише и бојимо. Знате, то је било и код Закона о порезу на имовину, Динкић је рекао – то ће локална самоуправа, ми смо рекли „до“, па ће ови, као, да смање. Не, наравно, нико није смањио намете. Неће ни ови да остану на том нивоу. Плашим се тога што сте рекли. Он ће да каже – немам пара у буџету, види, не морам по закону 80%. Смањиће за вртиће и онда ће грађани морати да плате дупло више. То је једна ствар.

Друга ствар, не можемо да се упоређујемо просто са свим земљама у Европи што се тиче система, јер је другачије наслеђе. Знате, у Шведској Влада поставља судије. Да ли можете да замислите систем у Србији да Влада поставља судије? Не може, него морамо да избацимо и министра и

председника Одбора за правосуђе из Високог савета судства. Дакле, не можемо се упоређивати у том смислу. Претпостављам да у неким земљама министар ради све то што сте ви сада ставили, али ја мислим да то није добро у нашем систему и да неће дати добар резултат.

Видим из вашег наступа данас, ви полазите од себе, знате да имате добру намеру. Дајем вам пример: ево сутра смене вас, дође Чолићка, шта да радимо? Мењамо закон комплетан? Значи, не може да зависи од једног човека. Не може. Јер кад зависи од једног човека, ако тај човек не ваља, све иде у суноврат. То је луксуз који себи не можемо да допустимо. Сигуран сам да ви нећете бити на том месту наредних десет година, доћи ће неко други, шта онда да радимо? Због тога мора да постоји другачији механизам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Константиновићу.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Лично мислим да је улога Парламента, Владе и било које странке да се више не дешава да се министар не бави образовним политикама. То је прво.

Друго, причали смо данас да закони не могу да трају предуго. Мења се технологија, све живо. Мењаће се и овај. Поменули смо да ћемо га јако брзо мењати, и због оне компоненте коју смо помињали, јер смо обећали вероучитељима. Имаћете брзо прилику.

Али, да ли да осудимо нешто што нисмо пробали? Значи, сада дајемо један концепт на основу лоших ситуација и добар, ефикасан модел како ћемо можда решити. Вероватно од овога не можемо да направимо горе, ево, да узмемо и *PISA* тестирање, и интерно и било које друго. Хајде да пробамо овај модел. Ми смо овде уградили све позитивне примере, изучавали смо 14 европских земаља. Немојте да судимо унапред да ли ће ово ваљати или неће. Јер, ако дајемо неке резултате које смо већ урадили, чак и без пара, а то је увођење информатике, увођење много чега, верујте да смо то урадили страшном вољом. Нисмо кукали да ли ће неко да нам да новац, компаније су нам пришле, препознале то и то је нешто што сад даје наду.

Ја сам ово из личних разлога прихватио да радим, управо да бисмо направили добробит деци Србије. Ако то и многи други прихвате из истог разлога, ја ћу увек врло радо долазити у Парламент да о томе с вама причам. Ето, толико.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, министре.

Повреда Пословника, реч има народни посланик Ђорђе Комленски.

Изволите.

ЂОРЂЕ КОМЛЕНСКИ: Уважени председавајући, повређен је члан 107. став 1, који каже: „Говорник на седници Народне скупштине је дужан да поштује достојанство Народне скупштине“.

Уважени колега је у свом претходном иступу, који ви нисте прекинули, увредио овај дом рекавши да смо ми нешто дужни и да нешто морамо да урадимо, да морамо да избацимо министра, да морамо да избацимо извршну власт из правосуђа. Мислим да је то апсолутно увреда за овај дом, поготово од оних који нису морали, али очигледно су хтели, док су владали, да доведу Србију до ивице пропасти. Добро је да уопште имамо икакво школство, да имамо икакву привреду, јер да су они остали још један дан на власти дуже него што су остали, вероватно ни Србија не би постојала. Изгледа, како дође октобар месец, њих почне да хвата некаква чудна инспирација.

Према томе, молим вас да убудуће поведете рачуна о оваквим стварима. Ово што је речено је апсолутно увреда за сваког ко седи и размишља о достојанству овог народног дома. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Комленски. Слажем се с вама да свако од народних посланика кроз дискусије треба и мора да води рачуна, у складу с Пословником, о достојанству Народне скупштине Републике Србије, међутим, морате се сложити са мном да ни ја као председавајући не могу увек предвидети, а некада ни чути шта је то о чему говоре народни посланици. Али зато сте и ви ту, између осталог, да укажете на то.

Сматрам да нисам имао намеру и нисам повредио наведени члан Пословника, а вас питам да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника.

Захваљујем.

Реч има народни посланик Љубиша Стојмировић.

Изволите.

ЉУБИША СТОЈМИРОВИЋ: Поштоване колегинице и колеге, мислим да је данашња расправа била доста квалитетна, поготово што није било, сем у једном тренутку, иступања везаних да може неко да каже да нисмо васпитани, да нисмо културни и слично, поготово што је данас на дневном реду закон који третира област васпитања.

Кренућу да анализирам, углавном, понешто што се овде говорило. Када говоримо о васпитању, нажалост, ми смо васпитање заборавили, оно нам је било негде у крају. Све смо подредили образовању, а не можете да имате образованог човека ако није васпитан. Да бисмо решили тај проблем, мораћемо да се потрудимо да од првих дана доласка на свет ту нашу децу,

будуће нараштаје васпитавамо да буду честити и добри грађани, да буду васпитана деца и онда ће временом доћи и образовање.

Погледајте, рецимо, пример: да ли сте видели у градском превозу да неко од млађих устане старијем, да уступи место? У време када сам ја био дечак, то је била сасвим нормална ствар. Међутим, сада се све то променило. Да смо благовремено васпитавали нашу децу, не могу да кажем да не би било, али било би мање вршњачког насиља и не би нам се дешавале ствари које нам се дешавају, нажалост, и код нас а и широм света.

С друге стране, ми смо и то образовање гурнули мало у запећак. Зашто? Била су кризна времена, биле су ратне године, дешавало нам се то што се дешавало и некако је најлакше било – ломи преко образовања, то није важно. Чак и колегиница Јерков, која сада није ту, која је докторанд, треба да докторира ове године, колико сам чуо, и највероватније ће наставити академску каријеру, можда ће бити професор итд. Она каже – банкарима имају десет пута веће плате од просветних радника, нормално је да имају већу плату.

Није нормално. Кад су дошли код Ангеле Меркел да се жале и кажу како професори имају велике плате и да би требало поједини слојеви да имају веће плате од њих, она им је рекла – не може, напоље. Зашто? Ти банкарима, ти стручњаци велики, менаџери морали су од неког да науче то што продају. Од кога су учили? Од својих учитеља, од својих наставника, од својих професора. Значи, професори, наставно особље мора да буде вредновано онако како доликује.

Овај закон неће то променити, јер, нормално, не може у једном тренутку да се промени, мора и наша привреда да буде јача и много тога да се деси, али је добро да имамо концепт који ће водити рачуна о просветним радницима. Бићу срећан када поново на факултетима за асистенте буду бирани најбољи студенти, студенти који су својим радом и знањем показали да заслужују то.

Ми некако заборављамо оно што је било у време када смо ми били на власти, односно када сте ви били на власти, него нам почиње живот и почињу нам сазнања кад смо опозиција. Чујем ту једног колегу, каже – академска честитост, проблем је највећи плагијат, лажне дипломе. Зар се тога није сетио раније? Мислим да се већина вас сећа, др Војислав Шешељ је писао читав научни елаборат, једну од оних његових чувених књига о плагијату једног од професора на Правном факултету, нисам хтео да спомињем име, али то сте сви заборавили. Како у то време нисте устали да кажете – чекајте, људи, то је урађено противзаконито, крши се са академском честитошћу, него се данас сетисте.

Шта би било да сте ви тада пресудили ни по бабу ни по стричевима? Касније би се мање то дешавало, или се уопште не би дешавало. Али, некако, кад смо власт, мислимо да ћемо вечито бити власт и да ће све бити онако како ми замишљамо. Треба да радимо тако да нам закони које доносимо одговарају и кад не будемо власт.

Још један проблем, одређен број колега је од министра тражио бесплатно школовање (основно, средње итд.). Шта значи бесплатно? Не значи да ништа не мора да се плати у току школовања. Неко ће рећи – не плаћају школарину. У реду, али плаћају књиге. Средимо да се не плаћају књиге, па кажу – плаћају униформе, плаћају гардеробу, морају да плате да једу итд. Ми нисмо земља која је богата и која има превише да би могла то да омогући. Морамо сви да будемо свесни тога. Тражити нешто тако од тренутне власти или од тренутног министра је илузија. То не може да се деси.

Неко је спомињао проблем школских униформи. Министар лепо рече да је то факултативно – ко хоће униформе, нека бира; ко неће, не мора. Када бих се ја питао и када бих имао неку моћ, предложио бих генералном секретару наше скупштине да из буџета обезбеди свим запосленима по два комплета летње и два комплета зимске униформе, и овима који раде у администрацији и нама у Скупштини. Можда би то било много боље. То је моје мишљење, а да ли ће то она прихватити и да ли то Скупштина може да уради, то је друга ствар.

Имамо проблем у вези с избором директора у основним и средњим школама. Хајде да будемо поштени, каква је то власт, какав је то министар ако нема права да одлучује о тако битним стварима, или да макар сугерише? Он не бира директно, да каже – тај и тај ће бити директор, него за предлоге који стигну из локалне заједнице, од родитеља, наставника, он је тај који доноси коначну реч.

У једном од прошлих закона имали смо измену, везано за чланове савета на приватним факултетима, па смо због негодовања власника приватних факултета то променили, јер се десило да их у савету надјачају они који нису власници, не дају средства, нису уложили свој капитал, били су мањина на свом поседу, свом факултету. Зашто је проблем да држава, која је оснивач, власник, има знатан утицај на политику која се води на високошколским установама? Не могу да схватим да је то велики проблем и да то не може да се превазиђе.

Неко од колега рече – ви хоћете све, и да доносите законе и да отпуштате, примате. Па, ја сам 2000. године добио отказ на факултету само зато што сам био припадник „ретроградних снага црвено-црне коалиције“ и

тако нешто без везе. Нити сам ја имао неку функцију, нити сам био неки велики шраф; био сам председник Одбора за просвету, додуше.

Мислим да је данашња дискусија била добра. Указали смо министру на много тога у овом закону што мислимо да је добро и да није добро. Кроз амандмане ће се највероватније нешто од тога и променити. Морамо да будемо разумни, морамо да пружимо шансу и министру и Министарству да воде ово на начин како они виде и да покушају да промене много тога што није ваљало.

Колегиница Јерков, опет њу спомињем, рече – наше школе су исте као пре сто година. Ево, хтео сам да је позовем да дође код мене у Црну Траву, да обиђе Грађевинску школу, да види Музеј грађевинарства и да види како се људи који живе тамо, да не кажем на крају света, али у том приграничном простору, труде, како покушавају да створе нешто, да образују, да створе нове, квалитетне људе, који су се показали својим знањем и умећем, поготово у области грађевинарства. Министарство је изашло у сусрет и обећало нам за следећу годину да ће мало више пажње да усмери, да види шта може да се помогне том крају. Нормално, не може министар сам то да уради.

Говорило се о екскурзијама... Био сам код министра, предлагао сам му да се одређене школске зграде које нису у функцији, а у власништву су Министарства, искористе за летње школе. Без проблема је рекао да је то добра идеја, да Министарство хоће да помогне. Кроз тај вид обуке и школовања моћи ће да се врше и екскурзије и обилазак тих наших крајева. Ево, да ли је ту Милија? Није. И код њега сам био у Сврљигу, исто има једна напуштена школа која би могла да се припреми, уреди, да збиља има неку функцију.

Колико ће нам требати времена да променимо све ово што мислимо да није добро у нашем образовном систему? Мислим да ће нам требати доста времена. Да ли ћемо имати снаге? Уколико будемо мудри и уколико схватимо да је проблем образовања проблем свих нас, не само позиције или опозиције, него проблем свих нас, имаћемо шансе да решимо тај проблем.

Људе који раде у процесу образовања морамо да третирамо онако како заслужују. Колегиница малопре рече, не знам, просечна плата триста и нешто евра, срамота. Али држава не може више. Морамо да направимо такав амбијент где ће нам у буџету бити за образовање 5%, 7%, 10%, ако да Бог, и онда можемо много тога да урадимо. Мислим да ће у сутрашњем дану и у данима када буду били амандмани ситуација и атмосфера бити слична овој и да ћемо дискутовати лепо, културно, без икаквог вређања и показати да смо збиља и васпитани и образовани. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Хвала. Покушаћу да сумирам ово што смо данас радили и да можда кажем још неке ствари које смо остали дужни посланицима и укупној јавности.

Време припреме за извођење било какве озбиљније реформе образовања је најмање две године, то европска пракса и стандарди говоре, под условом да је пре свега јавност и стандард самог парламента и опредељеност свих у њему за то. Мислим да је доношење Стратегије био један од момената; тај моменат није искоришћен за касније прављење добрих акционих планова и спровођење истих. Мислимо да је сад можда нови моменат. Ми смо време припреме покушали да скратимо са две године на годину дана. Мислим да смо у много чему успели да то поставимо. Можда некоме делује да је ово другачије него што је навикнуто, али мислим да ово има шансе да направи добар резултат.

Кажем, фински модел је најпознатији. Он захтева две плус осам година, уз добру селекцију кадрова који тамо раде и високе плате. Ми имамо амбијент у којем је још увек присутан ММФ, где су рестрикције и финансијска консолидација; не да није исто, него дијаметрално супротно од свега тога.

Има још једна мантра, што кажу у јавности. Кад год се нешто лоше деси, било где, ево, пао је кров у школи, било шта друго, нико не зове локалну самоуправу, нико не зове председника школског одбора, искључиво сви, од медија до родитеља, зову министра. То је ваљда нека навика нашег народа и то је ваљда традиција, у односу на ову традицију коју смо малопре помињали да је већ изнађена као нека нова традиција.

Имамо доста добрих пројеката и мислим да можемо и сами нека средства да обезбедимо у систему. Моја улога је да се од свих ових наших рационалних понашања и свих ових новина и Влада а и припадници међународних институција сложе да просвета мора добијати више у наредном периоду. Мислим да ћемо врло брзо имати прилике да то видимо.

Формирањем комерцијалних модела на факултетима, где ће факултети моћи да се баве научноистраживачким радом, иновацијама и да средства задрже за даље процесе исте врсте, направили смо велики искорак. Узмите само Технички факултет у Новом Саду – да није морао да дође „Шнајдер електрик“ да откупи спин-оф факултета, колика би средства остала у земљи и колико би младих научника то могло да ради. Мислим да је сада права прилика да се ово уведе.

Могу вам рећи да је много страних амбасадора долазило у Министарство, оних који су некада студирали у бившој Југославији,

наравно у Београду. Тиме су дигли јако много цену Београдском универзитету, посебно сада кад је већ две године узастопце у позицији да је између 201. и 301. места. Они траже да њихова деца студирају код нас, комерцијално. Мислим да ћемо тај пројекат почети да радимо, да видимо јавно-приватно партнерство, јер не можемо угрожавати стандард ученичких домова, студентских, али можемо обезбедити смештај на други начин. Они су видели да су у њихове земље дошле врло чудне земље, које имају звучна имена али доводе треће, пете и дванаесте гарнитуре професора, те могу да однос цене и квалитета у корист Београда и Београдског универзитета сада поново истакну као предност. Ту имамо конкретне договоре и почећемо израду каталога; велики број факултета који наставу изводе кроз студијске програме на енглеском језику биће у том каталогу.

Регистри свих делова система образовања, од предшколског до високог, урађени су. Оно што је јако важно, врло брзо иде конкурс за науку и овај регистар је био неопходан као један од услова. На овом регистру се сада види колико је људи ангажовано на колико места те питање учешћа у акредитацији људи који раде на пуно места више неће бити дозвољено. Неко ко жели да прави приватне установе, нека прави на бази квалитета, не на бази звучних имена људи и маркетинга, а касније то морате неким, ко зна којим, каналима и начинима да исправљате. Ми у старту овим законима покушавамо да исправимо неке ствари, да се не десе, јер много је касно и много је лоше да морамо све поправљати на силне начине.

Колегиници Јерков сам остао дужан. Јако је важно, заиста, ја се трудим да амбијент школских зграда буде квалитетан. Обилазим школе не само да би их отварао, него и да бих проценио која треба да добије приоритет. Ове године смо 396 школа урадили. Наравно, нису то само паре из буџета, то су и из европских кредита, то је из разних других, и локалних самоуправа, ту су и амбасаде, рецимо норвешка, јапанска и друге. Људи, близу четири милијарде динара је ове године уложено у школске објекте. Ако се настави овај тренд и повећа, то ће бити сјајно за децу. Наравно да психолози кажу да амбијент даје деци шансе да боље уче и да се боље осећају.

Ми смо обезбедили, за сада, довољно рачунара да информатика крене као регуларан предмет, да амбициозније школе крену у електронски дневник. То су пројекти који коштају јако много пара у суседним државама које су већ чланице ЕУ. Ми то радимо на тежи начин, али врло успешно. Успели смо да обезбедимо, уз разумевање Владе, још четрдесет запослених који ће радити у школским управама управо на ономе што је раније

Национални просветни савет, не овом министарству него претходнима, замерао – да немамо људе, логистику која ће то одржавати.

Да, то смо обезбедили са Министарством телекомуникација – захваљујем се, заиста, свако ко уради за добробит деце, учинио је добро дело – то је подизање целог система на АМРЕС мрежу. Захвални смо. Инсистирали смо да гимназије буду јаче повезане оптичким кабловима, да имају бољи проток да би могле озбиљније да приђу информатичким смеровима. Мислим да ћемо до године имати јако много информатичких модела гимназије.

Када сам већ поменуо гимназије, зашто деца не бирају? Па, многи често кроз економску школу имају занат или имају, рецимо, лакшу проходност, што је неко рекао, ка економским студијама као најчешћем избору, па чак и правима. Али, оно што је заборављено, што у Стратегији пише, што треба цивилизацијски деци да се пружи, то је изборност. Не могу сви да имају 15 предмета од прве до четврте године и да кажемо – то је супер, класична гимназија. Јесте, али неће сви да буду економисти. Гимназија даје право да буде инжењер, да буде лекар, да буде вајар, шта год. Значи, нисмо понудили те изборне програме деци. Увек се од тога бежало, јер то би било много скупо. Организационо смо то решили и решили смо кроз разне друге уштеде.

Мислим да ће концепт гимназије подразумевати велику изборност предмета. Није сада прича да дете мора да бира као грађанско, не знам, од када је пошло у школу. Прва година гимназије, може да изабере еколошку групу предмета или програма. Ако му то не одговара, јер је млад, 15 година, не може да зна за шта ће да се определи, може да пређе на право и политичку науку, може да пређе на спорт и медицину. Заиста смо предвидели много пакета а сачували све вредности класичне гимназије. Струка је то оберучке прихватила. Сада многи тимови у Заводу за унапређивање почињу да се баве програмима. Мислим да смо ту један корак од седам миља искорачили.

Поново ћу се вратити на тему централизације. Увиђајући да је систем доста неуједначен, користим прилику да похвалим школе у којима, кад уђете, видите да све функционише одлично, да се чак недостатак пара није одразио на то да школа нема цвећа, да није уређена, да нема лоших графита, да је једна одлична заједница родитеља, наставника и ученика. Ту видите да је све тако, а онда имате школу где је све натегнуто. Има 40% једних, 40% других, хајде барем ону средину ћемо брзо да превагнемо ка бољима. Нама је главни посао да видљиво све школе које су оцењене јединицом... Кажем, тај алат није најсрећнији, али у недостатку бољег, чак

у региону нема ни таквог, усавршаваћемо тај алат. Ако подигнемо за годину дана све школе барем на двојку, а то морају директори да ураде, они морају да заврше обуку, он мора да буде и менаџер и све по реду...

Гледали смо да се формирају нека друга тела, о томе данас није дискутовано, не да бисмо смањили број запослених. Говорио је колега о правницима, секретарима, врло важан ресурс који не знамо да користимо. Заиста неке ствари смо у систем увели да би се поштовао закон и да би се школама помогло да не лутају, јер су правници некада били са средњим школама, у ствари секретари. Међутим, ми нисмо обучили већину тих људи да могу да заступају установу на суду, јер немају правосудне. Многи од њих се не разумеју у јавне набавке. То је тачно. Гледамо да направимо од њих тело које може независно да ради и да специјализује неке послове, а са нижим чиновницима, са средњом стручном спремом, добијамо оне ћате по школама (што обично правници раде јер нема ко други), а тиме добијамо и на квалитету.

Понео сам податке, мислим да је само за годину дана, док сам ја министар, преко 200.000.000 плаћено из буџета Републике на заостале судске процесе из 2005, 2007, 2009. године. Тужи се ко с ким стигне. Ту се види, прво, бахатост директора (најчешћи случај); рецимо, радник му је нешто рекао, прирекао, он је показао силу и дошло је до сукоба, дошло је до отказа. То траје по две-три године. Неко мора да ради уместо тог човека у школи; створи се неки вакуум у новцу од неколико милиона, јер радник који је изгубио посао најчешће буде враћен на посао. Неко мора да објасни, а то је тај правник, директору да не почиње процесе које не може да добије. То ми сада радимо. Иако немамо закон, вршимо едукацију, зовемо правобранилаштва, јер зашто бацати паре на такве глупости. То је најчешћи случај. Тужакање на свим нивоима са локалном самоуправом је врло честа појава, а то је због неплаћања превоза, низа других ствари. Значи, цео систем је дозволио себи да на сваком месту показује слабости.

Јако лоше ситуације покушали смо да решимо алатима које смо имали, а то је инспекција, која је недовољна; за високо образовање троје људи, као што вам је познато. Оно што смо струковним школама хтели да поручимо овим законом јесте да ћемо их убудуће врло интензивно повезивати са привредом, много више него универзитет, јер сврха њиховог постојања је управо то. У развијеним земљама, хајде да узмемо Канаду, они имају одличан модел, постоје националне асоцијације које спајају ове ствари и држава из буџета не даје 100% њима него до 40%, 50%, 60% највише. У оном тренутку када привреда нема интереса, онда се смањује и

од државе, а то је код нас све по навици до сада. Многе ствари иду по навици.

Значи, ово је јако велико подручје, просто не знате шта треба да поправите или заштитите, да ли већу подршку да дате разним заједницама, ромској, студентима са хендикепом, деци са индивидуалним образовним програмима. Рекао је колега Кораћ, јесу уведени педагошки асистенти, многе самоуправе за то немају пара.

Моје колеге које раде у предшколским установама осећају се врло запуштено, јер су они ушли у систем просвете али су им паре остале у локалној самоуправи, док су били у министарству рада и социјале. Они свим силама покушавају да уђу у систем, да им Република буде домаћин. Отуда не мислим да ће онај проценат износа који треба неко да плати за вртић, а он је миноран... Али, кажем, са социјалном картом неко неће добити ни динара попушта, а постоје социјалне мере да се то и мимо овог закона индивидуално регулише.

Када је у питању опремање школа, нису само рачунари, ми ћемо покушати да пратимо светске трендове. Рецимо, Израел је добар пример, на локалној самоуправи можете груписати одређене кабинете по научним дисциплинама. Пример је ове године Ваљево. Радимо један центар изврсности у Техничкој школи, јер нам сваке године по 30, сада већ 50 младих људи остаје у Словенији. Јесу прво момци, а сад и девојке одлазе тамо због „Горења“, тамо је висока струковна; остају сви редом, обишао сам их у ученичком и студентском дому, нико се не враћа, а најпаметнија деца одлазе. Ваљда ми можемо да направимо нешто што може да буде будућност. Компанија „Горење“ ће прећи са беле технике на геопумпе и савремене моделе коришћења обновљиве енергије. Ми то покушавамо сада да урадимо у Ваљеву. Са компанијом НИС покушаћемо да то урадимо у Банату.

Неки дан смо отворили још једну установу као што је Петница, за понос целе државе. Свака им част, то су људи издржали сами. Наравно, држава је помагала да се изгради, да то постане нешто што је светско име. Тршић је постао друга Петница за област језика, филологије и свега. Мислим да смо ми као Министарство добили предност да нови објекти нама припадну, јер смо ми знали, показали шта са њима да радимо. Мислим да за омладину треба још таквих центара, различитих опредељења и у разним регијама, јер то је оно време које деца морају квалитетније да користе, и после школе.

Концепт спортске школе смо морали на неки начин да ресетујемо и урадимо га како треба, јер само београдска Спортска гимназија и

новосадска одељења „Змај Јовине“ имају тај концепт. Није био прилагођен деци. У много чему нису ту била сва деца баш спортисти.

Много манипулација имате, корупције када је упис у одређене школе које су звучне именом у чаршији. Све су то појаве које ниједан школски одбор није пробао да реши. Добили смо 36 школа, основних и средњих, на територији Републике, пре једно шест месеци, од Агенције за борбу против корупције, где су јасно исказане манипулације у запошљавању родбине. Ми смо сваки школски одбор обавестили, да предузму мере, јер то је нечасно. Причали смо мало пре о часном понашању. Нико није сменио никога. Имао сам притиске од локалних шефова, или шерифа, како то смем, откуд мени право итд.; вероватно су ме упозоравали да ја немам таква права.

То се наставља, то је свакодневно присутно у штампи; имамо све те појаве, које су врло, врло видљиве. Последња видљива појава је, ништа нисмо скривали, јесу манипулације са малом матуром. Нисмо могли да докажемо да ли се сам процес дешавања испита одвија коректно, да ли неко дописује, показује мобилни и све друге ствари што ради, али смо на прегледању имали чврсте доказе (кроз другачије оловке, резултате и све друго) и то смо презентовали. Ја сам био у Новом Пазару, у неким основним школама, колегиница која то води је била у Лесковцу. Нисмо само рекли – откините им главе; има ту добрих директора, али нико се није покајао, нико није рекао – па, чекајте, ја сам делегирао супервизора, ја сам послао професора, мојим овлашћењем, да прегледа тестове и њему је поверена дужност која, ако се ради овако, спада у теже повреде дужности.

Имали смо покушаје и ранијих година да се школски простори издају било коме, онако без пажње, па уђе некаква чудна група људи да снима некакав још чуднији спот, чудног назива групе и певача, и – срамота за смедеревску школу. Бар је директорка била часна па је сама дала оставку. Исто се десило летос у Прокупљу: два су виђена директора, гимназије и основне школе, не знајући, добронамерно, можда и лаковерно дали простор, без одобрења како поступак налаже и без одређивања особе која ће контролисати да ли ће ту ући нешто што је непримерено. У једној се дешавала ромска свадба, а приказано је као етно-догађај, а у другој је била ревија старих аутомобила, наравно, са девојкама у костимима, у пени и не знам чему. Стварно, свакако ћете се сложити, није примерено школама.

Највећи део проблема јесте са радним местима, јер ако смо због наталитета дошли у ситуацију да неке људе морамо размештати, и то уградили у закон, а то су ове групе са синдикатима које смо поменули, не може нико да прима људе и да их држи по систему 60 дана унедоглед, ако

је закон предвидео једном, јер онда он не пријављује стање које има, чини буџетски прекршај, а држава плаћа и оне које је он довео и вишкове који нису распоређени.

Могу до ујутру да вам причам о силним механизмима и да читам, али само део ћу данас, поделићемо нешто и за сутра. Часну реч вам дајем, нећу да улепшавам ништа што сам видео. Када бих то радио, био бих нечастан човек и вероватно неки полуполитичар. Ја нисам ни једно ни друго. Мислим да ово може и мора да се поправи управо увођењем реда. Увођење реда мора да буде нешто, а не контрола ради контроле.

(Радослав Милојичић: Хоћете да кажете да су политичари нечасни?)

Не, нисам на тај начин мислио, извините.

(Председник: Рекао је полуполитичар, што сте се сви изнервирали?)

Полуполитичар. Извињавам се, мислио сам на себе, јер ако радим ово, онда сам полуполитичар.

Молим вас стварно да не схватите да су сва ова решења буквална, јер ако кажем да синдикат преговара са Министарством, не значи да долази 30.000 људи које тај руководиоца синдиката представља. Претпостављам да је он све обавезе и послове с њима већ завршио. Исто тако је овде: темељно је рађено, значи, укупна просветна јавност је учествовала у овоме барабар, од тачке до тачке. У много чему се нисмо слагали једни с другима, али смо консензусом дошли до заједничких решења.

Извињавам се, само још нешто што се тиче уџбеника, врло брзо ћемо бити у прилици да многе ствари ту поправимо, да сагледамо шта смо урадили у претходним периодима, да видимо шта је потребно да деца читају и уче, а иду измене наставних планова и програма. Обећавам да ће то бити врло транспарентно и јавно. Не морам ја да правим никакве експертске групе, осим оне за почетак која ће отворено позивати све добронамерне грађане. Много људи ради у образовању, свако ће свој допринос дати. Читао сам многе блокове и извештаје колега и вероватно ћу многе од њих лично позвати у тим, ако буду хтели да прихвате.

Наравно, морам да похвалим тим људи који ради у Министарству, јер нико од њих се није бавио ничим до сада осим у својој струци и сви су оберучке прихватили да ово урадимо заједнички за добробит деце у Србији. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала вама.

Петнаест минута је до шест сати. Да ли да прелазимо на листу? Професор неће моћи до 18 часова да стигне, а онда би Александра Чабраја и ови који ће бити прочитани да протестују. Могу да читам, али на вашу одговорност, да ме сутра браните.

Једино би стигао Милија Милетић. Он може и у 10 сутра, је л' тако? Може и сада? Хајде онда до 18 часова. До 18 часова, колико стигнемо, поштено, сутра онда у 10 часова.

Изволите.

МИЛИЈА МИЛЕТИЋ: Захваљујем се, председнице Скупштине.

Уважене колеге посланици, уважени министри са сарадницима, председнице Скупштине, грађани Србије, ја сам Милија Милетић и долазим из Сврљига, а то је најлепша општина у Србији, која се налази поред Ниша, а то је најлепши град у Србији. Иначе, овде у Скупштини представљам Уједињену сељачку странку, а изабран сам са листе СНС.

Као прво, рекао бих да као човек, као родитељ стварно имам велико поверење у нашег министра, господина Шарчевића, баш због тога што човек има велико знање, велико искуство и знам да зна да бира своје сараднике. У комуникацији са њим, пре доласка овог закона у Скупштину, видео сам да човек својим знањем и искуством жели да побољша рад свих система, и основног, средњег и високог образовања.

Иначе, знам да је било доста проблема. Као човек мислим да ћемо у наредном периоду, доношењем ових закона, за основе система образовања и за високо образовање, имати могућност да нашој деци, нашим ученицима обезбедимо сигурније и одговорније школовање. Сигуран сам да ћемо на овај начин имати могућност да велики број наше деце на време преусмеримо да раде одређене послове који имају будућност.

Сведок сам свега онога што се ради у периоду од када је ту министар Шарчевић – имао је доста проблема, пуно проблема ће још бити, али доста проблема се решава. Уважени министри, стварно вам дајем максималну подршку, јер сам сигуран да ћете наставити са креирањем политике, везано за министарство које водите, на начин како то одговара.

Велики проблем наших малих локалних самоуправа јесте проблем везан за избор директора, где одређени директори изгубе, могу да кажем, компас, па се сутра забораве и нађу одређени број чланова савета школског одбора и на тај начин наставе да делују и даље на начин како не приличи. Имамо велики број школа које баш због тога имају штете, зато што одређени директори нису радили свој посао како треба. На овај начин и овим предлогом који сте дали, мислим да ће одређене ствари моћи да се на време промене. С друге стране, још нешто, сигуран сам да ћете као одговоран човек увек бирати најквалитетније и најбоље људе.

Предложио бих вам само једну ствар, бићу кратак, а то је везано за спорт, за физкултуру. Имамо могућност и потребу да се што више наше деце бави спортом и физичким васпитањем, али имамо у предшколској

установи људе који могу да се баве децом са физичким васпитањем; имамо од петог до осмог разреда обавезно физичко и здравствено васпитање. Позивам вас да изнађете могућност да овај први циклус... Имамо стручне сараднике, професоре физичког који ће моћи да помажу тој деци, јер је то најрањивија категорија. Позивам вас да изнађете могућност да се тој деци да могућност да раде и да се баве физичким васпитањем.

Још једном, као народни посланик гласаћу за ове законе, јер имам поверење у вас.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Захваљујем.

Реч има министар господин Шарчевић.

Нећете? У реду.

Реч има народни посланик Александра Чабраја.

Није ту.

Реч има народни посланик Јелена Вујић Обрадовић. Изволите.

ЈЕЛЕНА ВУЈИЋ ОБРАДОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министре, поштоване колеге и колегинице народни посланици, данас имамо две тачке дневног реда, односно обједињену расправу и пред нама су два веома важна системска закона – закон о основама система образовања и васпитања и закон о високом образовању. Ови закони, пре свега, не могу да се направе за данас или за јуче, већ за будућност нашег образовања и васпитања наше деце. Мислим да се сви слажемо да су закони и реформе које треба донети веома битни. Видећемо да ли ће у пракси имати недостатака и да ли ћемо можда касније неким законима – ви то, министре, боље видите у пракси – морати неке ствари поново да мењамо, допуњавамо или системски променимо.

Овај закон треба подржати. За нас из Јединствене Србије питање образовног система је врло битно и Посланичка група Јединствене Србије подржаће овај предлог који је Влада дала а који је на дневном реду за одлучивање, који треба да створи боље услове за образовање наше деце, јер она су у ствари закон.

На самом почетку рећи ћу нешто што је запажање заједничко за обе тачке, где се мора дати одговор на нека врло важна питања, да видимо и касније у складу са амандманима који буду предложени које су то надлежности и да ли овај закон у пракси може бити прихватљив и у потпуности имплементиран. Пратила сам све фазе поступка у изради Нацрта закона, захтеве студената, факултета, предлоге на завршним консултацијама, којих је, мислим, било седам и завршни је био у Нишу. Ту је постојао висок степен сарадње свих актера, ви сте показали јако велику вољу и жељу да направите промене, које су јако битне у овом закону. Оно

што ми је посебно улило наду јесте да постоје висока очекивања и не сумњам да постоје добра очекивања и добра надања предлагача.

Од 2005. године, када је иначе донет, тај закон је мењан више пута. Створили су се услови да видимо један већи квалитет у односу на досадашње законе. Министар просвете у више наврата ме је убедио да треба да верујемо да жели да постави квалитетне темеље високом образовању и да је задатак свих нас, односно први корак, да вратимо ђака у средиште збивања, што је јако битно јер школа и постоји због ђака, а, с друге стране, да нашим уваженим учитељима, професорима и васпитачима вратимо углед и место које им је увек припадало, због чега у последње време они често губе самопоуздање. О томе ћу касније, ако будем имала времена, да нешто више кажем. То је оно што је прво и најважније.

Друго, дуго се заборављало да се са друштвеним променама и новим технологијама мењају и потребе ђака, њихов однос према школи и према животу. Овде видим да је намера предлагача да уподобимо образовни систем савременом ученику. Само тако можемо избећи неразумевање и одбацивање наставног програма, губитак поверења у своје способности и само знање, раст броја образованих али некомпетентних кадрова, неспремност за тржиште рада, као и све друге негативне појаве које су нам се успут јавиле. Ако образовну праксу не прилагодимо савременим захтевима тог система и потребама знања, заједно ћемо изгубити шансу за привредни опоравак, али и за културу и идентитет наше земље.

Треће, оно што је јако битно јесте да кроз садржај овог закона, где и министар и Влада и закон инсистирају да веза са привредом буде јача, имамо један предвод у дуално образовање, о коме је у више наврата и председник наше посланичке групе уважени Драган Марковић Палма говорио да га треба увести. Ми сматрамо да треба увести дуално образовање и да ће дати ефекте. Мислим да је министар нашао решење да повеже нашу привреду са високообразовним установама – то је та веза студирања уз рад, која може користити и те како и студенту и привреди. Затим, имамо могућност да високошколска установа може да оснује привредно друштво; факултети и универзитети ће на тај начин моћи да уновче своје знање.

Нацрт закона доноси много новина. Поред професионализације управљања високошколским установама, нацрт налаже универзитетима, рецимо, да у року од девет месеци од ступања на снагу новог закона објаве конкурс за избор менаџера, што је такође једна новина.

По нашем Уставу, основно образовање је обавезно. Оно што бих предложила јесте да и средњошколско образовање у неком каснијем периоду буде уврштено као обавезно образовање.

Затим, министар добија јако велика овлашћења, тако да је у овом случају велики терет на њему и преузимање великих обавеза, што је мало дискутабилно. Овде постоји могућност да министар лично поништи диплому о стеченом високом образовању.

Оно што посебно треба похвалити јесте да је кључ за повезивање свих података о студентима у јединственом информационом систему просвете, где ће бити јединствен образовни број, који се сада уводи као неизоставан пратилац академаца на образовном путу.

Имамо и пуно дугих новина, али видим да сам већ са временом веома слаба.

Нажалост, имамо тему која нам се временом и у модерном друштву наметнула као васпитна мера, а то је вршњачко насиље.

(Председавајући: Време, колегинице Вујић.)

Само да завршим још једну реченицу, ако није проблем.

Оно што је јако битно и што бих желела да кажем испред посланичке групе јесте да у наредном периоду радите на томе да уџбеници буду доступни свим ученицима, да покушате не да вратите већ да направите бољи пројекат – не само за децу од првог до четвртог разреда или одређене социјалне категорије, већ да свим ученицима буду доступни.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице Обрадовић.

Реч има народни посланик Драгољуб Мићуновић.

ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ: Господо народни посланици, ово је сигурно најважнија тема са којом се свако друштво сусреће, јер она говори не само о садашњости, она говори о будућности. Због тога она није увек прикладна многима који желе да реше нешто данас, дај нам данас па видећемо шта ће бити касније. Истовремено, она је крајње одговорна, она не решава само наше питање, она решава питање будућности, имамо огромну одговорност према хиљадама и хиљадама ђака шта ће се у њиховом животу догађати. Не постоји ниједан одговорнији закон од овога.

Не бих хтео да цитирам филозофе, али писац „Друштвеног уговора“ написао је пре 250 година: „Полазим од људи какви јесу, а закона какви би могли да буду“. О томе какви смо људи, не бих хтео да говорим, али о друштву нешто могу да кажем – да друштво није много боље од онога какво нам је школство, и обрнуто, школство нам је онакво какво нам је друштво. Захвалан сам министру што нам је описао то стање у школству:

корупцију, злоупотребу, притиске родитеља, пад нивоа, неодговорност. Све су то чињенице.

Сада се поставља питање како ћемо то да ускладимо, ајде да се нашалим, са оном Кустуричином... Рећи ћу ипак, у филму „Сећаш ли се Доли Бел“ конферансије каже – сваким даном напредујемо у сваком погледу. То је тај оптимизам, али друштво је било другачије. Склон сам да кажем да ми често назадујемо. То се дешава и другим народима, наравно. Рекао бих да се чак и америчком народу сада дешава, и његовој демократији, да назадује, а да не говорим о неком ситнијем.

Међутим, кад сам био већ спреман скоро да поверујем, пошто ме у то уверава телевизија сваке вечери, дође ми до руке један текст, који ћу дати касније министру, под насловом „Циљеви и домаћаји реформе школства“, „Наша стварност“, тада водећи часопис, 1959. године. Надам се да ће министар ту наћи много инспирације и видети да је у нечему он напреднији од онога што се данас предлага.

Овде имамо један крупан проблем, суочени смо са великим и убрзаним променама: не можемо више школу заснивати на гомилању чињеница, ерудиција је мртва; притиснете дугме и наћи ћете на интернету, на „Гуглу“ све што вам треба, али наћи ћете га много површније и са таквим обиљем да је то скоро неупотребљиво. Резултат тога што информација замењује ерудицију – имате више информација, али мање правог, дубинског знања. Али таква је технологија, тако ће то ићи. Иде брзина иза тога, мењају се чињенице. У једној сјајној књизи једног Ериксона, не шведског, него норвешког, „Тиранија брзине“ се зове, каже – сада носе у коферу библиографије, ови аутори који не преписују докторате, они носе у коферу, јер притисне, је ли, интернет и изађе му тамо неколико хиљада јединица, ако је наводно то дао. То више нико не чита, нема тог лудог професора који ће сада сести па све то читати. Дакле, суочени смо с тим.

У Европи одавно постоји један велики проблем и она се прилагодила овом модерном типу образовања у ком постаје важно разумевање и функционалност. Зато на часу, у било којој западној земљи, ви ћете видети расправу ђака, неки проблем се решава, нема онога ко зна, па хајде сада врхови су ти и ти, градови су ти и ти, као, веома је важно; та ерудиција њему више не значи ништа. Али нема ни оног критичког духа. Дакле, школа је једна ауторитарна организација заснована на хијерархији.

Постоји једна књига Ивана Илича која се зове „Доле школе“, јер је сматрао да школа учи грађане покорности па због тога нису добри грађани. А нема добре државе без добрих грађана. Како ћемо да направимо грађане?

Ту долазимо до наше теме – шта је циљ образовања. Да ли је циљ образовања само да имамо некога и да кажемо он је погодан, то тражи привреда данас, да притиска тамо зелено уместо црвеног итд. (што нам дуално образовање обећава), или је циљ образовања човек, његово напредовање? Јак мора бити основни циљ. Он мора да се вежба, да зна да може да прелази, јер је брзина промена огромна, са једне технологије на другу, да се прилагођава, али да има неког знања да то може – оно што се звало полицентрично или, шта ја знам, политехничко образовање, које су многи педагози још у 19. веку проповедали.

Да ли ми то имамо данас у нашој школи или немамо? Она је сиромашна, подложна свим оним притисцима политизације који постоје. Ми смо једно друштво великих политичких ратовања, бескрајних, и то јесте проблем да се стигне до онога што се зове опште добро. Врло често говоримо – влада, па влада је држава, а држава је власник. Ма, није, она мора да буде само чувар општег добра, а не власник. То је кључно питање данас, шта ми хоћемо са тим младим генерацијама.

Оно што мени смета у овом закону, он се зове закон о образовању и васпитању – о васпитању има јако мало, скоро нимало, а то је кључно питање. Образовање се мења, усавршава, али васпитање остаје као трајно обележје, карактерно, неког човека. Да ли ми васпитавамо ђаке да буду грађани? Шта се дешава? Какво је то школско насиље, које је било непознато? Шта се дешава са идеалима које они имају? Које су то вредности које треба да им се створе, на који начин и којим примером?

Не заборавимо, можемо ми донети закон какав хоћемо, могу им родитељи и професори причати шта год хоће, они највећи део времена гледају телевизију. А какву телевизију гледају, шта се ту продукује као вредност? Само насиље, убиства, себичност, криминал, порнографија итд. То васпитава генерације. Узалуд је ово што ми причамо, да треба бити племенит, добар, то се тешко догађа.

Имао сам прилику или не, свеједно, да будем и професор гимназије и професор учитељске школе и професор на универзитету, и овде и напољу, и да будем истовремено научни радник и да будем посланик, шездесет и нешто година радног стажа, нешто сам научио, имам неког искуства, али оно што из свега тога могу да изведем је следеће: да је потребан упоран рад и стварно осећање да можемо учинити нешто за опште добро, да умемо да будемо толерантни, да дискутујемо без увреда, без жеље да оног другог уништим.

Друга ствар која ми смета у овом закону јесте извесна ауторитарност. Биће министар, директор, сузићемо власт. То је тенденција

нашег друштва уопште, која иде од врха. Ми данас имамо владу једног човека, немојмо се заваравати да је то нешто друго. Шта је проблем који данас имамо? Што је тај модел удаљен од демократије, јер када Херодот дефинише демократију, он каже, у негативној дефиницији – она је супротна владавини једног човека.

Зашто сматрам да овај закон није демократски? Демократија се данас подразумева, пошто је посредничка демократија у много чему изиграла грађанина, он више нема, иза његових леђа се све одиграва, али он жели да буде присутан, да о нечему одлучује. Ви сте видели радост грађана када могу да одбране неки вртић (као што ови сада хоће да одбране школу) и тако даље. Ту је он као грађанин, као субјект државе, јер се он сматра, с правом, равноправним, једнаким и због тога је он у једној заједници. Али на овај начин, то ће бити теже.

Долазим до једне теме, због чега сам предложио амандман на један закон, то је питање бесплатних уџбеника. Чуо сам образложење – па нема бесплатног. Има бесплатног. То не значи да онај треба и да једе у школи, мада има школа где се и то догађа, али ако ставите у Устав основно образовање је обавезно и кажњавате, као што сада претите родитељима који ђаке не шаљу у школу да ће бити кажњени, а притом дозволите да уџбеници иду на тржиште са великим тиражима, огромним, то су милиони, наравно са ценама које су изнад могућности да плаћају, а ви знате колико износи просечна плата, нису у стању да школују. Шта је последица тога? Последица је да многи децу не шаљу у школе.

Уз то, овде се не помиње довољно, постоје нивои сиромаштва када се деца, да не помињем само ромску популацију, не пријављују приликом рођења. Имали смо једну расправу у којој се показало да преко 20% ромске деце која се роди никад није регистровано у матичним књигама рођених. Наравно, онда их и не зову у школу. Његов проблем настаје када треба да се запосли а нема крштеницу. И тога има у нашем друштву. То је злочин према деци.

Дакле, нема веће вредности, важнијег ресурса него што је човек. Што је млађи, то је његов ресурс већи. Ако ми не захватимо из дубине народа, одакле смо сви изашли, све што можемо квалитетно, да служи општем добру, као добри грађани који не мисле само о себи него и о својој држави да буде боља, лепша, славнија, угледнија, ми смо на погрешном путу.

Зато сматрам да уџбеници морају да буду бесплатни. Покренућу тужбу Уставном суду, јер члан 71. то децидирано каже. Друго, пракса свих земаља коју сам консултовао је да се уџбеници или држе у школи па их

ђаци из својих полица узимају и трајно им служе, или добијају цео пакет. У Француској, рецимо, добијају и једно и друго: и да носе кући и да имају један који стоји у школи. Дакле, то се зове бесплатно образовање.

Мени је прихватљив и предлог који се овде чуо о обавезном средњем образовању. У многим земљама је већ одавно десет година обавезног образовања, а у многим земљама је то сада стигло и до обавезног средњег образовања. Ми нисмо богата земља, нити имамо тако славну демократску традицију да се њоме можемо похвалити, да ће све бити сјајно и добро, да ћемо сви радити за опште добро, али зато морамо да имамо законе који ће макар толико бити у складу са реалношћу и озбиљно их се морамо придржавати. Још је Светозар Марковић напоменуо својевремено, лако је направити законе, нема те варварије у Србији коју не можете да претворите у закон, обучете је зачас, али да ли се поштују ти закони?

Онда долазимо до ове друге тачке – има ли контроле и каква то контрола да буде? Дакле, да ли се може контролисати шта се догађа у школама и куда образовање као такво иде?

Ми нисмо, извините, господине министре, до краја консултовали савремену педагошку и психолошку науку, оно што се данас као модерно схвата. Сви су у неком преуређењу, сви су на неки начин збуњени том брзом технолошком променом која се дешава. Сада имате последицу да деца не знају нпр. таблицу множења. Што би он то знао, притисне телефон мобилни, свако га има у џепу, и он му то каже. Дакле, постоје и огромне негативне последице. Он не уме да напише писмо. Имам посла са сарадницима, неким младим, не знају да вам напишу обично писмо. Дакле, имаћемо декларацију о спасавању српског народа итд., све је то лепо, али научимо га прво да пише. Да ли сви знају да пишу ћирилицу или да уопште пишу? Иде СМС, океј, кул итд. и тиме се ствар завршава.

Ако водимо рачуна о општем добру, верујте да нема веће бриге, боље и одговорније, него бриге о образовању, о деци, без икакве политизације. Ми смо то упропастили. Морам и то да вас подсетим, шта је све овде у Скупштини, не овој, него мало ранијој, доношено, али српској – морално политичка подобност; пет закона о школству, да истерају нас осам несретника 1968. године. Ту су гласали посланици, гласали су за то. Дакле, та политизација – која је својевремено, док је била једна партија, нанела огромну штету јер је лишила утицаја велики део квалитетних људи – наставила се после са овим партијским радом.

Али пошто знам да ће се одмах скочити да има ту Демократске странке итд., да бих ускратио реплике касније, да кажем да је само један члан Демократске странке био министар просвете, а то је Љуба Давидовић,

пре сто година. Касније су били, ево да узмемо последње године, Жарко Обрадовић, па се враћамо назад до Лончара итд. Дакле нема, захваљујући феудализацији коалиција, у којој свака партија узме један ресор и онда је она ту газда. Демократе су правиле огромне грешке, то сам говорио на сваком састанку, јер је било скандалозно што су то препуштали коалиционим партнерима. То није лукративно, да употребим тај израз, па пустимо то, нека се просветом бакће ко год други хоће. У томе лежи одговорност и Демократске странке за садашње стање, али у персоналном смислу, у одлучивању, одлучивали су наравно и други.

Позивам на једну општу расправу. Ја сам направио неколико амандмана, очекујем да расправа буде толерантна. Морам признати да је нелагодно добацивање које се претвара у једну примитивну свађу, у којој немам одушевљење да учествујем.

Надам се да ће министар размислити о овом, да не иде на Уставни суд, јер смо ово већ имали. Некада су социјалисти, док су били социјалисти, овај СПС, гласали за то, министар Обрадовић ме је хвалио свуда што сам покренуо иницијативу за бесплатне уџбенике, али променила се коалиција и заборавили су то обећање и ту своју оријентацију. Ова влада има толико социјалдемократских или социјалистичких чланова, мене чуди да она води такву једну неолибералну политику непрекидно, а има овде представнике и ЈУЛ-а, и СПС-а и социјалдемократа Љајићевих итд. Све је то неки бивши режим, који је имао једну социјалдемократску оријентацију. Надам се да ће они у Влади као колективном телу успети да се изборе за елементарне праведности, јер оно што је најгоре што нам се може десити, то је да хиљаде и хиљаде талентоване деце због сиромаштва остане изван домаћаја својих могућности. Хвала лепо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Дискусијом колеге Мићуновића завршавамо са данашњим радом. Настављамо сутра у 10.00 часова.

(Седница је прекинута у 18.15 часова.)